

Sametingets budsjett 2019

Vedtatt 6. desember 2018

Sak 65/18

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Sámediggi 2018

Forsidebilde: Tor Egil Rasmussen. Bildet viser Randi Marainens Šiellu/Komsekule, 2007.

ISBN: 978-82-91200-32-3

Innhold

1	Innledning	9
2	Hovedinnhold	10
3	Rammer og prinsipper	12
3.1	Økonomiske rammebetingelser	12
3.1.1	Samlet bevilgning til Sametinget	12
3.1.2	Sametingets økonomiske rammefordeling	13
3.2	Økonomiske virkemidler	13
3.2.1	Direkte tilskudd	14
3.2.2	Søkerbasert tilskudd	15
3.3	Nytt behandlingssystem av ny budsjettordning	15
3.4	Avtaler og regelverk	15
3.4.1	EØS-regelverket	15
3.4.2	Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner	16
3.4.3	Hovedavtale i duodji	16
3.5	Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper	16
3.5.1	Grunnloven § 108	16
3.5.2	ILO Konvensjon nr. 169 og konsultasjonsretten	17
4	Språk	18
4.1	Virkemidler til samiske språk	19
4.1.1	Innsatsområder - språk	19
4.2	Bruk av samiske språk	19
4.2.1	Samletabell - bruk av samiske språk	20
4.2.2	Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd	20
4.2.3	Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner - direkte tilskudd	20
4.2.4	Språkundersøkelse - prosjekt	20
4.3	Utvikling av samiske språk	20
4.3.1	Samletabell - utvikling av samiske språk	22
4.3.2	Språkutvikling i kommuner - søkerbasert tilskudd	22
4.3.3	Språkutvikling i fylkeskommuner - søkerbasert tilskudd	22
4.3.4	Samiske språksentre - direkte tilskudd	23
4.3.5	Språksentertreff - seminar	23
4.3.6	Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd	23
4.3.6.1	Samiske språktiltak i sør- lule og markasamisk område	24
4.3.7	Stipend til elever med samisk i videregående skole - søkerbasert tilskudd	24
4.3.8	Språkstipend høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	24
4.3.9	Rettskrivningsbok for lulesamisk - prosjekt	25
4.3.10	Internasjonalt år for urfolksspråk 2019 - prosjekt	25

4.4	<i>Oppfølging av "Hjertespråket"</i>	25
4.4.1	Samletabell - Hjertespråket.....	26
4.4.2	Giellalokten - prosjekt	26
4.4.3	Nytt språkområde - prosjekt	26
5	Kunnskap	27
5.1	<i>Virkemidler til kunnskap</i>	28
5.1.1	Innsatsområder kunnskap	28
5.2	<i>Innholdet i samisk barnehagetilbud</i>	29
5.2.1	Samletabell - innholdet i samisk barnehagetilbud	29
5.2.2	Tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd	29
5.2.3	Sámi mánát ođđa searvelanjain - prosjekt	29
5.3	<i>Språkarbeid i barnehager</i>	30
5.3.1	Samletabell - språkarbeid i barnehager	30
5.3.2	Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd.....	30
5.3.3	Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd.....	31
5.3.4	Juvlesámi giellatjehppe - direkte tilskudd til Árran mánnárgárdde	31
5.4	<i>Kompetanseheving i barnehage</i>	31
5.4.1	Samletabell - kompetanseheving i barnehage	31
5.5	<i>Pedagogisk materiell</i>	32
5.5.1	Samletabell - pedagogisk materiell	32
5.6	<i>Samisk innhold i skolen</i>	32
5.6.1	Samletabell - samisk innhold i skolen	33
5.6.2	Revidering av læreplaner - prosjekt	33
5.6.3	Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd	34
5.7	<i>Læringsmiljø og skoleutvikling</i>	34
5.7.1	Samletabell - læringsmiljø og skoleutvikling	35
5.7.2	Nettverk for samiskopplæring/ NetSam - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	35
5.7.3	MoU on Cooperation on Indigenous Education - prosjekt.....	35
5.7.4	Oppfølging av prosjektet "Rájiidrasttildeaddji skuvlaovttasbargu Sámis – Grenseoverskridende skolesamarbeid i Sápmi"	35
5.8	<i>Læremidler</i>	36
5.8.1	Samletabell - læremidler	36
5.8.2	Tilskudd til utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd.....	36
5.8.3	Rammeavtaler med læremiddelprodusenter - avtale.....	37
5.8.4	Ovttas - Aktan - Aktesne - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla	37
5.8.5	Konferanse/seminar for læremiddelutviklere - konferanse.....	38
5.9	<i>Utvikling av digitale læremidler</i>	38
5.10	<i>Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning</i>	38
5.11	<i>Utdanning- og forskningstilbud</i>	39
5.12	<i>Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning</i>	39
5.12.1	Stipend for høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	39

5.13	Árbediehtu.....	40
6	Arealer, miljø og klima	41
6.1	Virkemidler til arealer, miljø og klima	42
6.1.1	Innsatsområder arealer, miljø og klima	42
6.2	Forvaltning av arealer	42
6.2.1	Samletabell - tradisjonell kunnskap i forvaltning av arealer	43
6.2.2	Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd	43
6.2.3	Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd.....	44
6.3	Naturressurser.....	44
6.4	Naturmangfold.....	45
6.4.1	Samletabell - naturmangfold.....	45
6.4.2	Vernestyrene - seminar	45
6.5	Klima	45
6.6	Utmarksbruk - Meahcásteapmi.....	45
7	Næringer	47
7.1	Virkemidler til næringer	48
7.1.1	Innsatsområder - næringer	48
7.2	Primærnæringer	48
7.2.1	Samletabell - primærnæringer	50
7.2.2	Tilskudd til primærnæring - søkerbasert tilskudd	50
7.2.3	Utredning om gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltningen - prosjekt	51
7.3	Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer	51
7.3.1	Samletabell - variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer	52
7.3.2	Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer - søkerbasert tilskudd	52
7.3.3	Sápmi næringshage - direkte tilskudd	52
7.3.4	Ungt Entreprenørskap - direkte tilskudd.....	53
7.3.5	Samisk reiseliv - prosjekt	53
7.3.6	Samisk reiseliv - søkerbasert tilskudd	53
7.4	Kreative næringer.....	53
7.4.1	Samletabell - kreative næringer	54
7.4.2	Tilskudd til kreative næringer - søkerbasert tilskudd	54
7.4.3	Kompetansebaserte kreative næringer - prosjekt	54
7.5	Duodji	54
7.5.1	Samletabell - duodji	55
7.5.2	Duodjeinstituhtta - direkte tilskudd	55
7.5.3	Utvikling og rekruttering i duodjinæringen - direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji	55
7.5.4	Næringsavtale for duodji.....	55
7.6	Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)	57

8	Kultur	59
8.1	<i>Virkemidler til kultur.....</i>	60
8.1.1	Innsatsområder - kultur	60
8.2	<i>Gode rammevilkår for samiske kunstnere.....</i>	60
8.2.1	Samletabell - gode rammevilkår for samiske kunstnere	61
8.2.2	Samisk kunstneravtale - avtale.....	61
8.2.2.1	Samisk kunstneravtale - fordeling.....	62
8.2.3	Musikkutvikling - søkerbasert tilskudd.....	62
8.2.4	Internasjonalt Samisk Filminstitutt - Direkte tilskudd	62
8.2.5	Noereh - Direkte tilskudd	62
8.2.6	Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd.....	62
8.3	<i>Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur</i>	63
8.3.1	Samletabell - samiske kulturinstitusjoner	63
8.3.2	Festivaler - direkte tilskudd	64
8.3.3	Teatre - direkte tilskudd	64
8.3.4	Museer	65
8.3.4.1	Dokumentasjonssenter for Kautokeino/Alta-saken - prosjekt.....	66
8.3.5	Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner - direkte tilskudd	66
8.3.6	Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd.....	67
8.4	<i>Samisk litteratur og medier.....</i>	67
8.4.1	Samletabell - samisk litteratur og medier	68
8.4.2	Čális fal - prosjekt	68
8.4.3	Tilskudd til utvikling og fremming av samisk litteratur - direkte tilskudd.	68
8.4.4	Tilskudd til prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd	68
8.4.5	Samiske medier - direkte tilskudd	69
8.4.6	Tilskudd til Samiske bokbusser - direkte tilskudd	69
8.4.7	Konferanse om samisk litteratur - konferanse	70
8.5	<i>Samisk idrett.....</i>	70
8.5.1	Samletabell - samisk idrett	70
8.5.2	Samisk idrett - direkte tilskudd	71
8.5.3	Kultur- og idrettsstipend - stipend	71
9	Kulturminnevern	72
9.1	<i>Virkemidler til kulturminnevern.....</i>	73
9.1.1	Innsatsområder - kulturminnevern	73
9.2	<i>Forvaltning av kulturminner.....</i>	74
9.2.1	Samletabell - forvaltning av kulturminner	74
9.2.2	Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd.....	74
9.2.3	Skjøtsel- og formidlingsarbeid Ceavccageađgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt.....	75
9.2.4	BARK - skjøtels og formidling av kulturminner - prosjekt.....	75
9.3	<i>Rammebetingelser for samisk kulturminnevern</i>	76
9.4	<i>Synliggjøring av den samiske kulturarven.....</i>	76
9.5	<i>Bygningsvern</i>	76

9.5.1	Samletabell - bygningsvern	77
10	Helse og sosial	78
10.1	<i>Virkemidler til helse og sosial</i>	79
10.1.1	Innsatsområder - helse og sosial	79
10.2	<i>En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester</i>	79
10.2.1	Samletabell - en god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester	80
10.2.2	Brukerrettede tilbud for eldre samer - direkte tilskudd til Várdobáiki	80
10.2.3	Samisk legeförening - direkte tilskudd	80
10.2.4	Tilskudd til helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd	80
10.3	<i>En likeverdig barneverntjeneste</i>	81
11	Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	82
11.1	<i>Virkemidler til urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling</i>	83
11.1.1	Innsatsområder - urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling	83
11.2	<i>Samisk samarbeid</i>	83
11.3	<i>Nordområdene</i>	84
11.4	<i>Urfolksrettigheter</i>	84
11.4.1	Samletabell - urfolksrettigheter	84
11.4.2	Tilskudd til internasjonalt arbeid - direkte tilskudd	85
11.4.3	Barentssekretariatet IKS - direkte tilskudd	85
11.4.4	Samerådet - norsk seksjon - direkte tilskudd	85
11.4.5	Mama Sara Education Foundation - direkte tilskudd	85
11.4.6	Docip - Direkte tilskudd	85
11.4.7	Internasjonalt urfolksarbeid - prosjekt	86
11.4.8	Sannhets- og forsoningskommisjonen	86
11.5	<i>Likeverd og solidaritet</i>	86
11.6	<i>Likestilling</i>	86
11.6.1	Samletabell - likestilling	87
11.6.2	Vold i nære relasjoner i samiske samfunn	87
11.6.3	Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner - direkte tilskudd	87
11.6.4	Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum - direkte tilskudd	87
11.6.5	Norgga Sáráhká Samisk kvinneorganisasjon - direkte tilskudd	87
12	Samarbeidsavtaler	88
12.1	<i>Virkemidler til samarbeid</i>	88
12.1.1	Innsatsområder - samarbeidsavtaler	88
12.2	<i>Regionalt samarbeid</i>	88
12.2.1	Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter - søkerbasert tilskudd	89
13	Politisk nivå	90
13.1.1	Samletabell - politisk nivå	90
13.2	<i>Driftsutgifter politisk nivå</i>	90

13.2.1	Administrative ressurser - plenumsstaben	90
13.2.2	Sametingets plenum	90
13.2.3	Sametingets plenumsledelse.....	91
13.2.4	Sametingets fagkomiteer	91
13.2.5	Sametingets kontrollutvalg	91
13.2.6	Samisk parlamentarisk råd (SPR).....	91
13.2.7	Sametingsrådet	92
13.2.8	Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)	92
13.2.9	Sametingets eldreråd	92
13.2.10	Sametingets klagenemnd	92
13.3	<i>Virkemidler politisk nivå</i>	92
13.3.1	Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	92
13.3.2	Opposisjonens arbeidsvilkår	93
13.3.3	Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner - direkte tilskudd.....	93
13.3.4	Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget - søkerbasert tilskudd	93
13.3.5	Samiskrelatert statistikk i Norge - avtale	93
13.3.6	Forsking på Sametingsvalget - avtale	94
14	Administrativt nivå	95
14.1	<i>Sametingets administrasjon</i>	96
14.1.1	Organisasjonskart.....	96
14.1.2	Direktørens stab	96
14.1.3	Avdeling for administrasjon (HÁL).....	96
14.1.4	Avdeling for kommunikasjon (GUL)	97
14.1.5	Sametingets kontorstruktur	97
14.2	<i>Verdier, visjon og mål for administrasjonen</i>	98
14.2.1	Administrasjonens overordnede mål	98
14.2.2	Kompetanseløft i samisk	99
14.2.3	Arbeidsmiljø	99
15	Merknader i behandlingen av sak 065/18	100

1 Innledning

Sametinget er et nasjonalt folkevalgt parlament for samene i Norge. Budsjettet vedtas av Sametingets plenum hver høst, på grunnlag av Sametingsrådets årlige innstilling og påfølgende behandling i Sametingets plan- og finanskomiteé.

Sametingets budsjett bygger på de økonomiske rammene regjeringen foreslår bevilget til Sametinget i regjeringens proposisjon til statsbudsjett (Prop. 1 S) for det aktuelle budsjettåret (se kap. 3.2 Økonomiske virkemidler).

Endringer i regjeringens forslag til statsbudsjett som følge av behandling og vedtak i Stortinget, innarbeides først ved revidering av Sametingets budsjett påfølgende vår.

Sametingets politiske og administrative virksomhet skjer innenfor rammene av Sametingets vedtatte budsjett. Andre sentrale forhold som påvirker Sametingets virksomhet er internasjonale og nasjonale avtaleverk (se kap. 3.3 Avtaler og regelverk) og annet lovverk (se kap. 3.4 Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper).

2 Hovedinnhold

Sametinget ønsker å skape det framtidige samiske samfunnet, hvor samisk språk, kultur og samfunnsliv står sterkt. For å få dette til må Sametinget ha gode budsjettrammer. Sametinget og regjeringen har blitt enige om å endre Sametingets budsjettering gjennom å samle alle Sametingets nåværende budsjettposter på en post under Kommunal- og moderniseringsdepartementet. En budsjettpost skal gi Sametinget større rom for selv å prioritere.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 gis det en økning på 3,6 % til Sametinget, hvilket dekker den forventede lønns- og prisstigningen. Til sammenligning er den gjennomsnittlige veksten av bevilgninger til departementer, i 2019 på 5,4 %. Sametinget forventer at veksten på budsjettet til Sametinget skal tilsvare utviklingen som det øvrige samfunnet har. Det samiske folk, de samiske institusjonene og det samiske næringslivet bør få ta del i den samme utviklingen som det norske samfunnet.

Fortsatt er det slik at samenes rett til å lære, bruke og utvikle sitt morsmål er en grunnrettighet som ennå ikke er en realitet for alle samer. Dette oppleves i møte med offentlige instanser, under fritidsaktiviteter, ved bruk av nettjenester, i barnehagen, på skolen, på aldershjemmet og ellers i samfunnet. Sametinget har som hovedmål blant annet å styrke og utvikle de samiske språkene i fremtiden.

Sametinget ønsker i 2019 å satse på bevaring og utvikling av samiske språk. NOU 2016:18 - Hjertespråket fremmer mange tiltak og lovendringer som skal styrke og sikre fremtiden for de samiske språkene. Oppfølging av utredningen og gjennomføring av tiltakene er et viktig arbeid som Sametinget har jobbet med fra 2017, og vil arbeide videre med. I 2019 skal Sametinget igangsette språkreformen Giellallokten som en del av dette oppfølgingsarbeidet. Språkreformens hovedmål er å få hele samfunnet med på å synliggjøre og fremme samiske språk på alle områder, både i det offentlige og i det sivile samfunnet.

De forente nasjoner (FN) har besluttet at 2019 skal være internasjonalt år for urfolksspråk. Dette passer godt inn i Sametingets arbeid med blant annet Giellallokten. Året for urfolksspråk og igangsetting av Giellallokten skal synliggjøres med en stor språkkonferanse i begynnelsen av 2019. Sametinget prioriterer samiske barn i 2019, både når det gjelder støtte til etablering språkarenaer for barn og unge og gjennom målrettede tiltak for å løfte kvaliteten i samiske barnehager. Prosjektet Sámi mánát ođđa searvelanjain som ble igangsatt i 2018, og videreføres i 2019. Gjennom prosjektet skal samiske barnehager bli tryggere i å ta utgangspunkt i samiske verdier, samiske språk, levesett, tenkemåte og forståelse i arbeids- og læringsmetoder som brukes i barnehagene.

I 2019 ønsker Sametinget å satse på sørsamiske kultur- og kulturformidlingsinstitusjoner. Det er flere samiske kulturbyggeprosjekter som over lang tid har ventet på statlig finansiering. Saemien Sijte har i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 fått en oppstartsbevilgning til et nytt bygg. Sametinget ønsker derfor å fortsette opptrappingen av støtte til aktiviteten ved Saemien Sijte som vi startet i 2015, med fokus på samlingsforvaltning og formidling.

I 2018 har vi fått inn Røros kommune inn i samisk språkforvaltningsområde med en permanent bevilgning. Aajege samisk språk og kompetansesenter på Røros har de siste årene hatt en stor aktivitet knyttet til samiske kulturtiltak. Sametinget ønsker i 2019 å støtte Aajege samisk språk og

kompetansesenter i arbeidet mot et framtidige kultursenter på Røros. Et fremtidig samisk kultursenter vil imøtegå det sørsamiske samfunnets behov for mer omfattende og permanente samiske kulturtiltak både med tanke på formidling, videreføring og bevaring av den sørsamiske kulturarven i Rørosområdet.

Sametinget ser behov for å synliggjøre og støtte opp om rettighetsprosesser som er av prinsipiell karakter for samiske rettigheter i land og ressurs spørsmål. Land- og naturressurser i det tradisjonelle samiske området utgjør det materielle grunnlaget for videreføring og utvikling av samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Sammenhengen mellom den samiske kulturutøvelsen og den tradisjonelle næringsutøvelsen er særlig sterk. Nettopp derfor har samer behov for beskyttelse av de tradisjonelle levemåtene og rettighetene som er opparbeidet gjennom langvarig bruk av områdene.

3 Rammer og prinsipper

3.1 Økonomiske rammebetingelser

3.1.1 Samlet bevilgning til Sametinget

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
560.50 Kommunal- og moderniseringsdep. KMD	497 069	311 155	185 914	59,7 %
1429.71 Klima- og miljøverndepartementet - KLD	6 000	6 000	0	0,0 %
560.54 Kommunal- og moderniseringsdep. KMD - Samefolkets fond	0	5 566	-5 566	-100,0 %
223.50 Kunnskapsdepartementet - KD	0	46 627	-46 627	-100,0 %
231.50 Kunnskapsdepartementet - KD	0	22 012	-22 012	-100,0 %
1429.50 Klima- og miljøverndepartementet - KLD	0	3 523	-3 523	-100,0 %
320.53 Kulturdepartementet - KUD	0	83 700	-83 700	-100,0 %
762.50 Helse- og omsorgsdepartementet - HOD	0	5 568	-5 568	-100,0 %
854.50 Barne-, likestillings- og inkluderingsdept. - BLD	0	1 000	-1 000	-100,0 %
Totalt bevilget	503 069	485 151	17 918	3,7 %

Regjeringen og Sametinget har blitt enige om at det fra 2019 etableres en ny budsjettordning hvor de årlige overføringene til Sametinget i utgangspunktet samles under én post i statsbudsjettet. Kap 560, post 50 er en felles budsjettpost som finansierer de sektorområdene som fagdepartementene har et ansvar for å ivareta, og hvert departement har fortsatt ansvar for samiske saker innenfor sin sektor. Med den nye ordningen gis Sametinget større handlingsrom til selv å prioritere økonomiske virkemidler mellom ulike tiltak.

Den totale budsjettrammen til Sametinget er økt med kr 17 918 000 eller 3,7 % i forhold til Sametingets budsjett 2018, fordelt på:

- Kr 4 000 000 Røros kommune innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk.
- Kr 1 100 000 Sametingets arbeid med det internasjonale urfolksspråkåret.
- Kr 12 818 000 til dekning av lønns- og prisstigning, som utgjør 2,6 %.

3.1.2 Sametingets økonomiske rammefordeling

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Driftsinntekter				
Inntekt fra bevilgninger	503 069	485 151	17 918	3,7 %
Sum driftsinntekter	503 069	485 151	17 918	3,7 %
Driftskostnader				
Drift politisk nivå	39 104	38 232	872	2,3 %
Drift administrasjon	133 965	128 750	5 215	4,1 %
Sum driftskostnader	173 069	166 982	6 087	3,6 %
Driftsresultat	330 000	318 169	11 831	3,7 %
Økonomiske virkemidler				
Utbetalinger av tilskudd til andre	292 973	279 322	13 651	4,9 %
Avtale	18 050	17 900	150	0,8 %
Prosjekt	17 977	19 587	-1 610	-8,2 %
Konferanse	1 000	860	140	16,3 %
Evaluerings	0	500	-500	-100,0 %
Sum økonomiske virkemidler	330 000	318 169	11 831	3,7 %
ÅRSRESULTAT	0	0	0	

3.2 Økonomiske virkemidler

Sametinget foretar følgende fordeling på hovedpostene for virkemidlene for 2019:

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Virkemidler				
Språk	95 583	91 731	3 852	4,2 %
Kunnskap	46 571	46 170	401	0,9 %
Arealer, miljø og klima	2 563	1 500	1 063	70,9 %
Næringer	33 650	34 776	-1 126	-3,2 %
Kultur	135 481	129 344	6 137	4,7 %
Kulturminnervern	9 087	7 487	1 600	21,4 %
Helse og sosial	3 000	3 131	-131	-4,2 %
Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling	2 065	2 030	35	1,7 %
Samarbeidsavtaler	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum økonomiske virkemidler	330 000	318 169	11 831	3,7 %

De største endringene i 2019 på hovedpostene for virkemidlene:

- Språk: Røros kommune innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk.
- Språk: Kr 3 000 000 er i 2019 flyttet fra 12000 Sámi Giellagáldu til kapittel 14 Administrativt nivå. Dette gjelder 4 stillingsressurser.
- Arealer, miljø og klima: 30500 Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser er økt med kr 600 000.
- Næring: Kr 850 000 er overført fra 41000 Kompetansebaserte kreative næringer til kapittel 14 Administrativt nivå. Dette gjelder 1 stillingsressurs. 40000 Tilskudd til primærnæringer økes med kr 500 000. 41002 Tilskudd til kreative næringer økes med kr 250 000.
- Kultur: Tilskudd til samiske museer er økt med kr 2 772 000.
- Kultur: Tilskudd til samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner er økt med kr 957 000.
- Kulturminnevern: Kr 1 700 000 er tilbakeført fra kapittel 14 Administrativt nivå til 35001 Bygningsvernprosjekter - søkerbasert tilskudd.

Sametingets økonomiske virkemidler omfatter direkte tilskudd til organisasjoner og institusjoner, ulike søkerbaserte tilskuddsordninger, avtaler, prosjekter, konferanser og evalueringer.

Statens økonomireglement pålegger Sametinget å sørge for en målrettet og effektiv tilskuddsforvaltning. I det ligger også et krav om å ha kontroll- og dokumentasjonsordninger, slik at bruken av midlene er betryggende dokumentert.

Sametingsrådet har fullmakt til å forvalte Sametingets budsjett og har ansvar for at fastsatte mål og resultatoppgjør og rapportere til plenum gjennom rådets beretning og årsmelding. Sametingsrådet gis også fullmakt til å forvalte oppgaver som Sametinget er gitt i henhold til lov.

Sametingsrådet har fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte virkemidler i budsjettet, som utgjør kr 65 832 200. Fullmakten gjelder ikke driftskostnader til administrasjonen kr 134 804 000 og driftskostnader politisk nivå kr 39 104 000. Sametingsrådet kan heller ikke omdisponere til poster som ikke fremgår av inneværende års budsjett og revidert budsjett.

Sametingsrådet skal i budsjettåret legge frem en sak til Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer.

3.2.1 Direkte tilskudd

Direkte tilskuddsordninger forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for direkte tilskudd, framkommer i regelverkene for Sametingets direkte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter disse regelverkene med unntak av de deler som Sametingets plenum fastsetter i sin budsjettbehandling.

I henhold til statens økonomireglement er det ikke krav om utforming av regelverk for direkte tilskudd, derfor skal sametingsrådet gjennomføre en prøveordning i 2019 for enkelte tilskuddsordninger, der det i stedet for regelverk utformes et tilskuddsbrev der alle vilkår for tilskuddet fremkommer.

I henhold til statens økonomireglement skal tilskuddsmottaker for direkte tilskudd navngis i selve bevilgningsvedtaket eller være omtalt i budsjettproposisjonen på en slik måte at tilskuddsbevilgningen må anses øremerket for vedkommende. Tilskuddsmottaker er derfor navngitt i tabellene for direkte tilskudd.

3.2.2 Søkerbasert tilskudd

De søkerbaserte tilskuddsordningene forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for søkerbaserte tilskudd, framkommer i regelverkene for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter regelverkene for tilskudd for de søkerbaserte ordningen med unntak av de deler som Sametingets plenum fastsetter i sin budsjettbehandling.

Sametingsrådet har fullmakt til å gjøre endringer i søknadsfristene.

Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker er klageorgan for vedtak fattet av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For vedtak fattet av plenumsledelsen er Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker klageorgan.

3.3 Nytt behandlingssystem av ny budsjettordning

Sametinget ga i Sak 013/2018 samtykke til ny budsjettordning til Sametinget for samisk språk, kultur og samfunnsliv. Fra budsjettåret 2019 overføres i utgangspunktet bevilgningene til Sametinget i én post 50 'Samisk språk, kultur og samfunnsliv'. Dette følges med en årlig framoverskuende melding til Stortinget i vårsesjonen om samepolitikken, hvor utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv, utviklingstrekk i tjenestetilbudet til samiske innbyggere og utfordringer i det samiske samfunnet fremkommer. Det er avgjørende at Sametingets plenum behandler en sak som legger premisser og rammer for Sametingets arbeid overfor departementet med denne meldingen. På den måten vil Sametingets plenum legge rammene for konsultasjoner og dialog med departementet om stortingsmeldingen, og for den oppfølgende dialogen med Stortinget om samepolitikken utvikling og prioriteringer. Sametinget behandler i dag en årsmelding med et kapittel om utfordringer fremover. I tillegg behandler Sametinget en egen sak om budsjettbehov med fokus på konkrete saker. Fra og med 2019 legges det opp til at behandlingen av slike budsjettbehov erstattes med en egen sak for plenum i september om sentrale utviklingstrekk og utfordringer som må adresseres, følges opp og prioriteres i neste års stortingsmelding om samepolitikken. Form, omfang og innhold av en slik sak til plenum vil måtte utvikles over tid.

3.4 Avtaler og regelverk

3.4.1 EØS-regelverket

EØS-avtalen er en avtale inngått mellom Norge, Island og Liechtenstein på den ene siden og EU-landene og Det europeiske fellesskapet på den andre siden. Gjennom EØS-avtalen blir Norge knyttet til det indre markedet i EU. Formålet med EØS-avtalen er å styrke handel og økonomiske bånd mellom partene med like konkurransevilkår og gjennomføring av like regler. EØS-loven gjennomfører i

norsk rett de sentrale bestemmelsene i EØS-avtalen, blant annet reglene om statsstøtte. Reglene for statsstøtte er de samme i Norge som i EU.

Ved å slutte seg til EØS-avtalen har Norge godtatt visse begrensninger når det gjelder å utforme nasjonal politikk, slik som på området for statsstøtte og distriktspolitikk. EØS-avtalen gir ikke noe generelt unntak fra reglene om statsstøtte til fremme av samiske eller andre urfolks interesser.

Siden statsstøtte kan føre til markedsforstyrrelse som kan påvirke samhandelen i EØS-området, er statsstøtte som hovedregel forbudt, men det er gitt en rekke unntak som åpner opp for støtte som fremmer samfunnsmessige og politiske mål. Sametingets tilskuddsordninger er utformet slik at de er i tråd med EØS-reglene.

3.4.2 Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner

Sametinget inngikk i 2004 en hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner, representert ved Samisk kunstnerråd. Formålet er å utvikle et godt og mangfoldig samisk kulturliv og å legge forholdene til rette for skaping og formidling av samisk litteratur, musikk, dans, teater, film, bildende kunst og kunsthåndverk. Kunstneravtalen omfatter omforente tiltak innenfor kunstområdet, som gjennomføres innenfor de økonomiske rammene som partene er blitt enige om. Det fremforhandles en årlig avtale med de samiske kunstnerorganisasjonene.

3.4.3 Hovedavtale i duodji

Sametinget inngikk i 2005 en hovedavtale for duodjinæringen med duodjiorganisasjonene, Landsorganisasjonen Sámiid Duodji og Duojáriid ealáhussearvi. Formålet med avtalen er å tilrettelegge for utvikling av en sterkere næringsrettet duodji, med økt lønnsomhet og økt omsetning av egenproduserte varer. En slik utvikling betinger at det blir lagt vekt på kompetanseheving, produktutvikling, markedsføring og salg. Sametinget fremforhandler en årlig næringsavtale for duodji, med tiltak som tar sikte på utvikling av næringen i samsvar med de politiske mål og retningslinjer som til enhver tid er vedtatt i Sametinget.

3.5 Sentrale lover, konvensjoner og prinsipper

3.5.1 Grunnloven § 108

Grunnlovens § 108 er en overordnet rettsregel som retter seg mot statens myndigheter og pålegger den norske stat en plikt til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

I praksis betyr dette at statlige myndigheter er forpliktet til aktive tiltak i tilretteleggingen for samenes kulturutøvelse, og et vern mot en samepolitikk som truer grunnlaget for samiske språk og kultur. Grunnlovens § 108 begrenser statens handlefrihet både i lovgivningsprosesser og i forvaltningspraksis og er en resultatforpliktelse for en fortsatt levedyktig samisk kultur. Som en følge av vernet i Grunnlovens § 108 er forvaltningen forpliktet til å legge stor vekt på hensynet til den samiske kultur ved avgjørelsen av om inngrep skal foretas. Dette gjelder alltid, uansett om det følger direkte av inngrephjemmelen eller ikke.

3.5.2 ILO Konvensjon nr. 169 og konsultasjonsretten

I 2005 inngikk statlige myndigheter og Sametinget en «avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget». Konsultasjonsordningen omfatter ulike sakstyper, slik som lover, forskrifter, enkeltvedtak, retningslinjer, tiltak og beslutninger (f.eks. i stortingsmeldinger). Konsultasjonsplikten kan omfatte alle ideelle og materielle former for samisk kultur.

Avtalen skal ivareta urfolks rett til frie og forhåndsinformerte samtykke i alle saker som angår dem (urfolk), og er ment å bidra til oppfyllelse av statens folkerettslige forpliktelser til konsultasjon med urfolk. Avtalen er en implementering av ILO konvensjon 169 art. 6, og formålet er å konsultere i god tro og i den hensikt å oppnå enighet mellom partene.

Avtalen innebærer et sett med prosedyrer for å gi eller ikke å gi et fritt og forhåndsinformert samtykke til lovmessige, administrative tiltak som berører samer, eller til prosjekter som berører samenenes landområder, territorier eller andre ressurser. Begge parter er forpliktet av innholdet i avtalen. Sametinget har etterlyst en mekanisme for å overvåke om konsultasjonsforpliktelsene ivaretas i tråd med avtalen. Konsultasjonsavtalen omfatter ikke økonomiske tiltak eller budsjetttiltak.

4 Språk

Samfunnsmål:

- Samisk og norsk er likeverdige språk.

Samene og andre opplever daglig at samiske språk ikke har samme status som norsk språk. Dette oppleves i møte med offentlige instanser, under fritidsaktiviteter, ved bruk av nettjenester, i barnehagen, på skolen, på aldershjemmet og ellers i samfunnet. Sametinget har som hovedmål blant annet å styrke og utvikle de samiske språkene i fremtiden. Samene skal sikres mulighet til å bruke samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og til å bruke sitt eget språk i kommunikasjonen med offentlige instanser. Samenes rett til å lære, bruke og utvikle sitt morsmål er en grunnrettighet som ennå ikke er en realitet for alle samer.

NOU 2016:18 - Hjertespråket fremmer mange tiltak og lovendringer som skal styrke og sikre fremtiden for de samiske språkene. Oppfølging av utredningen og gjennomføring av tiltakene er et viktig arbeid som Sametinget har jobbet med fra 2017, og som vi fremdeles jobber med.

For å oppnå samfunnsmålet kreves det språkinnset i alle ledd i samfunnet. Sametinget vil i oppfølgingen av NOU 2016: 18 - Hjertespråket fokusere språkinnset på arenaer for barn og unge, men også på andre samfunnsområder hvor samiske språk burde være det naturlige språket. Derfor har Sametinget besluttet å igangsette Giellalokten i 2019. Språkreformens hovedmål er å få hele samfunnet med på å synliggjøre og fremme samiske språk på alle områder, både i det offentlige og i det sivile samfunnet. Til dette er det behov for stor innsats og Sametinget utfordrer alle til å delta.

De forente nasjoner (FN) har besluttet at 2019 skal være internasjonalt år for urfolksspråk. Dette passer godt inn i Sametingets arbeid med blant annet Giellalokten. Året for urfolksspråk og igangsetting av Giellalokten skal synliggjøres med en stor språkkonferanse i begynnelsen av 2019.

Virkemidlene som Sametinget har for bevaring og utvikling av samiske språk, er de administrative og økonomiske ressursene som kommer fram i budsjettet.

1. Urfolk

har rett til å gjenopplive, bruke og utvikle sin historie, sitt språk, sine muntlige overleveringer, sine filosofier, sitt skriftsystem og sin litteratur, og å videreføre samme til nye generasjoner, og har også rett til å fastsette og beholde sine egne navn på og betegnelser for lokalsamfunn, steder og personer.

(Artikkel 13.1 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor språk:

- Bruk av samiske språk.
- Utvikling av samiske språk.
- Hjertespråket.

Administrative ressurser - avdeling for språk:

Lønn, reise og kompetanseheving for avdelingen for språk inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Avdelingen har 21 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Språkforvaltning og -politikk.
- Seksjon for stedsnavn og språkrøkt.
- Seksjon for terminologi.

Avdeling for språk har oppfølgingsansvar for de politiske prosessene innenfor språk, inkludert språkutvikling og forvaltning av alle de samiske språkene. Avdelingen har også ansvaret for å følge opp stedsnavn og terminologisaker, samt forvaltningsansvaret for Sametingets tilskuddsordninger innenfor språk etter Sametingets prioriteringer og vedtatte regelverk. I tillegg har avdelingen ansvar for Sametingets interne oversettingstjeneste både til sør-, lule- og nordsamisk.

4.1 Virkemidler til samiske språk

4.1.1 Innsatsområder - språk

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Bruk av samisk språk	43 809	40 648	3 161	7,8 %
Utviklingen av samiske språk	47 774	46 783	991	2,1 %
Hjertespråket	4 000	4 300	-300	-7,0 %
Sum	95 583	91 731	3 852	4,2 %

4.2 Bruk av samiske språk

Mål for innsatsområdet:

- Innbyggerne i forvaltningsområdet for samisk språk kan aktivt bruke samisk i kommunikasjon med offentlige instanser.

Offentlige instanser i forvaltningsområdet for samisk språk skal oppfylle samelovens kapittel 3, og betjene sine brukere på samisk, både muntlig og skriftlig. Dette fører til at samisk brukes aktivt på de samfunnsområder som berører kommuner og fylkeskommuner.

Forvaltningsområdet for samisk språk er viktig for bruken av samiske språk. Kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet meddeler Sametinget at tospråklighetstilskuddet ikke dekker alle utgiftene som kommunene og fylkeskommunene har til samiskspråklig tjenesteyting og oppgaver.

Sametinget har ansvar for å informere Kongen hvert 4. år om situasjonen for samiske språk i Norge. Til det er det nødvendig å gjennomføre språkundørsøkelser.

4.2.1 Samletabell - bruk av samiske språk

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd	39 387	36 324	3 063	8,4 %
Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner - direkte tilskudd	4 022	3 924	98	2,5 %
13100 Språkundersøkelse - prosjekt	400	400	0	0,0 %
Sum	43 809	40 648	3 161	7,8 %

4.2.2 Tospråklighetstilskudd til kommuner - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Basis- tilskudd 2019	Betjenings- tilskudd 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
10000 Kautokeino kommune	7 023	1 750	5 273	6 679	344	5,2 %
10001 Karasjok kommune	6 306	1 750	4 556	6 115	191	3,1 %
10002 Tana kommune	3 867	1 750	2 117	3 758	109	2,9 %
10003 Porsanger kommune	3 663	1 750	1 913	3 539	124	3,5 %
10004 Nesseby kommune	3 004	1 750	1 254	2 866	138	4,8 %
10005 Kåfjord kommune	2 867	1 750	1 117	2 785	82	2,9 %
10006 Tysfjord kommune	2 978	1 750	1 228	2 732	246	9,0 %
10007 Snåsa kommune	2 105	1 750	355	2 136	-31	-1,5 %
10008 Lavangen kommune	1 999	1 750	249	1 987	12	0,6 %
10009 Røyrvik kommune	1 837	1 750	87	1 890	-53	-2,8 %
10014 Hattfjelldal kommune	1 781	1 750	31	1 837	-56	-3,0 %
10015 Røros kommune	1 957	1 750	207	0	1 957	-
Sum	39 387	21 000	18 387	36 324	3 063	8,4 %

Betjeningstilskuddet beregner ut i fra antall elever som hadde samisk som første- eller andrespråk skoleåret 2017/18, samt antall innbyggere innmeldt i Sametingets valgmanntall pr 30.06.2017. Avvik 2019-2018 skyldes endringer i elevtallet fra skoleåret 2016/17 til skoleåret 2017/18.

4.2.3 Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
10050 Finnmark fylkeskommune	939	916	23	2,5 %
10051 Troms fylkeskommune	939	916	23	2,5 %
10052 Nordland fylkeskommune	1 205	1 176	29	2,5 %
10053 Trøndelag fylkeskommune	939	916	23	2,5 %
Sum	4 022	3 924	98	2,5 %

4.2.4 Språkundersøkelse - prosjekt

En god språkplanlegging må ta utgangspunkt i språksituasjonen i de ulike områdene, og ta hensyn til de ulike utfordringene i de ulike områdene. Dette krever god bakgrunnskunnskap blant annet gjennom språkundersøkelser. Sametinget har i samarbeid med SSB utarbeidet en metode til å innhente så god og riktig informasjon om språksituasjonen som mulig. Sametinget er lovpålagt etter samelovens språkregler å rapportere til Kongen hvert fjerde år om situasjonen for samiske språk. På grunnlag av dette vil Sametinget gjennomføre en språkundersøkelse. Til prosjektet avsettes det kr 400 000.

4.3 Utvikling av samiske språk

Mål for innsatsområdet:

- Befolkningen har mulighet til å lære seg samisk og fremme språket.

De samiske språkene har ulike behov og utfordringer, og Sametinget tar et stort ansvar for å styrke samefolkets språkutviklingsmuligheter i alle områder. I dette arbeidet legger Sametinget forslagene i NOU 2016: 18 - Hjertespråket til grunn, hvor det oppfordres til å satse på barn og unge. Sametinget har fra 2018 skilt ut kommunenes og fylkeskommunenes språkutviklingsarbeid fra tospråklighetstilskuddet, slik at flere ressurser prioriteres til barn og unge.

I støtten til språksentrene er arrangement av språkkurs og språkarenaer lokalt på forskjellige nivåer prioritert. Det samiske folket skal kunne delta i aktiviteter for derigjennom å lære seg samisk og bruke samisk aktivt på alle samfunnsområder. Språksentrene skal også kunne samle inn og offentliggjøre stedsnavn i de områdene som Sametinget prioriterer.

For styrking og utvikling av samiske språk er det viktig at det finnes aktive lokale miljøer. Et mangfold av språkaktiviteter i lokalsamfunnene er grunnlaget for aktive språkmiljøer. Det er meget stor forskjell på språknivået i de forskjellige språkområdene og det er viktig å tilpasse språktiltakene til de forskjellige områdene.

Samfunnet har stort behov for samisktalende fagpersonell på alle områder. For i fremtiden å kunne rekruttere flere samisktalende fagfolk som behersker språket godt muntlig og skriftlig, gir Sametinget stipend til elever på videregående skole som har samisk som fag. De minste samiske språkene er i en særdeles sårbar situasjon. Derfor opprettes det et eget stipend til se som tar høyere utdanning i disse språkene.

I 2016 ble det utgitt en rettskrivingsbok i nordsamisk. Boka er nyttig både for forfattere, oversettere og andre som skriver på nordsamisk. En slik bok skal også utgis for lule- og sørsamisk, og i årets budsjett prioriterer Sametinget å fortsette arbeidet med rettskrivingsbok for lulesamisk som ble igangsatt i 2018. Dette er et samarbeid med Sametinget i Sverige.

Sametinget anser det som nødvendig å opprettholde et nordisk språksamarbeid som felles fundament for bevaring av samiske språk. Nordisk språksamarbeid er viktig for styrking og utvikling av de samiske språkene og for å øke bruken av samiske språk. Sámi Giellagáldu har det øverste ansvaret for nordisk språksamarbeid hva angår terminologi og normering av skriftspråk på forskjellige samiske språk. Sámi Giellagáldu har vært prosjektfinansiert ut 2018, men fra 2019 har prosjektet ikke lenger ekstern finansiering og posten er flyttet til administrasjonsbudsjettet kapittel 14.

Fra 2018 ble 2,7 millioner kroner som skal gå til språktiltak i lule-, sør- og markasamisk område overført fra Fylkesmannen i Nordland til Sametinget. Av disse midlene har Sametinget disponert 300.000 til administrative ressurser for delvis dekning av en ny stilling som ble besatt i september 2018. Stillingens hovedoppgave er å ha utadrettet kontakt med språkmiljøene i disse områdene og bistå med råd og veiledning i språkarbeidet og i utarbeiding av språksøknader. De resterende midlene er fordelt til språkprosjektposten med egne prioriteringer, giellatjehppe på Árran og stipend til studenter som leser sør- og lulesamisk.

4.3.1 Samletabell - utvikling av samiske språk

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Språkutvikling i kommuner - søkerbasert tilskudd	13 130	12 108	1 022	8,4 %
Språkutvikling i fylkeskommuner - søkerbasert tilskudd	1 360	1 327	33	2,5 %
Samiske språksentre - direkte tilskudd	21 550	21 018	532	2,5 %
13400 Språksentertreff - konferanse	100	0	100	-
Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd	7 534	6 130	1 404	22,9 %
Stipend til elever med samisk i videregående skole - søkerbasert tilskudd	3 000	3 000	0	0,0 %
Språkstipend høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	300	0	300	-
13300 Rettskrivningsbok for lulesamisk - prosjekt	200	200	0	0,0 %
13500 Internasjonalt år for urfolksspråk 2019 - prosjekt	600	0	600	-
12000 Sámi Giellagáldu - prosjekt a)	0	3 000	-3 000	-100,0 %
Sum	47 774	46 783	991	2,1 %

a) Kr 3 000 000 er i 2019 flyttet fra 12000 Sámi Giellagáldu til kapittel 14 Administrativt nivå. Dette gjelder 4 stillingsressurser.

4.3.2 Språkutvikling i kommuner - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
10010 Språkutvikling i kommuner - søkerbasert tilskudd	13 130	12 108	1 022	8,4 %
Sum	13 130	12 108	1 022	8,4 %

Kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk får tospråklighetstilskudd og utviklingstilskudd. Utviklingstilskuddet skal på grunnlag av kommunenes 3-årige språkplaner brukes først og fremst til å styrke situasjonen for samisk i barnehagene og i skolen. Tilskuddet skal ikke brukes til kommunenes lovpålagte oppgaver, men til ekstra tiltak for styrking og utvikling av det samiske språket til de samiskspråklige barna i kommunen.

4.3.3 Språkutvikling i fylkeskommuner - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
10054 Språkutvikling i fylkeskommuner - søkerbasert tilskudd	1 360	1 327	33	2,5 %
Sum	1 360	1 327	33	2,5 %

4.3.4 Samiske språksentre - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
10100 Sámi giella- ja kulturg. - Porsanger kommune	964	940	24	2,6 %
10101 Giellasiida - Samisk språksenter - Kåfjord kommune	964	940	24	2,6 %
10102 Árran julesáme guovddásj	964	940	24	2,6 %
10103 Várdobáiki sámi guovddáš	964	940	24	2,6 %
10104 Isak Saba guovddáš - Nesseby kommune	964	940	24	2,6 %
10105 Tana samiske språksenter - Samisk nærings- og utredningssenter (SEG)	964	940	24	2,6 %
10106 Gáisi Giellaguovddáš, Tromsø kommune	964	940	24	2,6 %
10107 Aajege, Røros - Trøndelag fylkeskommune	964	940	24	2,6 %
10108 Álttá Sámi Giellaguovddás	964	940	24	2,6 %
10109 Ástávuona giellagoahtie - Lavangen kommune	964	940	24	2,6 %
10110 Gielem nastedh - Snåsa kommune	964	940	24	2,6 %
10111 Gielearnie - Røyrvik kommune	964	940	24	2,6 %
10112 Storfjord språksenter - Storfjord kommune	964	940	24	2,6 %
10114 Giellagiisá - Kautokeino kommune	964	940	24	2,6 %
10113 Aktivitetstilskudd	8 054	7 858	196	2,5 %
Sum	21 550	21 018	532	2,5 %

4.3.5 Språksentertreff - seminar

En gang i året arrangerer Sametinget sammen med ett av språksentrene språksentertreff for alle samiske språksentre. Målet med treffet er å utveksle erfaringer og ideer, samt videreutvikling av språksentrene. Det settes av kr 100 000 til seminaret i 2019.

4.3.6 Språkprosjekter - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
11000 Språkprosjekter	7 534	6 130	1 404	22,9 %
Sum	7 534	6 130	1 404	22,9 %

Prioriteringer 2019 søkerbasert tilskudd - Språkprosjekter:

- Lage og/eller oversette språkapplikasjoner og spill for barn og unge på/til samisk.
- Samiskkurs for voksne.
- Lese- og skrivehjelpsordninger for samisktalende.
- Bidra til oversetting av Bibelen til sør- og lulesamisk.
- Språkutviklingstiltak for språksentrene som er i etableringsfasen.
- Innsamling av samiske stedsnavn.
- Utarbeiding av ordbøker i samiske språk, spesielt prioriteres digitale løsninger.
- Terminologiprojekter.
- Bidra til utviklingsprosjekter for samiskspråklige medietilbud som er i overgangsfase før stabile driftsstøtteordninger.
- Språktiltak i forbindelse med markering av det internasjonale året for urfolksspråk 2019.
- Språkrøktstiltak og gode språkarenaer.
- Utvikling av modeller for at tilgjengelige språkressurser i en region samlet kan bidra til å bedre språkopplæringen.

4.3.6.1 Samiske språktiltak i sør- lule og markasamisk område

Sametinget vil at spesielt sør-, lule og markasamiske områder søker om tilskudd til årets prioriterte språkprosjekter. Det er derfor åpnet opp for at språksentre i disse områdene kan søke om tilskudd til de to siste prioriteringene.

4.3.7 Stipend til elever med samisk i videregående skole - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
11100 Stipend til elever med samisk i videregående skole	3 000	3 000	0	0,0 %
Sum	3 000	3 000	0	0,0 %

For å motivere ungdom til å ta samisk som fag på videregående skole, gir Sametinget stipend til elever som har som samisk i fagkretsen. Elever som velger samisk som førstespråk prioriteres.

4.3.8 Språkstipend høyere utdanning - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
11200 Språkstipend høyere utdanning - søkerbasert tilskudd	300	0	300	-
Sum	300	0	300	-

I forbindelse med at Sametinget fikk overført midler til styrking av lulesamisk, markasamisk og sørsamisk som tidligere ble forvaltet av Nordland Fylkeskommune oppretter Sametinget i 2019 blant annet en ny stipendordning. Stipendet skal bidra til at flere skal ta høyere utdanning innen de mest utsatte samiske språkene.

Mål for tilskuddsordningen - Språkstipend høyere utdanning:

- Motivere flere til å lese de mest utsatte samiske språkene

Prioriteringer 2019 for tilskuddsordningen:

- Høyere utdanning i språkene sørsamisk og lulesamisk, og til samisk språkutdanning for studenter fra markasamisk område.

Det settes av kr 300 000 til ordningen.

4.3.9 Rettskrivningsbok for lulesamisk - prosjekt

Rettskrivningsråd er effektive og gode redskaper for lulesamisk rettskrivning. Henvisninger til regler og bruk av eksemplene i heftet er til god hjelp for de som behøver svar på spørsmål angående skriftspråket, for eksempel bruken av skille tegn, andre skrifttegn og orddeling. Boken er nyttig for bruken og utviklingen av lulesamisk. Arbeidet ble igangsatt i 2018 og det er nedsatt en arbeidsgruppe bestående av språkarbeidere både fra norsk og svensk side. Arbeidet fortsetter i 2019 og det avsettes kr 200 000 til prosjektet.

4.3.10 Internasjonalt år for urfolksspråk 2019 - prosjekt

De forente nasjoner (FN) har bestemt at 2019 skal være Internasjonalt år for urfolksspråk. I den forbindelse skal det igangsettes ulike språktiltak i 2019, som både skal bidra til synliggjøring og løfte urfolksspråkenes status i samfunnet. Sametinget deltar i arbeidet både i den internasjonale styringsgruppa og lokalt. Blant annet skal Sámi Allaskuvla arrangere stedsnavnsymposium som det er bred deltakelse på.

Regjeringen har i sitt forslag til statsbudsjett for 2019 bevilget kr 1 100 000 til Sametingets arbeid med det internasjonale urfolksspråkåret. Kr 500 000 overføres til kapittel 4.3.6 språkprosjekter. Det resterende beløpet, kr 600 000, settes av til oppfølging og deltakelse i språkåret.

4.4 Oppfølging av "Hjertespråket"

Mål for innsatsområdet

- Sikre og utvikle de samiske språkenes fremtid.

Det offentlig oppnevnte språkutvalget offentliggjorde NOU 2016: 18 - Hjertespråket i oktober 2016. Utredningen har vært ute til bred høring og det samiske samfunnet har store forventninger til oppfølgingen av rapporten. Sametinget vil følge opp forslagene i Hjertespråket og jobbe for å sikre og utvikle de samiske språkenes fremtid blant annet gjennom arbeidet med en samisk språkreform som heter Giellalokten.

Sametingets plenum har vedtatt strategier med tilhørende tiltak for Giellalokten som skal igangsettes i 2019. Det forventes at arbeidet vil pågå over flere år. Det settes av kr 4 000 000 i 2019 til prosjektet "Oppfølging av Hjertespråket".

4.4.1 Samletabell - Hjertespråket

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
13200 Giellalokten - prosjekt	3 000	4 300	-1 300	-30,2 %
13210 Nytt språkområde - prosjekt	1 000	0	1 000	-
Sum	4 000	4 300	-300	-7,0 %

a) Posten var i 2018 omtalt som Språkreform - prosjekt

4.4.2 Giellalokten - prosjekt

Giellalokten er en helhetlig og målrettet satsning for å styrke bruken av samiske språk på alle nivåer i samfunnet. Det vil være behov for tiltak som retter seg både mot statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning, næringslivet, språkmiljøer, den enkelte språkbruker og barn og unge. Giellalokten skal bidra til å sikre samiske språk gode rammevilkår, videreutvikling av eksisterende og etablering av nye språkinstitusjoner, etablere gode tilsyns- og ombudsordninger, kompetanseløft i samiske språk i den offentlige forvaltningen, rekruttering av fagkompetanse, videreutvikling av opplæringstilbud og gode språkmiljøer og legge til rette for gode samiskspråklige tilbud for barn og unge. Det settes av kr 3 000 000 til dette i 2019.

4.4.3 Nytt språkområde - prosjekt

Forvaltningsområdet for samisk språk er foreslått endret til samisk språkområde med ulike kommunekategorier. I den forbindelse skal det gjennomføres omfattende prosesser med kommunene, konsultasjoner med regjeringen, samt utarbeides en ny tilskuddsmodell. Det settes av kr 1 000 000 til dette i 2019.

5 Kunnskap

Samfunnsmål:

- Det samiske samfunnet har kunnskap, kompetanse og ferdigheter for å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Sametinget arbeider for et kunnskapsbasert samfunn der tradisjonell kunnskap er en av grunnpilarene. Det kunnskapsbaserte samfunnet utvikles i et samspill mellom den tradisjonelle kunnskapen og ny viten og ny teknologi.

Utviklingen av det samiske samfunnet med grunnlag i våre verdier språklig og kulturelt, forutsetter høy kvalitet i samisk barnehage- og grunnopplæringstilbud.

Sametingets overordnede mål for samisk høyere utdanning og forskning er at sektoren bidrar med nødvendig kapasitet og kompetanse for den utviklingen Sametinget ønsker for det samiske samfunnet

*I stater hvor
**det finnes etniske, religiøse
eller språklige minoriteter el-
ler personer som tilhører en
urbefolkning, skal et barn
som tilhører en slik minoritet
eller urbefolkningen, ikke nek-
tes retten til sammen med andre
medlemmer av sin gruppe å leve i
pakt med sin kultur, bekjenne seg
til og utøve sin religion, eller
bruke sitt eget språk***

*(Artikkel 30 i FNs konvensjon om
barnets rettigheter)*

**1. Urfolk har rett til å opp-
rette og ha kontroll over sitt
eget utdanningssystem** og in-
stitusjoner som gir opplæring på
deres eget språk, på en måte som
svarer til undervisnings- og læ-
ringsmetodene i deres egen kultur.

**2. Individuer tilhørende urfolk,
særlig barn, har rett til alle nivåer
av og former for statlig utdan-
ning, uten diskriminering.**

**3. Statene skal, sammen med ur-
folk, treffe effektive tiltak slik at
individer tilhørende urfolk, særlig
barn, herunder de som lever uten-
for sine egne lokalsamfunn, har
tilgang til opplæring i sin egen
kultur og på sitt eget språk, når
det er mulig.**

*(Artikkel 14 i FNs erklæring om
urfolks rettigheter)*

Sametinget skal arbeide for å oppnå målet innen kunnskap ved å satse på følgende innsatsområder:

- Innholdet i samisk barnehagetilbud.
- Språkarbeid i barnehager.
- Kompetanseheving i barnehage.
- Pedagogisk materiell.
- Samisk innhold i skolen.
- Læringsmiljø og skoleutvikling.
- Læremidler.
- Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning.
- Utdannings- og forskningsbehov.
- Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning.

Administrative ressurser - Kunnskap

Lønn, reise og kompetanseheving for avdelingen inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Avdeling for oppvekst og utdanning har 16,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for barnehage.
- Seksjon for grunnopplæringen.
- Seksjon for høyere utdanning og forskning.

Avdeling for oppvekst og utdanning (BOA) har ansvar for politikkutvikling her under konsultasjoner med myndighetene innenfor fagområdene for barnehage, grunnopplæring, høyere utdanning og forskning. Avdelingen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioritering og Sametingsrådets regelverk. Sametinget har myndighet til å revidere og fastsette læreplaner for opplæring i samiske språk for grunn- og videregående opplæring og læreplaner for særskilt samiske fag, jf. opplæringsloven § 6-4, andre ledd, delta i utvikling av samiske likeverdige parallelle læreplaner og fastsette det samiske innholdet i disse læreplanene, jf. opplæringsloven § 6-4, tredje ledd, samt fastsette samisk innhold i ordinære læreplaner. Avdelingen er også ansvarlig for driften av Sametingets læremiddelsentral.

5.1 Virkemidler til kunnskap

5.1.1 Innsatsområder kunnskap

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Innholdet i samisk barnehagetilbud	11 820	10 030	1 790	17,8 %
Språkarbeid i barnehager	4 371	5 900	-1 529	-25,9 %
Kompetanseheving i barnehage	200	200	0	0,0 %
Pedagogisk materiell	1 540	1 540	0	0,0 %
Samisk innhold i skolen	2 500	2 500	0	0,0 %
Læringsmiljø og skoleutvikling	900	1 010	-110	-10,9 %
Læremidler	22 790	22 540	250	1,1 %
Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning	2 450	2 450	0	0,0 %
Sum	46 571	46 170	401	0,9 %

5.2 Innholdet i samisk barnehagetilbud

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barn har et kvalitativt godt barnehagetilbud som bygger på samiske verdier, samisk kultur og tradisjonell kunnskap.

Mange barnehager gir et godt samisk barnehagetilbud i dag, men med ny rammeplan settes det nye krav til innholdet.

Det samiske samfunnet er mangfoldig. Det vil si at hver enkelt barnehage må prioritere å arbeide ut i fra sin lokale samiske kultur. Dette krever at ansatte innehar samisk kultur- og kulturforståelse for å sikre, støtte og utvikle samisk språk og kultur. I tillegg må det jobbes systematisk med å implementere dette i barnehagene. Økt kompetanse og bevissthet på samisk kultur og systematisk implementering både i det pedagogiske opplegg og i barnehagehverdagen vil sikre et kvalitativt godt tilbud til samisk barnehagebarn.

Dagens lovgivning (Lov om barnehager 2006) gir ikke alle som ønsker det, rett til et samisk barnehagetilbud. Sametinget arbeider for en lovendring om rett til et samisk barnehagetilbud.

5.2.1 Samletabell - innholdet i samisk barnehagetilbud

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21200 Samiske barnehager og avdelinger - søkerbasert tilskudd	7 430	7 430	0	0,0 %
23000 Sámi mánát ođđa searvelanjain - prosjekt	4 390	2 600	1 790	68,8 %
Sum	11 820	10 030	1 790	17,8 %

5.2.2 Tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21200 Samiske barnehager og avdelinger	7 430	7 430	0	0,0 %
Sum	7 430	7 430	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske barnehager og avdelinger:

- Samiske barnehager og samiske avdelinger i norske barnehager har tilbud som bygger på samisk språk og kultur.

Prioriteringer 2019 søkerbasert tilskudd - Samiske barnehager og avdelinger:

- Tiltak som utvikler og bygger på samiske verdier, språk, kultur og tradisjonell kunnskap.

5.2.3 Sámi mánát ođđa searvelanjain - prosjekt

Som en oppfølging av tiltak i NOU 2016: 18 - Hjertespråket har Sametinget i 2017 satt i gang prosjektet Sámi mánát ođđa searvelanjain. Prosjektet startet med et forprosjekt som ble gjennomført i perioden oktober 2017 til mars 2018. Forprosjektet har utarbeidet hovedmål, prosjektmål,

gjennomførings- og implementeringsplan. Hovedprosjektet hadde oppstart i april 2018 og har en tidsramme på fem år.

Prosjektet skal gjennom målrettede tiltak løfte kvaliteten i samiske barnehager, blant annet gjennom en endring i den pedagogiske tilnærmingen, slik at barnehagene tar utgangspunkt i samiske verdier, samiske språk, levesett, tenkemåte, forståelse i arbeids- og læringsmetoder. Prosjektet skal gjøre barnehagepersonellet enda mer trygg og bevisst på sin rolle når det gjelder å utføre pedagogisk arbeid i en samisk barnehage. Det settes av kr 4 390 000 til prosjektet i 2019.

5.3 Språkarbeid i barnehager

Mål for innsatsområdet:

- Barn lærer, styrker og utvikler sitt samiske språk i barnehagene.

Det samiske språkarbeidet i barnehagene må systematiseres bedre og implementeres i det pedagogiske arbeidet. Barnehagene må velge arbeidsmetoder ut fra barnas språkbakgrunn slik at dette motiverer til læring. For å oppnå dette vil Sametinget jobbe med ulike tiltak som for eksempel språkbadmodeller rekruttering og andre tiltak som fremmer samisk språk.

Der hvor det ikke finnes samiske barnehager, vil det være behov for å gi barna et samisk språktilbud i den barnehagen de går i. I disse tilfeller må barnehagene ha samiskspråklige ansatte som har ansvar for gjennomføringen av undervisningen.

5.3.1 Samletabell - språkarbeid i barnehager

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21210 Samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd	1 845	2 740	-895	-32,7 %
21220 Prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd	1 845	2 740	-895	-32,7 %
21400 Julevsáme giellatjehppe - Árran mánáigárdde AS - direkte tilskudd	681	420	261	62,1 %
Sum	4 371	5 900	-1 529	-25,9 %

5.3.2 Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21210 Samisk språkopplæring	1 845	2 740	-895	-32,7 %
Sum	1 845	2 740	-895	-32,7 %

Mål for tilskuddordningen - samisk språkopplæring:

- Barnehager gir tilbud om samisk språkopplæring.

Prioriteringer 2019 søkerbasert tilskudd - samisk språkopplæring:

- Tiltak som tilrettelegger for samisk språkopplæring.

5.3.3 Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21220 Prosjekter og utviklingsarbeid	1 845	2 740	-895	-32,7 %
Sum	1 845	2 740	-895	-32,7 %

Mål for tilskuddsordningen - Prosjekter og utviklingsarbeid:

- Høy kvalitet på samisk språk og kulturarbeidet i barnehagene.

Prioriteringer 2019 søkerbasert tilskudd - Prosjekter og utviklingsarbeid.

- Språkbudprosjekter.
- Lokale utviklingsprosjekter.
- Etablering av nye barnehagetilbud.
- Tiltak som styrke språkarbeidet gjennom prosjekter som "giellačeahppi".

5.3.4 Juvlesámi giellatjehppe - direkte tilskudd til Árran mánnálgárdde

Sametinget gir direkte tilskudd til Árran mánnálgárdde til giellatjehppe/språkmedarbeidere for å styrke arbeidet med språkutvikling i barnehagen, det settes av kr 681 000 i direkte tilskudd til Árran mánnálgárdde.

5.4 Kompetanseheving i barnehage

Mål for innsatsområdet:

- Barnehageansatte er samiskspråklige, og innehar samisk kulturkompetanse.

I mange områder har barnehagene få eller ingen samiskspråklige ansatte og ansatte med samisk kulturkompetanse. Arbeidet med samiske språk og kultur kan derfor bli meget vanskelig. I områder der språk og kulturkunnskapen hos de ansatte er god, er det allikevel behov for kompetanseheving. Det er også en utfordring å rekruttere samiskspråklige ansatte med allsidig kompetanse.

Sametinget gir stipend til barnehagelærerstudenter men ut over dette har Sametinget ikke direkte myndighet til å påvirke politikk som kan gjøre det lettere å rekruttere og beholde både samiskspråklige barnehagelærere og assistenter. Allikevel påvirker Sametinget sentrale prosesser blant annet gjennom konsultasjoner. Sametinget vil i samarbeid med sentrale myndigheter arbeide for at barnehagelæreres status heves, flere menn rekrutteres til stillinger og at samisktalende ansatte beholdes i barnehagestillinger.

5.4.1 Samletabell - kompetanseheving i barnehage

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
22500 Seminar for barnehageansatte - konferanse	200	200	0	0,0 %
Sum	200	200	0	0,0 %

Som en del av kompetansehevingsarbeidet arrangerer Sametinget to seminarer for barnehageansatte årlig. Et seminar for ansatte i sørsamiske barnehager og et for ansatte i øvrige samiske barnehager.

5.5 Pedagogisk materiell

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barn har samiske bøker og leker i barnehagene.

Det finnes generelt lite samisk pedagogisk materiell i barnehagene. Pedagogisk materiell og leker bidrar til at barna tilegner seg, utvikler og bevarer samisk språk og kultur.

Gjennom tilskuddsordningen ønsker Sametinget å stimulere til at det utvikles pedagogisk materiell og leker tilpasset bruk i barnehager med samisktilbud.

5.5.1 Samletabell - pedagogisk materiell

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21230 Pedagogisk materiell - søkerbasert tilskudd	1 540	1 540	0	0,0 %
Sum	1 540	1 540	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Pedagogisk materiell:

- Barnehager har god tilgang på pedagogisk materiell som har et samisk innhold.

Prioriteringer 2019 søkerbasert tilskudd - Pedagogisk materiell:

- Pedagogisk materiell som tar utgangspunkt i samenes tradisjonelle natursyn der mennesket er en del av naturen, på samme måte som alle andre levende vesener er. Innholdet skal bidra til at barn får innsikt, forståelse og motivasjon til å leve i naturen og ta vare på naturens ressurser, får forståelsen for at alt er til låns og at denne tradisjonskunnskapen overføres mellom generasjoner.

5.6 Samisk innhold i skolen

Mål for innsatsområdet:

- Samiske elever har kvalitetsmessig god opplæring i og på samisk.

God kvalitet i opplæringen avhenger av mange faktorer. Først må rettighetene sikres gjennom revidering av opplærings- og friskoleloven. Så må praktisering av rettighetene være uavhengig av hvilken kommune eller fylkeskommune du går på skole i. En utfordring som bidrar til at samiske elever ikke får det de har rett på, er at skoleeiere og skoleledere ikke i tilstrekkelig grad kjenner til de samiske elevenes rett til opplæring i samisk. I tillegg er opplæring i og på samisk en økonomisk utfordring for mange kommuner og andre skoleeiere. Refusjonsordningen ivaretar i dag ikke de behov som skolene har for nivådeling eller til hospitering. Gode økonomiske rammevilkår for samisk opplæring er noe Sametinget i dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter vil arbeide for å få.

Sametinget vil gjennom dialog og konsultasjoner bidra til at den nasjonale opplærings- og utdanningspolitikken inneholder målsetninger og strategier som sikrer et kvalitativt godt opplæringstilbud for samiske elever etter urfolksrettslig standarder.

Sametinget ser det som særlig viktig å arbeide for å ivareta det helhetlige opplæringstilbudet for samiske elever med særskilte behov. Disse elevene trenger opplæring basert på sitt språk og sin kultur. Opplæringstilbudet må samtidig være tilpasset den enkelte elevs nivå.

Det er viktig at samisk tradisjonell kunnskap implementeres i skolens læreplaner. Tradisjonell kunnskap er en del av vår kunnskapsarv som vi skal videreføre. Gjennom tilskuddsordningen "Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen" motiverer Sametinget grunnskoler til å gjennomføre prosjekter knyttet til samisk kultur og tradisjoner.

5.6.1 Samletabell - samisk innhold i skolen

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
22600 Revidering av læreplaner - prosjekt	2 000	2 000	0	0,0 %
Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd	500	500	0	0,0 %
Sum	2 500	2 500	0	0,0 %

5.6.2 Revidering av læreplaner - prosjekt

Innhold i læreplanene er et viktig virkemiddel for å sikre et kvalitativt godt innhold i samisk opplæring. Sametinget har myndighet til å fastsette læreplaner i faget samisk for grunnopplæringen, i særskilt samiske fag for videregående opplæring og samisk innhold i de samiske parallelle likeverdige læreplanene og i de ordinære læreplanene. Den nye overordnede delen til læreplanverket er konsultert med Sametinget og ble fastsatt høsten 2017. Overordnet del - verdier og prinsipper, er en forskrift til opplæringsloven og utdyper opplæringens formål.

Ny overordnet del til læreplanverket slår fast at den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge og presiserer at samisk og norsk er likeverdige språk. I dokumentet forankres den samiske skolens spesielle ansvar om å gi opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske verdier, kultur og samfunnsliv. Allsamisk perspektiv som gir rom for samarbeid om felles samisk opplæringstilbud på tvers av landegrensene, og tradisjonell kunnskap, nevnes som særskilte verdier i den samiske skolen. Videre stiller ny overordnet del forventninger til at alle barn skal lære om samer som urfolk og at alle samiske elever skal få opplæring i sitt eget språk dersom de ønsker det.

I 2016 ble Sametinget etter konsultasjoner enig med Kunnskapsdepartementet om å fornye Kunnskapsløftet - samiske læreplaner parallelt med revidering av det ordinære læreplanverket. Dette vil være et stort og viktig som arbeid Sametinget vil prioritere i 2019, og vil kreve høy arbeidsintensitet i tiden fremover til 2020. Det settes av kr 2 000 000 til dette arbeidet i 2019.

5.6.3 Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21130 Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen	500	500	0	0,0 %
Sum	500	500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Tradisjonell kunnskap i grunnskolen 2019:

- Implementere samisk tradisjonell kunnskap i grunnskolen og (lokale) læreplaner.

Prioriteringer 2019 tilskuddsordningen - Tradisjonell kunnskap i grunnskolen:

- Tiltak/prosjekter som vil bidra til økt bruk av samisk tradisjonell kunnskap i skoleverket og hvor kunnskapsoverføring skjer fra eldre til yngre generasjoner med fokus på birgen, duodji/ duodje/ duedtie og samisk språkopplæring.
- Prosjekter hvor elever får samisk språkopplæring gjennom praktisk arbeid.
- Opplæringsprosjekter som bidrar med økt bruk av muntlig fortellertradisjon og joik, duodji/ duodje/ duedtie.
- Tiltak innen utmarksbruk og fangst/fiske der fokus er på samisk språkopplæring gjennom praktisk arbeid.
- Verdde stallan/Rádnastallat/Vienestalleme.

5.7 Læringsmiljø og skoleutvikling

Mål for innsatsområdet:

- Gode og trygge læringsmiljøer.

Gode og trygge læringsmiljøer fremmer læring, trygghet og kreativitet hos elevene. Både foreldre/foresatte, lærere, skoleledelsen og skoleeier har et ansvar for å skape gode og trygge læringsmiljøer. Sametinget er opptatt av at elever skal ha et trygt og godt fysisk og psykososialt læringsmiljø, som stimulerer til god læring og som er fritt for mobbing og diskriminering.

Elevundersøkelsen 2016 viser at 6,3 prosent av alle elever i Norge blir mobbet to til tre ganger i måneden eller oftere. Mobbing er også et problem innenfor de samiske samfunnene og dette tar Sametinget på alvor. Derfor engasjerer Sametinget seg i den nasjonale satsingen «Partnerskap mot mobbing 2017-2020», hvor 13 ulike organisasjoner har forpliktet seg til å iverksette ulike mobbeforebyggende tiltak rettet mot skoler og barnehager.

Det nordisk skolesamarbeid inkluderer ikke tilrettelegging for samisk opplæring på tvers av landegrensene. Sametinget ser nytten av å samarbeide på nordisk nivå om en felles skolepolitikk med grunnlag i samisk språk og samiske verdier. Sametinget ønsker innsikt i hvilke skolepolitiske utfordringer samer i Finland og Sverige har og hvordan vi i fellesskap kan samarbeide om samisk skoletilbud. Dette inkluderer også samiske læremidler.

5.7.1 Samletabell - læringsmiljø og skoleutvikling

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
22400 Nettverk for samiskopplæring - Sámi allaskuvla - direkte tilskudd	500	500	0	0,0 %
22401 MoU on Cooperation on Indigenous Education - prosjekt	150	150	0	0,0 %
22900 Rájiidrasttildeaddji skuvlaovttasbargu Sámis – Grenseoverskridende skolesamarbeid i Sápmi - prosjekt a)	250	250	0	0,0 %
22402 Spesialpedagogiske fagdager - konferanse	0	110	-110	-100,0 %
Sum	900	1 010	-110	-10,9 %

a) Posten var i 2018 omtalt som Oppfølging av prosjektet Felles skole Sirbmá oppvekstsenter/Ohcejohka - prosjekt

5.7.2 Nettverk for samiskopplæring/ NetSam - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

De samiske lærernes og foreldrenes/foresattes stemme er ikke godt nok ivaretatt i opplæringspolitikken. Som et ledd i å styrke samarbeidet mellom samiske lærere, finansierer Sametinget lærernettnetverket NetSam. Nettverket er et redskap for kompetanseutvikling i den samiske skolen og omfatter lærere, skoleledere og skoleeiere ved samiske skoler i samiske områder. Nettverket koordineres av Senter for samisk i opplæringen ved Sámi allaskuvla. NetSam vil være et viktig bidrag i implementeringen av de nye læreplanene. Nettverket har igangsatt et samarbeid med Foreldreutvalget for grunnskolen/FUG, om å formalisere en arena for foreldre og foresatte til samiske elever. Det settes av kr 500 000 til direkte tilskuddet i 2019.

5.7.3 MoU on Cooperation on Indigenous Education - prosjekt

Et viktig steg i arbeidet med å bidra til at samiske barn har gode rammevilkår for opplæringen, er utveksling av erfaringer og faglige løsninger, med andre urfolk. Som et ledd i urfolkssamarbeidet har Sametinget inngått en samarbeidsavtale, Memorandum of Understanding/ MoU on Cooperation on Indigenous Education, med urfolk i sirkumpolare områder. Samarbeidsavtalen forplikter partene til å avholde en konferanse om opplæring hvert tredje år. Neste konferanse avholdes i 2019. Det settes av kr 150 000 til prosjektet i 2019.

5.7.4 Oppfølging av prosjektet "Rájiidrasttildeaddji skuvlaovttasbargu Sámis – Grenseoverskridende skolesamarbeid i Sápmi"

Målsetning for prosjektet "Rájiidrasttildeaddji skuvlaovttasbargu Sámis – Grenseoverskridende skolesamarbeid i Sápmi" er å etablere en to-statlig felles sameskole. Rapporten må være ferdig i god tid før revidert budsjett 2019. Sametinget har til intensjon å følge opp prosjektgruppens rapport i videre arbeid, og vil i sitt oppfølgingsarbeid legge til grunn at rapporten vil være til nytte for andre skoler i grenseområder som har elever fra flere land. Det settes av kr 250 000 til videre arbeid for å realisere målsetning om en to-statlig felles sameskole med forbehold om at etableringsarbeidet igangsettes.

5.8 Læremidler

Mål for innsatsområdet:

- Samiske elever har tilgang til samiske læremidler som er i tråd med læreplanverket for grunnopplæringen.

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler. Det er fortsatt stor mangel på læremidler på samisk i alle tre språk. For å sikre en målrettet og helhetlig utvikling av læremidler, har Sametinget vedtatt en handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2019. Handlingsplanen ligger til grunn for de prioriteringer som blir gjort i 2019. Handlingsplanen fornyes i 2019. Sametinget vil i 2019 fokusere på at læremidler blir tilgjengeliggjort for grunnopplæringen, og at ferdigstilling av påbegynte læremiddelprosjekter prioriteres. For øvrig tar årets prioriteringer høyde for fagfornyelsen av Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk. Det innebærer at igangsatte læremiddelprosjekt gis mulighet til å oppdatere læremidlene i henhold til de nye fagplanene, før de tilgjengeliggjøres.

5.8.1 Samletabell - læremidler

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21000 Utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd	19 440	19 440	0	0,0 %
22700 Rammeavtaler med læremiddelprodusenter	2 500	2 500	0	0,0 %
22000 Ovtta - Aktan - Aktasne - Sámi allaskuvla - direkte tilskudd	750	500	250	50,0 %
22810 Stimuleringstiltak for læremiddelutviklere - konferanse	100	100	0	0,0 %
Sum	22 790	22 540	250	1,1 %

5.8.2 Tilskudd til utvikling av læremidler - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21000 Utvikling av læremidler	19 440	19 440	0	0,0 %
Sum	19 440	19 440	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Utvikling av læremidler:

- Samiske elever har tilgang til samiske læremidler på alle tre samiske språk i alle fag og som er i tråd med læreplanverket for grunnopplæringen.

Prioriteringer 2019 for tilskuddsordningen - utvikling av læremidler:

Læremidler på sørsamisk:

- Samfunnsfag, Samfunnskunnskap 8.-10. årstrinn.
- Samfunnsfag, Historie 5.-10. årstrinn.
- Naturfag 5.-7. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, læremidler som effektiviserer arbeidet med å få andrespråkselever til å bli funksjonelt tospråklige.
- Tilskudd til påbegynte og eksisterende læremidler, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

Læremidler på lulesamisk:

- Samfunnsfag, samfunnskunnskap 8.-10. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, samisk 2 8.-10. årstrinn/Samisk 3 videregående opplæring Nivå 4-60
- Samisk som førstespråk Vg1.
- Samisk som førstespråk 8.- 10. årstrinn.
- Samisk som andrespråk, læremidler som effektiviserer arbeidet med å få andrespråkselever til å bli funksjonelt tospråklige.
- Tilskudd til påbegynte og eksisterende læremidler, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

Læremidler nordsamisk:

- Reindriftsfag i videregående opplæring.
- Samisk som andrespråk, læremidler som effektiviserer arbeidet med å få andrespråkselever til å bli funksjonelt tospråklige.
- Tilskudd til påbegynte og eksisterende læremidler, med behov for tilpasning til nye læreplaner som utvikles i forbindelse med fornying av fagene.

Særsilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk utover ordinær tilpasning:

- Lydbøker for elever med: svekket syn, ADHD med konsentrasjonsvansker, dysleksi eller andre lesevansker, fysisk funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese en bok, f.eks. CP, ME eller Parkinson, kognitive utfordringer og språkvansker pga. sykdom eller skade.
- Læremidler som ivaretar inkludering, sosiale relasjoner og samhandling med andre.
- Læremidler med tydelig progresjon og nivåinndeling.

Tverrfaglige tema:

- Læremidler som forebygger mobbing, rus, vold og overgrep.

5.8.3 Rammeavtaler med læremiddelprodusenter - avtale

Sametinget har etablert rammeavtaler med samiske forlag til produksjon av samiske læremidler. Det settes av kr 2 500 000 i 2019 til avtalene.

5.8.4 Ovtas - Aktan - Aktesne - direkte tilskudd til Sámi allaskuvla

Læremiddelportalen Ovtas har i 2018 måttet sette arbeidet med fornying av publiseringsverktøyet for digitale læremidler på vent. For å få igangsatt og gjennomført planlagte prosesser i 2019 gis en

økning på kr 250 000. Det settes av kr 750 000 i direkte tilskudd til Sámi allaskuvla i 2019.

5.8.5 Konferanse/seminar for læremiddelutviklere - konferanse

Med stor mangel på både ordinære læremidler og digitale læremidler er det behov for mange læremiddelutviklere og høy kompetanse på utvikling av digitale læremidler. I dag er det begrenset tilgang på samiske læremiddelutviklere, og da spesielt for de med kompetanse i sør- og lulesamisk. Sametinget har i 2018 igangsatt stimulerings tiltak for rekruttering av læremiddelutviklere. I 2019 videreføres dette arbeidet, med oppfølging av nye- og etablerte læremiddelutviklere. Det settes av kr 100 000 til konferansen i 2019.

5.9 Utvikling av digitale læremidler

- Digitale læremidler er tilgjengelig på samiske språk for alle fag og det er en automatikk i at nasjonale digitale læremidler/læringsressurser blir oversatt og tilgjengelig på samisk.

I 2019 er samfunnet langt på vei digitalisert, og det er svært viktig at samiske læremidler/læringsressurser følger den digitale utviklingen for ikke å bli utdatert. Det er en stor utfordring at Sametinget har tildelinger over statsbudsjettet som ikke gir rom for å produsere de læremidler/læringsressurser det er behov for. På toppen av at Sametinget underbudsjetteres som ansvarlig myndighet for å produsere læremidler/læringsressurser, så blir samiske språk oversett når det gjennomføres store nasjonale satsninger på digitale læremidler/læringsressurser.

Det finnes eksempler på et slikt læremiddel, der staten har tatt ansvar for å oversetting til en lang rekke innvandrerspråk, men ikke prioritert samiske språk. Det vil være en viktig prioritet for Sametinget i 2019 å arbeide for at rutiner for at også samiske barn skal få nytte godt av nasjonale satsninger.

5.10 Myndighet, ansvar og roller innen høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har reell myndighet innen samisk høyere utdanning og forskning gjennom lov og forskrifter, og gjennom konsultasjoner.

Sametingets myndighet innen høyere utdanning og forskning har betydning for hvordan denne sektoren ivaretar det samiske samfunnets behov for kunnskapsutvikling.

For å styrke det samiske innholdet i høyere utdanning og forskning vil Sametinget i 2019 fortsette sitt arbeid gjennom dialog og konsultasjoner med aktuelle aktører.

5.11 Utdanning- og forskningstilbud

Mål for innsatsområdet:

- Tilbud og aktivitet innen samisk høyere utdanning og forskning dekker kompetanse- og kunnskapsbehov i det samiske samfunnet.

Det samiske samfunnet er i likhet med samfunnet forøvrig, i stadig endring. Det er et mål at utdanningstilbud og forskningsaktivitet samsvarer med de behov det samiske samfunnet til enhver tid har.

Sametinget vil derfor gjennom dialog og konsultasjoner med aktuelle aktører, arbeide for at utdannings- og forskningsinstitusjonene tilrettelegger og innretter sine tilbud og sin forskning i tråd med behovene.

Virksomheter i offentlig sektor kan søke Norges forskningsråd om å få støtte for en ansatt som ønsker å ta en doktorgrad. Doktorgradsarbeidet skal være relevant for virksomhetens ansvarsområde. Doktorgraden skal gjennomføres over tre eller fire år, og være i samarbeid med gradgivende institusjon.

Sametinget vil i 2019 forberede søknad om offentlig PhD til Norges forskningsråd. Doktorgradsarbeidet skal omhandle framtidig forvaltning av árbediehtu.

5.12 Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning

Mål for innsatsområdet:

- Flere barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Mangelen på samiskspråklige lærere i barnehage og grunnskole er prekær, spesielt gjelder dette for lule- og sørsamisk språkområde. Sametinget prioriterer derfor i 2019 rekruttering til barnehage- og grunnskolelærerutdanning, og vil være i dialog med aktuelle aktører for å styrke rekrutteringen til disse utdanningene.

5.12.1 Stipend for høyere utdanning - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
21110 Stipend for høyere utdanning	2 450	2 450	0	0,0 %
Sum	2 450	2 450	0	0,0 %

Mål for tilskuddordningen - Stipend for høyere utdanning:

- Flere barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Prioriteringer 2019 for tilskuddsordningen - Stipend for høyere utdanning:

- Barnehagelærerutdanning.
- Grunnskolelærerutdanning 5-årig master 1-7 og 5-10, med samisk i fagkretsen.
- Annen lærerutdanning (PPU o.l.).

5.13 Árbediehtu

Mål for innsatsområdet:

- Árbediehtu blir vektlagt som kunnskapssystem ved siden av annen kunnskap.

Sametinget er en av mange aktører med ansvar innen feltet Árbediehtu, og har et spesielt ansvar som samisk myndighet. Sametingets arbeid med Árbediehtu har vist at det er behov for en avklaring for hvordan Árbediehtu skal forvaltes.

Sametinget nedsetter en arbeidsgruppe som i løpet av 2019 skal fremme forslag for det videre arbeidet med Árbediehtu. Arbeidsgruppen settes sammen av fagpersoner fra institusjoner som har Árbediehtu i sin portefølje. Det legges til grunn at arbeidsgruppen har dialog med aktuelle aktører innen Árbediehtu.

6 Arealer, miljø og klima

Samfunns mål:

- Arealer og naturressurser i det tradisjonelle samiske området brukes som det materielle grunnlaget for videreføring og utvikling av samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Ressursområder, naturmangfold, kulturminner og kulturlandskap er viktige deler av det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur. Både lokalsamfunn, samiske næringer og utmarksbrukere som er avhengig av naturgrunnlaget opplever stadige nye inngrep som bidrar til å svekke livsgrunnlaget og mulighetene til å utøve sin kultur. Sametinget legger vekt på å arbeide for å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder. Samer har behov for beskyttelse av de tradisjonelle levemåtene og rettighetene som er opparbeidet gjennom langvarig bruk av områdene, fordi sammenhengen mellom kulturutøvelsen og den tradisjonelle næringsutøvelsen er særlig sterk.

Levedyktige samiske lokalsamfunn er en hovedbetingelse for styrking og utvikling av samisk kultur, næringer og samfunnsutvikling. Å bidra til å sikre en balansert bosettingsutvikling, er en sentral utfordring også for areal- og ressursforvaltningen.

Sametingsmelding om areal og miljø danner grunnlaget for Sametingets prioriteringer i areal- og miljøpolitikken i årene framover. Meldingen slår fast at samene har et geografisk bruks- og bosettingsområde som strekker seg over store deler av Norge. Dette området utgjør naturgrunnlaget for samenes kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Til dette området er det knyttet land- og ressursrettigheter, rettigheter som Sametinget gjennom sitt arbeid ønsker å synliggjøre og styrke.

1. Urfolk har rett til de landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller befolket, eller som de på annen måte har brukt eller ervervet.

2. Urfolk har rett til å eie, bruke, utvikle og ha kontroll med landområder, territorier og ressurser de besitter som følge av tradisjonelt eierskap eller annen tradisjonell besittelse eller bruk, og også landområder, territorier og ressurser de har ervervet på annen måte.

3. Statene skal gi disse landområdene, territoriene og ressursene rettslig anerkjennelse og vern. Slik anerkjennelse skal finne sted med behørig respekt for vedkommende urfolks sedvaner, tradisjoner og landrettighetssystem.

(Artikkel 26 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor areal, miljø og klima:

- Forvaltning av arealer.
- Naturressurser.
- Naturmangfold.
- Klima.
- Utmarksbruk - Meahcásteapmi.

Administrative ressurser - seksjon for areal og miljø:

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for areal og miljø inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Seksjonen for areal og miljø er en del av avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB). Avdelingen har 18,2 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for kulturminner.
- Seksjon for areal og miljø.
- Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap.

Seksjon for areal og miljø har ansvar for Sametingets forvaltning av plan- og bygningslovens § 3-1 og gir på bakgrunn av dette høringsuttalelser på kommuneplaner og reguleringsplaner samt veiledning av kommunale planleggere i bruk av Sametingets planveileder. Det geografiske forvaltningsområdet for arealsaker omfatter fylkene Finnmark, Troms, Nordland og 36 kommuner i Trøndelag fylke, 6 kommuner i Hedmark fylke og 3 kommuner i Møre og Romsdal fylke, rundt regnet 40 prosent av Norges landareal. Seksjonen har ansvar for konsultasjoner i alle saker innen energi, areal og miljø.

6.1 Virkemidler til arealer, miljø og klima

6.1.1 Innsatsområder arealer, miljø og klima

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Tradisjonell kunnskap i forvaltning av arealer	2 213	1 500	713	47,5 %
Naturmangfold	350	0	350	-
Sum	2 563	1 500	1 063	70,9 %

6.2 Forvaltning av arealer

Mål for innsatsområdet:

- Naturgrunnlaget for samiske næringer, kultur og samfunnsliv er sikret i all planlegging, og Sametinget er en viktig premissleverandør og konsultasjonspart i forvaltning av arealer.

Arealene er under stadig press som følge av utviklingsbehovet det moderne samfunnet har. De tradisjonelle samiske næringer; reindrift, fiskeri, jordbruk og utmarksnæringer opplever disse utfordringene på ulike måter. Forvaltning av arealer skjer i stor grad lokalt i kommunene, med plan- og bygningsloven som det viktigste styringsredskapet. All planlegging skal etter loven sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette er i dag ikke tilstrekkelig innarbeidet hos de som forvalter arealene. Sametingets arbeid skal bidra til øke forståelsen for samisk naturbruk og verdigrunnlag.

Staten er folkerettslig forpliktet til å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur og for å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder. Areal- og ressursforvaltningen skjer i samarbeid med mange parter. Statlige og regionale myndigheter har viktige roller, det samme har de samiske samfunnene der areal- og ressursforvaltningen skjer. Sametinget har forpliktende samarbeidsavtaler med noen av disse. For øvrig reguleres samhandlingen med staten gjennom konsultasjonsavtalen fra 2005, der staten er forpliktet til å konsultere Sametinget i alle saker som berører samiske interesser.

Konvensjonen om biologisk mangfold anerkjenner urfolks tradisjonelle kunnskap og slår fast at statene er forpliktet til å respektere, bevare og videreføre slik kunnskap. Sametingets målsetting er at tradisjonell og lokal kunnskap, her under samiske kvinners kunnskap og forståelse, anerkjennes og tas i bruk i forvaltning av arealer og naturressurser på lik linje med forskningsbasert kunnskap.

6.2.1 Samletabell - tradisjonell kunnskap i forvaltning av arealer

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
30000 Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd	613	500	113	22,6 %
30500 Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd	1 600	1 000	600	60,0 %
Sum	2 213	1 500	713	47,5 %

6.2.2 Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd

Stiftelsen Protect Sápmi skal arbeide for at samiske rettighetshavere kan gi sitt frie og på forhånd informerte samtykke til utbyggingssaker. Det legges til grunn at stiftelsen i økende grad skal bli selvfinansierende. Det settes av kr 613 000 til direkte tilskuddet i 2019.

6.2.3 Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
30500 Annen oppfølg. av samiske rettigheter arealer og ressurser	1 600	1 000	600	60,0 %
Sum	1 600	1 000	600	60,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser:

- Samiske interesser og rettighetshavere har en reell mulighet til å bli konsultert for å kunne gi et fritt forhåndsinformert samtykke til planer og tiltak knyttet til areal- og ressursforvaltning.

Prioriteringer 2019 for tilskuddsordningen - Annen oppfølging av samiske rettigheter arealer og ressurser:

- Prosjekter og tiltak som har som formål å yte juridisk bistand til samiske rettighetshavere i saker som må føres for domstolene og som er av prinsipiell karakter knyttet til ivaretagelse av land- og ressursrettigheter.
- Prosjekter og tiltak knyttet til veiledning og forundersøkelser for at noen med rettslig interesse fremmer krav om kollektive rettigheter overfor Finnmarkskommisjonen, herunder rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområder.
- Nettverk og organisasjoner som arbeider for anerkjennelse av land- og ressursrettigheter utenfor Finnmark (Samerettsutvalget).

6.3 Naturressurser

Mål for innsatsområdet:

- Uttak av naturressurser i samiske områder skjer på en måte som ivaretar samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter, og er i samsvar med internasjonal folkerett.

Dagens samfunnsutvikling innebærer et behov for økt energiproduksjon og uttak av ikke-fornybare ressurser. Dette gjelder også utviklingen i det samiske samfunnet. Sametingets utgangspunkt er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsutvikling. Dette gjelder også ved behandling av, og konsultasjoner om søknader om utbygginger som følge av energi- eller mineralutvinning. Disse typer tiltak utgjør ofte store inngrep i områder hvor det tidligere ikke har vært inngrep. Sametinget mener at denne utviklingen ikke skal gå på bekostning av samenes tradisjonelle næringsområder, og dermed forringe utviklingsmulighetene for samisk kultur.

Sametinget forventer at lokale og sentrale myndigheter legger til rette for en god og reell medvirkning av samiske rettighetshavere og lokalsamfunn i forhold til utnyttelse av naturressursene i samiske områder, og at vedtak om slik utnyttelse er innenfor folkerettens rammer.

6.4 Naturmangfold

Mål for innsatsområdet:

- Vern av naturmangfoldet gir et robust grunnlag for samisk kultur og næringsutøvelse. Forvaltning av verneområder tar utgangspunkt i og muliggjør fortsatt tradisjonell bruk av vernede områder.

6.4.1 Samletabell - naturmangfold

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
31002 Vernestyreseminar	350	0	350	-
Sum	350	0	350	-

Kontinuitet i samisk bærekraftig bruk av natur og aktiv deltakelse i forvaltning av naturmangfoldet sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur for fremtidige generasjoner. Forvaltning av verneområder skal ta utgangspunkt i og muliggjøre fortsatt tradisjonell bruk av vernede områder. Sametinget vil at lokalbefolkningens bruk av sine ressursområder videreføres i disse områdene. Samene har en sterk kontinuitet fra historisk til dagens bruk av utmark. I et moderne samfunn blir det stadig viktigere for å holde ved like kunnskap om egen kultur og historie.

6.4.2 Vernestyrene - seminar

Kompetanse om samisk naturbruk, herunder reindrift, og generell samisk kulturkompetanse, må vektlegges sterkere i forvaltning av verneområder. Sametinget har oppnevnt 42 representanter i til sammen 21 nasjonalpark- og verneområdestyrer til å ivareta samiske interesser på en helhetlig måte. Sametinget ser at det er behov for ett fagseminar for de samiske representantene i verneområdestyrene for å styrke deres mulighet til å ivareta de samiske hensynene i arbeidet i styresammenheng. Det settes av 350 000 til seminaret i 2019.

6.5 Klima

Mål for innsatsområdet:

- Samiske næringer og samisk kultur er robuste ovenfor klimaendringer og urfolksrettigheter vektlegges når avbøtende tiltak og tilpasninger til klimaendringer planlegges.

Sametinget arbeider for å sikre at urfolks kunnskap om naturen og endringer vektlegges i nasjonalt og internasjonalt i klimapolitisk sammenheng.

6.6 Utmarksbruk - Meahcásteapmi

Mål for innsatsområdet:

- Samisk utmarksbruk legges til grunn i forvaltningen av arealer og naturressurser i samiske områder.

Samisk utmarksbruk – meahcásteapmi - er en viktig del av det materielle kulturgrunnlaget. Sametinget vil arbeide for at samisk utmarksbruk får tydeligere lovmessig anerkjennelse. Dette omfatter både næringsgrunnlaget til husholdningen, som kulturbærer og uttrykk for samisk identitet. Sametinget vil arbeide for at bygdenes rettigheter til fornybare ressurser i sine nærområder anerkjennes og lokal forvaltning.

7 Næringer

Samfunns mål:

- Et sterkt og allsidig næringsliv som danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å etablere seg.

Sametingets verdiskapingspolitikk baserer seg på en kunnskapsbasert næringsutvikling, hvor økt kunnskap og ny viten, sammen med tradisjonell kunnskap skal danne grunnlag for et fremtidsrettet næringsliv. Sametinget vil ha et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø. På den måten sikrer man at tradisjonelle og nye næringer kan utvikles side om side.

For å sikre en god utvikling for samisk livsgrunnlag, bosetting, kultur og språk må man ha fokus på natur, miljø og fornybare næringer. Sametinget vil prioritere fornybar næringsutvikling basert på fornybare ressurser og legge ett flergenerasjonsperspektiv til grunn.

Samiske områder har hatt en mye svakere befolkningsutvikling enn alle fylker i landet. Fra 2000 til 2017 er den prosentvise nedgangen i de samiske kommunene (24 kommuner) på - 8,4 %. Samtlige fylker har økt folketallet med variasjoner fra 1,7 % (Nordland) til 31,5 % (Oslo). Den demografiske utviklingen med at flere flytter til byene, spesielt de yngre, utfordrer Sametinget til å tenke nytt angående næringsutviklingsarbeidet, herunder virkemiddelbruken og målsettingen med ordningene.

Ser man på arbeidsplassutviklingen i samiske områder i forhold til resten av landet taper de samiske kommunene. Siden 2000 har arbeidsplassutviklingen vært 18,4 % lavere i privat sektor enn i forhold til resten av landet. I offentlig sektor er veksten 20,4 % lavere enn i resten av landet. Disse tendensene er alvorlig for de samiske områdene.

Sametinget vil i 2019 utarbeide en ny sametingsmelding om næring. I meldingen vil eksisterende næringsstruktur og sentrale demografiske utviklingstrekk danne grunnlaget for å oppdatere næringspolitikken Sametinget fører. Sametingsmeldingen skal møte de demografiske og næringsmessige endringer som skjer og har skjedd i samiske områder. Effekten av virkemiddelbruken på kort og lang sikt vil også vurderes for å tilpasse virkemidlene til de politiske mål som pekes ut som del av meldingsarbeidet.

1. Urfolk har rett til å opprettholde og utvikle sine egne politiske, økonomiske og sosiale systemer og institusjoner, til å ha trygghet for eget livsgrunnlag og egen utvikling, og til på fritt grunnlag å delta i enhver form for tradisjonell eller annen økonomisk virksomhet.

(Artikkel 20 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

1. Håndverk, bygde og lokalt basert virksomhet, naturalhusholdning og tradisjonell virksomhet for vedkommende folk, som jakt, fiske, fangst og sanking, skal anerkjennes som viktige faktorer for å opprettholde deres kultur, økonomiske selvberging og utvikling. Når det er aktuelt, skal regjeringene sikre at slik virksomhet blir styrket og fremmet, med deltakelse av disse folk.

(Artikkel 23.1 ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater)

Sametingets innsatsområder innenfor næringer:

- Primærnæringer.
- Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer.
- Samiske kreative næringer.
- Duodji.

Administrative ressurser - seksjon for næring:

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for næring inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Seksjon for næring er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har 20,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjon for næring har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det næringspolitiske feltet. Herunder primærnæringene og utmarks-/kombinasjonsnæring, og generell næringsutvikling som grunnlag for sysselsetting og bosetting. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

7.1 Virkemidler til næringer

7.1.1 Innsatsområder - næringer

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Primærnæringer	7 500	6 500	1 000	15,4 %
Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer	9 461	10 200	-739	-7,2 %
Kreative næringer a)	2 650	3 404	-754	-22,2 %
Duodji	14 039	14 672	-633	-4,3 %
Sum	33 650	34 776	-1 126	-3,2 %

a) Kr 850 000 er overført til kapittel 14 Administrativt nivå. Dette gjelder 1 stillingsressurs.

For de økonomiske virkemidlene som ytes over næringskapittelet, gjelder virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området). Midler til næringsutvikling kan, i tillegg til STN-området, ytes til duodji, samiske kulturnæringer, samisk reiseliv, tilleggsnæringer i reindrift og tilretteleggende næringsprosjekter overfor reindriften i hele landet. For å se hvilke geografiske områder som tilhører STN-området, se kapittel 7.6.

7.2 Primærnæringer

Mål for innsatsområdet:

- Primærnæringer som bærere av samisk kultur, språk og levesett.

I samiske områder er primærnæringene den største sysselsetteren med totalt 1627 sysselsatte i 2016. Likevel har det vært en stor nedgang med 810 arbeidsplasser siden 2000 (Telemarksforskning 2017).

Innen fiskeriene har nedgangen stoppet opp. I kommunene Gamvik, Tana, og Nesseby har det skjedd en økning på antall fiskebåter fra 118 til 150 fra 2010 til 2016 (Fiskeridirektoratet). Den beste strategien for utvikling av det sjøsamiske samfunn er å sikre samenes rettigheter til fiske og at det nedfelles en god forvaltning av de marine ressursene. Det er en sterk sammenheng mellom bosetting, sysselsetting, rettigheter og økonomisk utvikling. Som grunnlag for levedyktige sjøsamiske samfunn, vil det derfor være sentralt at verdiskaping kan øke og skje lokalt, og dermed danne grunnlag for stabil bosetting og levende sjøsamisk kultur. Sametinget har fått gjennomslag for flere prinsipielle saker innen fiskeriene som har bidratt til denne utviklingen. Sametinget skal prioritere innflytelse i fiskeripolitikken gjennom aktiv bruk av konsultasjonsordningen, delta i fiskerireguleringer og følge opp fjordnemndas arbeid, og ha samarbeid og dialog med fiskerinæringens organisasjoner.

Sametinget vil bidra til å øke matproduksjon i Sápmi, samt styrke rekrutteringen til primærnæringer og kombinasjonsnæringer. Selv om antall gårdsbruk går ned så minker ikke verdiskapingen tilsvarende. Dette kan forklares med at det både blir større enheter i jordbruket og at produksjonen pr. enhet øker. Sametinget skal prioritere å få innflytelse på jordbrukspolitikken gjennom å oppnå dialog og konsultasjon med sentrale landbruksmyndigheter, gi innspill til jordbruksavtalen, ha samarbeid og dialog med jordbruksorganisasjonene, samt sikre oppdatert kunnskap og samordnet politikkutforming innenfor næringen. Sametinget vil jobbe for å motivere unge til å satse på jordbruk.

Reindrifta har hatt en annen utvikling enn øvrige primærnæringer. Antallet utøvere har økt og mange unge ønsker å etablere seg i næringen. Samtidig er det utfordrende for unge å etablere seg i reindrifta, på grunn av vanskelige rammebetingelser blant annet knyttet til siidaandeler og reintall. Sametinget skal utvikles som en sentral aktør i reindriftspolitikken gjennom oppfølging av Sametingets reindriftsmelding. Sametinget skal bruke konsultasjonsordningen aktivt for å sikre Sametinget innflytelse i sentrale prosesser, meldinger og forskrifter, og gi innspill i reindriftsavtalen. Sametinget skal opprettholde og utvikle en god dialog med reindriftsnæringa, Norske Reindriftssamers Landsforbund og reinbeitedistriktene/siidaer, samt delta i regionale dialogfora og følge opp Sametingets oppnevnte i reindriftsstyret, og ha tett dialog med øvrige reindriftsmyndigheter.

Landbruks- og matdepartementet hadde i 2016 forslag om endring i reindriftsloven og jordskifteloven på høring. Høringen gikk ut på å endre reindriftsloven og jordskifteloven. I høringen av utkastet til ny jordskiftelov ble det fra flere høringsinstanser gitt uttrykk for at reindriften bør ha den samme muligheten til jordskiftevirke midlene som andre. Det ble likevel ikke foreslått konkrete lovendringer i det videre proposisjonsarbeidet, blant annet under henvisning til at slike forslag ikke hadde vært omfattet av høringen. Forslaget innebærer også flere punkt om kompetanseheving i rettssystemet ved å tilføre mere kunnskap og same- og reindriftsrett, samt retningslinjer for mekling. jf. punkt 2.3 i Prop. 101 L (2012-2013).

Sametinget vil jobbe for at dette forslaget tas opp til videre behandling. Endringen gjelder blant annet at jordskifterettens mandat utvides til å kunne gjennomføre både rettfastsettende og rettsendrende saker internt i reindriften.

Rovviltpolitikken har stor innflytelse på målsetningen innenfor primærnæringer. Sametinget har som mål at rovdyrforvaltningen er utformet slik at rovdyrbestandene påfører minst mulig tap for de samiske beitenæringene, at rovdyrbestandene i de samiske områdene er på et nivå som ikke truer de samiske beitenæringenes bærekraft, og at erfaringsbasert og tradisjonell kunnskap om beitenæringene og rovvilt er en del av kunnskapsgrunnlaget for beslutninger i rovdyrpolitikken og -forvaltningen.

Sametinget vil i samarbeid med Miljødirektoratet og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) gjennomføre et seminar om tradisjonell samisk kunnskap om reindrift og rovvilt for å drøfte hvordan man kan definere erfaringsbaserte kunnskap om reindrift og rovvilt og hvordan man kan samle inn denne kunnskapen og implementere det i rovviltforvaltningen. Samisk parlamentarisk råd (SPR) har videre nedsatt en arbeidsgruppe som skal jobbe med grenseoverskridende samarbeid ang. rovdyrpolitikk. Gruppa består av tre politisk valgte medlemmer, en fra hver av sametingene i Norge, Sverige og Finland og ledes av representanten fra det svenske Sametinget.

Det forholdet at primærnæringene er viktige bærere av samiske språk og kultur gjør at disse næringene har en viktig funksjon i det samiske samfunnet. Dersom Sametinget ikke har en sterk politisk satsning på primærnæringer vil nedgangen i primærnæringene forsterkes enda mer, og vilkårene for å drive med disse næringene svekkes. Sametinget skal være med på å skape næringsvirksomhet i primærnæringene både gjennom politiske prosesser og gjennom tilskuddsmidlene.

7.2.1 Samletabell - primærnæringer

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Tilskudd til primærnæring - søkerbasert tilskudd	7 000	6 000	1 000	16,7 %
40050 Utredning om gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltninga - prosjekt	500	500	0	0,0 %
Sum	7 500	6 500	1 000	15,4 %

7.2.2 Tilskudd til primærnæring - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
40000 Tilskudd til primærnæring	7 000	6 000	1 000	16,7 %
Sum	7 000	6 000	1 000	16,7 %

Mål for tilskuddsordningen - Primærnæringer:

- Økt antall arbeidsplasser i primærnæringene innen 2025.

Prioriteringer 2019 - tilskudd til marine næringer:

- Tilretteleggende tiltak og prosjekter som bidrar til høyere verdiskaping og videreforedling av marine råvarer, spesielt med sikte på å opprettholde og styrke fiskemottak.
- Førstegangsinvesteringer i fiskefartøy, redskap og utstyr.
- Ungdomsfiskeprosjekter.

Prioriteringer 2019 - tilskudd til jordbruk:

- Ombygginger og tilbygg til eksisterende driftsbygninger.
- Tilretteleggende tiltak og prosjekter som bidrar til rekruttering, høyere verdiskaping og utvikling av jordbruksnæringen.

Prioriteringer 2019 - tilskudd til reindrift:

- Samarbeidsprosjekter i reindriftnæringen som bidrar til å sikre reindriftenes arealgrunnlag.
- Kompetanse- og kapasitetsbygging i reindriftnæringen.
- Fellesprosjekter som støtter opp om reindrifta som familiebasert næring.
- Samarbeidsprosjekter for overføring av reindriftas tradisjonskunnskap mellom generasjoner.

7.2.3 Utredning om gjennomgang av reindriftsloven og reindriftsforvaltningen - prosjekt

Sametinget har i sametingsmelding om reindrift (2016) konstatert at det er flere forhold i reindriftsloven og -forvaltningen som er problematisk sett opp mot Norges folkerettslige forpliktelser. Det har de senere år skjedd en rekke endringer i reindriftsloven og den offentlige reindriftsforvaltningen, uten Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbunds (NRL) samtykke. Sametinget og NRL har nedsatt ett utvalg som skal vurdere hvilke endringer i reindriftsloven som er nødvendige for å styrke og å utvikle reindriften som familiebasert næring og livsstil. Bevaring av kulturell bærekraft, bevaring av reindriftsspråket og videre utvikling av reindrifta som urfolksnæring med sikkerhet for det økonomiske inntektsgrunnlaget må sikres i lov og regelverk. Det settes av 500 000 til prosjektet i 2019.

7.3 Variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer

Mål for innsatsområdet:

- Etableringsfrekvens nærmere gjennomsnittet for Norge som helhet og 2 % vekst i antall foretak.

Sametinget ser at det er næringsmessige vekstmuligheter i kulturnæringer, entreprenørskap, reiseliv, lokalmat og sterke primærnæringer. Disse næringene og nisjene representerer fornybare ressurser som bidrar til positiv nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder i fremtiden. Sametinget vil derfor legge vekt på utviklingsprosesser og -prosjekter for å utløse potensialet i disse næringene.

Verdiskapningen styrkes gjennom mer videreforedling, matproduksjon og satsning på lokalmat. Primærnæringer og utmarksnæringer utgjør et materielt grunnlag for samisk kultur og bosetting. Primærnæringene har lang tradisjon for kombinasjonsdrift og denne næringstilpasningen skal videreføres. Sametinget vil arbeide for samarbeid mellom virksomheter innen reindrift, jordbruk, utmark, marine næringer og reiseliv for å løfte satsning på lokal mat og arktisk mat. Samiske mattradisjoner og samisk kultur vil ha et stort fortrinn i denne satsningen. Utmarksprodukter gir også et viktig bidrag i husholdningen til mange i samiske områder.

Sametinget vil satse på bærekraftig utvikling, fornybare ressurser og fortsatt prioritere utviklingen av naturbaserte næringer.

Entreprenørskap, innovasjoner og nyskaping er viktig for fornyelse og utvikling i det samiske samfunn. Innovasjoner er sentralt for å oppnå økt lønnsomhet og dermed bedre muligheter for etablering av nye arbeidsplasser. Sápmi næringshage er tatt inn i det nasjonale næringshage programmet og gjennom sitt nettverk nasjonalt (SIVA) og regionalt (fylkeskommunene, andre næringshager og kunnskapsparke) bidrar de aktivt til nyetableringer og innovasjoner i næringslivet i samiske områder.

Sametinget vil derfor legge til rette for at Sápmi næringshage utvikles og gis rammer for å kunne være et sentralt verktøy for utvikling av bedrifter i våre områder.

Det er stort fokus på reiselivsutviklingen både nasjonalt og regionalt. Satsingen på samisk reiseliv skal basere seg på ekte og troverdige samiske reiselivsprodukter. Sametinget vil arbeide for at reiselivsutviklingen totalt sett styrker samisk språk, kultur og levesett på en positiv og etisk forsvarlig måte. Samene selv må være premissleverandør for den næringspolitiske reiselivsutviklingen som skjer.

7.3.1 Samletabell - variert næringsliv, kombinasjons- og utmarksnæringer, verdiskaping og nyetableringer

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer	6 800	7 300	-500	-6,8 %
40530 Sápmi næringshage - direkte tilskudd	410	400	10	2,5 %
40540 Ungt entreprenørskap - direkte tilskudd	251	200	51	25,5 %
41011 Samisk reiseliv - prosjekt	1 000	1 000	0	0,0 %
41012 Samisk reiseliv - søkerbasert tilskudd	1 000	1 000	0	0,0 %
40520 Melding om samiske næringer - prosjekt	0	300	-300	-100,0 %
Sum	9 461	10 200	-739	-7,2 %

7.3.2 Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
40510 Tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer	6 800	7 300	-500	-6,8 %
Sum	6 800	7 300	-500	-6,8 %

Mål for tilskuddsordningen - Næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer:

- Vekst i antall foretak nærmer seg 2 % i samiske områder.

Prioriteringer 2019 - tilskudd til næringsliv, bedriftsutvikling, kombinasjons- og utmarksnæringer:

- Tiltak som gir en betydelig grad av nyskapning og bedriftsutvikling.
- Tiltak som gir økt omsetning av kortreist mat og andre matprodukter fra samiske områder.
- Tiltak som gir lønnsomme etableringer innen utmarksnæringer og kombinasjonsvirksomhet.

7.3.3 Sápmi næringshage - direkte tilskudd

Sápmi næringshage er en del av det nasjonale næringshageprogrammet og har Indre Finnmark som sitt virkeområde. Næringshagen har base i Tana/Nesseby med noder/satellitter i kommunene Porsanger og Karasjok. Næringslivet i samiske områder er preget av mange små bedrifter med et stort potensiale for vekst og utvikling. Samarbeid, nettverksbygging, kompetanseheving og et effektivt støtteapparat er viktig for positiv utvikling i næringslivet. Sápmi næringshage ivaretar en slik funksjon. Det settes av kr 410 000 i direkte tilskudd til Sápmi Næringshage i 2019.

7.3.4 Ungt Entreprenørskap - direkte tilskudd

Nyetableringer er avgjørende for vekst og fornying i næringslivet og der igjennom flere arbeidsplasser. For å lykkes med mer entreprenørskap og flere nyetableringer er det nødvendig å starte allerede på grunnskolen og videregående skole. Ungt entreprenørskap arbeider med egne studieopplegg med konkrete arbeids- og prosjektoppgaver som blant annet munner ut i konkurranser. Gjennom tilskuddet vil Ungt Entreprenørskap ha et spesielt fokus på samiske områder. Det settes av kr 251 000 i direkte tilskudd til Ungt Entreprenørskap i 2019.

7.3.5 Samisk reiseliv - prosjekt

Samisk reiseliv er definert som reiseliv der samiske kulturelementer utgjør en sentral del av virksomheten. Prosjektet Johtit (samisk reiselivsprosjekt) ledes og gjennomføres av Nord Norsk Reiseliv (NNR) som har en egen prosjektleder dedikert dette arbeidet. Sametinget har i flere år hatt en satsing på samisk reiseliv gjennom dette prosjektet. Prosjektet ledes av en styringsgruppe der Sametinget er observatør. Det settes av kr 1 000 000 til prosjektet i 2019.

En viktig del av arbeidet med å styrke samisk reiseliv er å bedre kunnskapsgrunnlaget og involvere forskningsmiljø for å kunne være sikrere på hvilke strategier som er nødvendig for å utvikle samisk reiseliv i riktig retning. Sametinget har i 2018 tatt initiativ til et samarbeid mellom Nord Universitetet, UiT Norges Arktiske Universitet og Sámi Allaskuvla om et forskningsprogram som kan bidra til utvikle og løfte aktørene i prosjektet Johtit. Dette arbeidet vil fortsette i 2019.

7.3.6 Samisk reiseliv - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
41012 Samisk reiseliv	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	1 000	1 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Samisk reiseliv:

- Mange samiske reiselivsaktører som drives som en helårsbedrift.

Prioriteringer 2019 for tilskuddsordningen - Samisk reiseliv:

- Utviklings- og investeringsprosjekter som kan vise til innovasjon og nyteknikning.
- Tiltak/prosjekter som vil gi helårs sysselsetting i bedriften.

7.4 Kreative næringer

Mål for innsatsområdet:

- Flere samiske kulturnæringsutøvere som skaper robuste og lønnsomme kulturnæringsbedrifter med en større overlevelsesgrad.

Samiske kreative næringer har et betydelig potensial til å bli en av de viktigste næringsveiene for samer i fremtiden. Analyser viser at kulturnæringene i samiske områder har vokst raskere de siste 10 årene enn ellers i Norge. I 2017 vedtok Sametingsrådet en handlingsplan for samiske kreative næringer 2017 - 2019. Sametinget viderefører denne satsingen i 2019.

7.4.1 Samletabell - kreative næringer

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Kreative næringer - søkerbasert tilskudd	750	500	250	50,0 %
41000 Kompetansebaserte kreative næringer - prosjekt a)	1 900	2 750	-850	-30,9 %
41003 Samisk musikkfestuke i Alta - direkte tilskudd b)	0	154	-154	
Sum	2 650	3 404	-754	-22,2 %
a) Kr 850 000 er overført til kapittel 14 Administrativt nivå. Dette gjelder 1 stillingsressurs.				
b) Samisk musikkfestuke i Alta er i 2019 under kulturkapittelet.				

7.4.2 Tilskudd til kreative næringer - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
41002 Kreative næringer - søkerbasert tilskudd	750	500	250	50,0 %
Sum	750	500	250	50,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Kreative næringer:

- Flere samiske kulturnæringsutøvere som skaper robuste og lønnsomme kulturnæringsbedrifter med en større overlevelsesgrad.

Prioriteringer i 2019 for tilskuddsordningen - Samiske kreative næringer:

- Aktører innen samisk kultur- og kreative næringer som starter utviklingsprosjekter som gir nye produkter/tjenester eller nye/innovative produksjonsmetoder.
- Prosjekter/tiltak som bidrar til at produkter og tjenester med basis i samisk kulturuttrykk når nye og større markeder.
- Investeringer som styrker inntjeningen og er nødvendig for å skape større lønnsomhet for kultur- og kreative næringsaktører.

7.4.3 Kompetansebaserte kreative næringer - prosjekt

Samiske kreative næringer er private bedrifter som fremstiller og selger kulturelle produkter i form av varer og tjenester. En forutsetning for å få en god utvikling i denne næringen er å ha lønnsomhet i fokus. Sametinget har gjennom flere år arrangert Dáhttu-programmet som har gitt meget gode resultater. Sametinget ønsker å fortsette denne satsingen i 2019. Det settes av kr 1 900 000 til prosjektet i 2019.

7.5 Duodji

Mål for innsatsområdet:

- Flere duodjiutøvere som driver med duodji som næring.

Sametinget ønsker å utvikle duodji som en framtidsrettet og attraktiv næring. Økt omsetning av egenprodusert duodji for et større marked står sentralt i Sametingets satsing. Med dette menes at duodjinæringen er i stand til å tilpasse seg endringer og utfordringer i næringen, og at profesjonaliteten, inntjeningen og lønnsomheten i næringen økes.

Næringsavtalen for duodji er Sametingets viktigste redskap for utvikling av denne næringen. Næringsavtalen inneholder blant annet ordning for driftstilskudd til duodjiutøvere, investerings- og utviklingstilskudd, etablererstipend, velferdsordninger, salgsfremmende tiltak og tilskudd til organisasjoner. Involvering av Duodjeinstituhitta i satsningen på duodji er viktig for å få best mulig effekt av næringsavtalen.

7.5.1 Samletabell - duodji

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
41030 Tilskudd til Duodjeinstituhitta - direkte tilskudd	5 168	5 042	126	2,5 %
41020 Tilskudd til utvikling og rekruttering i duodjinæringen - Opplæringskontoret for reindrift og duodji - direkte tilskudd	1 671	1 630	41	2,5 %
Næringsavtale for duodji - avtale	7 200	7 500	-300	-4,0 %
41040 Evaluering av veilederordningen	0	500	-500	-100,0 %
Sum	14 039	14 672	-633	-4,3 %

7.5.2 Duodjeinstituhitta - direkte tilskudd

Duodjeinstituhitta er en sentral aktør innen duodji og har som oppgave å utvikle og bistå med fagkompetanse innen duodji, yte bistand til produktutvikling og produksjonsveiledning, initiere til deltakelse i forsøks- og utviklingsarbeid. Veilederstillingene inngår i tilskuddet. Det settes av kr 5 168 000 i direkte tilskudd til Duodjeinstituhitta i 2019.

7.5.3 Utvikling og rekruttering i duodjinæringen - direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji

Opplæringskontoret har som formål å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere, og videreutdanne reindrift- og duodjiutøvere med sikte på å ta fagbrev etter fagopplæringsloven. Opplæringskontoret arbeider aktivt for å rekruttere lærlinger i reindrift og duodji, og motivere reindrifts- og duodjiutøvere til å ta imot lærlinger. Kontoret medvirker til å øke fagenes kompetanse og renommé. Sametingets tilskudd skal gå til kontorets arbeid innenfor duodji. Det settes av kr 1 671 000 i 2019 i direkte tilskudd til Opplæringskontoret i reindrift og duodji.

7.5.4 Næringsavtale for duodji

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
41050 Driftstilskudd - søkerbasert tilskudd	2 100	1 850	250	13,5 %
41051 Investeringer, utviklingstiltak, konsulentbistand, etablerertilskudd og prosjekter - søkerbasert tilskudd	1 500	1 500	0	0,0 %
41052 Duodjistipend - søkerbasert tilskudd	200	150	50	33,3 %
41053 Velferdsordninger - søkerbasert tilskudd	50	50	0	0,0 %
41054 Kompetanse, opplæring, kurs	300	450	-150	-33,3 %
41056 Duojáriid Ealáhus Searvi - direkte tilskudd	600	600	0	0,0 %
41057 Sámiid Duodji - direkte tilskudd	1 250	1 250	0	0,0 %
41058 Fag- og økonomisk utvalg	200	100	100	100,0 %
41062 Markedstilpasning	1 000	1 300	-300	
41061 Hospitering	0	100	-100	-100,0 %
41055 Salgsfremmende tiltak - søkerbasert tilskudd	0	150	-150	-100,0 %
Sum	7 200	7 500	-300	-4,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Driftstilskudd:

- Øke omsetningen av egenprodusert tradisjonell duodji.

Prioriteringer 2019 for søkerbasert tilskudd - Driftstilskudd:

- Duodjiutøvere som er godkjent i duodjiregisteret og har en omsetning over kr 50 000 (brutto).
- Godkjente duodjiutøvere med autorisert regnskapsfører.

Mål for tilskuddsordningen - Investerings- og utviklingstilskudd:

- Duodjibedriftenes profesjonalitet og inntjening økes.

Prioriteringer 2019 for søkerbasert tilskudd - Investerings- og utviklingstilskudd:

- Bedrifter som har bedriftsutvikling i fokus.

Mål for tilskuddsordningen - Duodjistipend:

- Flere med formell kompetanse innenfor duodji.

Prioriteringer 2019 for søkerbasert tilskudd - Duodjistipend:

- Elever som på heltid tar Vg1 Design og håndverk eller Vg2 Design og duodji.
- Studenter fra Norge som på heltid tar duodji ved Samernas utbidningscentrum eller duodji på bachelor- og masternivå.

Mål for tilskuddsordningen - Velferdsordninger:

- Gode velferdsordninger for duodjiutøvere som er godkjent i duodjiregisteret.

Prioriteringer 2019 for søkerbasert tilskudd - Velferdsordninger:

- Foreldrepenger.
- Sykepengeordning.

7.6 Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)

2011 Kautokeino, hele kommunen	2022 Lebesby, følgende grunnkretser:
	0103 Dyfjord
2012 Alta, følgende grunnkretser:	0104 Kifjord/Normanset/Mårøyfj.
0101 Stjernøy	0105 Torskefjord/Bekkarfjord
0102 Seiland	0106 Lebesby
0103 Lille Lerresfjord	0107 Ifjord
0104 Store Lerresfjord	0108 Friarfjord/Adamsfjord
0105 Komagfjord	0109 Laksefjordbotn/Kunes
0106 Korsfjord	0110 Veidnesklubben/Godviknes
0107 Nyvoll	0111 Vadasbaksæibos
0108 Storekorsnes	0112 Gappatvarri
0110 Kongshus	0113 Eretoaivit
0201 Isnestofen	0114 Vuonjalrassa
0202 Tappeluft/Riverbukt	
0203 Langfjordbotn	2023 Gamvik, hele kommunen
0204 Talvik	
0205 Vasbotnelv	2025 Tana, hele kommunen
2014 Loppa, hele kommunen	2027 Nesseby, hele kommunen
2017 Kvalsund, hele kommunen	2030 Sør-Varanger, følgende grunnkretser:
2018 Måsøy, følgende grunnkretser:	0101 Bugøynes
0119 Snefjorden	0102 Bugøyfjord
0120 Littlefjord	0103 Spurvnes/Skoogerøya
0121 Slåtten	0104 Neiden
0122 Gunnarnes	0402 Jakobsnes
0123 Tufjord	0403 Ropelv
0124 Ingøy	0404 Jarfjord
	0405 Grense Jakobselv
2019 Nordkapp, følgende grunnkretser:	0503 Svanvik
0113 Vestersida-Botnområdet	0504 Melkefoss/Skrotnes
0114 Nordvågnesområdet	0505 Øvre Pasvik
0115 Kjelvik-Helnesområdet	
0117 Skuotanjargga	1902 Tromsø, følgende grunnkretser:
0118 Mannskarvik-Repvåg	3301 Jøvik
0119 Sværholthavøya	3302 Olderbakken
0200 Gjesvær	3303 Lakselvbukt
0201 Gjesvær	3304 Lakselvdalen
0202 Knivskjellodden	3305 Sjøvassbotn
0203 Tufjorden	3306 Stordal
0204 Magerøystua	3307 Sjursnes
0205 Finnvik	3308 Reiervik
0206 Vannfjordnæringen	3309 Breivika
Bygda Sarnes	3310 Ullsfjordmoane
2020 Porsanger, hele kommunen	1913 Skånland, hele kommunen
2021 Karasjok, hele kommunen	1919 Gratangen, hele kommunen
	1920 Lavangen, hele kommunen

1923 Salangen, hele kommunen

1925 Sørreisa, følgende grunnkretser:

- 0101 Gumpedal
- 0102 Øvre Bakkejord
- 0103 Skøelvdal
- 0104 Smørsgård
- 0201 Storlia/Rabbås
- 0207 Reinelv
- 0208 Andsvatn

1933 Balsfjord, hele kommunen

1936 Karlsøy, hele kommunen

1938 Lyngen, hele kommunen

1939 Storfjord, hele kommunen

1940 Kåfjord, hele kommunen

1941 Skjervøy, hele kommunen

1942 Nordreisa, hele kommunen

1943 Kvænangen, hele kommunen

1805 Narvik, følgende grunnkretser:

- 0102 Herjangen
- 0109 Vassdal
- 0110 Elvegården
- 0111 Kvandal

1849 Hamarøy, følgende grunnkretser

- 0116 Innhavet
- 0117 Veggfjell
- 0118 Sagvatnan
- 0119 Grensefjellene

1850 Tysfjord, hele kommunen

1853 Evenes, følgende grunnkretser

- 0109 Evenesmark
- 0110 Myrnes
- 0111 Osmark
- 0114 Lenvik/Lenvikmark
- 0117 Vegg

Midler til næringsutvikling kan i tillegg til det geografiske virkeområdet ytes til

- Duodji i hele landet
- Samiske kulturnæringer i hele landet
- Samisk reiseliv i hele landet
- Tilleggsnæringer i reindrift

8 Kultur

Samfunns mål:

- Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet.

Et samfunns mulighet til å uttrykke seg kreativt gjennom ulike former for kunst og kultur styrker utvikling, likeverd og toleranse i et samfunn. Derfor er et levende og mangfoldig kunst og kulturliv viktig i utviklingen av samiske samfunn.

Sametingets hovedoppgave i kulturpolitikken er å legge til rette for utvikling av samiske kunst- og kulturaktiviteter. Sametinget skal være en av de viktigste premissgiverne for utviklingen av samisk kunst og kultur. Gjennom sikring av gode rammevilkår for samiske kunstnere, samiske kulturinstitusjoner, samt samisk idrett skal Sametinget gjennom ulike virkemidler styrke og videreutvikle samisk kultur. Nasjonale, regionale og lokale myndigheter har imidlertid også ansvar for at samisk kunst og kultur har de samme utviklingsmulighetene som øvrig kunst- og kulturliv i Norge.

Sametinget har et godt samarbeid med kunstnerorganisasjonene, hvor kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd er et sentralt verktøy. Avtalen er etablert for å styrke samarbeidet med kunstnerne om prioriteringer for å utvikle samisk kunst.

Samisk kunst og kultur har over lang tid vist seg å ha internasjonalt gjennomslagskraft, og har de siste årene hatt en sterk utvikling på ulike internasjonale arenaer. Samisk film har opplevd økt interesse internasjonalt med produksjoner som «7 Sámi Stories» og nå senest «Sameblod». Samisk kunst har opplevd gjennomslagskraft ved utvelgelse av 7 samiske kunstnere til Documenta 14 – et av verdens største kunstbegivenheter som kun arrangeres hvert 5. år. Den internasjonaliseringen som samisk kunst og kultur opplever vil Sametinget videreføre og støtte opp om og legge til rette for at det prioriteres i dette budsjettet.

Sametinget er opptatt av å skape faglig sterke samiske institusjoner gjennom dialog og gode økonomiske rammevilkår. Videre må de samiske institusjonene gis rom for utvikling og nytenking for å bli gode arenaer for utvikling av samisk kunst og kultur.

1. Urfolk har rett til å bevare, ha kontroll med, verne og utvikle sin kulturarv og sin tradisjonelle kunnskap og sine kulturuttrykk, og også uttrykkene for deres egen vitenskap, teknologi og kultur, herunder menneskelige og genetiske ressurser, frø, medisiner, kunnskap om dyr og planter egen-skaper, muntlige overleveringer, litteratur, mønstre, sportslige aktiviteter og tradisjonelle leker, bildende og utøvende kunst. De har også rett til å bevare, ha kontroll med, beskytte og utvikle immaterielle rettigheter til slik kulturarv og tradisjonell kunnskap, og slike kulturuttrykk.

2. Sammen med urfolk skal statene treffe effektive tiltak for å anerkjenne og verne utøvelse av disse rettighetene.

(Artikkel 31 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets arbeid med utvikling av kreative næringer berører også samiske kunstnere og kulturarbeidere, og blir derfor omtalt under både kultur- og næringskapittelet i budsjettet.

Sametingets innsatsområder innenfor kultur:

- Gode rammevilkår for samiske kunstnere.
- Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur.
- Samisk litteratur og medier.
- Samisk idrett.

Administrative ressurser - seksjon for kultur:

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for kultur inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Seksjon for kultur er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har 20,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjon for kultur er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvar for å følge opp målsettingene for fagområdet kultur. Seksjonen har forvaltningsansvaret for områder som direkte tilskudd til samiske kulturhus, festivaler, idrett, teater, museer, publikasjoner og medier, søkerbaserte tilskudd til kulturprosjekter, herunder tilskudd til samiske forlag og arenaer for kunst- og kulturformidling, kunstneravtalen samt oppfølging av Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU).

8.1 Virkemidler til kultur

8.1.1 Innsatsområder - kultur

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Gode rammevilkår for samiske kunstnere	16 356	16 513	-157	-1,0 %
Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur	92 021	86 900	5 121	5,9 %
Samiske litteratur og medier	23 904	23 006	898	3,9 %
Samisk idrett	3 200	2 925	275	9,4 %
Sum	135 481	129 344	6 137	4,7 %

8.2 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Mål for innsatsområdet:

- Samisk kunst som utvikler, utforsker og utfordrer.

Samtidig som det er viktig å ha et mangfold av samiske kunst- og kulturuttrykk, er det like viktig at kunst utfordrer og utvikler samisk kultur. Samiske kunstnere har alltid bidratt til å skape debatt om viktige samfunnsproblemer i det samiske samfunn. Samiske kunstnere må derfor ha rammer for å skape og utøve sin kunst. Samiske kunstneres deltakelse på internasjonale arena, som den internasjonale kunstutstillingen Documenta 14 i 2017 er et godt eksempel på hvor viktig formidling av samisk kunst og kultur er. Sametingets viktigste verktøy i denne sammenheng er våre økonomiske

virkemidler, men også påvirkningsmuligheten vi har gjennom konsultasjoner, dialog, kontakt og samarbeid med andre offentlige myndigheter.

Sametinget ser det som naturlig i politikktutformingen å ha en aktiv dialog med samiske kunstnerorganisasjoner om politikk- og strategiutvikling. Samisk kunstnerråd med sine medlemsorganisasjoner representerer et bredt utvalg av samiske kunstnere og kunstsjangere. Sametinget har som mål å både videreutvikle Samisk kunstnerråd og samarbeidet med dem. Kunstneravtalen er det viktigste verktøyet for å nå det målet og er blitt både en viktig strategisk arena og et virkemiddel for gjennomføring av kunst- og kulturpolitikk.

Internasjonalt så står Frankfurt 2019 som det neste store prosjektet, denne gang for samisk litteratur. Frankfurt er en av verdens største årlige bokmesser som har vært arrangert i over 250 år. Hvert år har de et hovedland, og Norge er valgt ut som hovedland i 2019. I den forbindelse skal det oversettes et antall av de beste samiske bøkene til engelsk, og det skal også satses bredt på samisk kunst og kultur, både i forbindelse med selve bokmessen i Frankfurt, men også ellers i Tyskland. Andre store internasjonale arenaer som er aktuelle for samiske kunstnere er Sakahan 2019, som er en stor internasjonal urfolks kunstutstillingsarena som arrangeres av National Gallery, Canada hvert 5. år. Arctic International Film Fund, ved ISFI (Internasjonal Sámi Film Institutt) har som mål å øke internasjonal kunstnerisk og kultursamarbeid med andre sirkumpolare urfolk, et spennende prosjekt som har et stort potensiale på globalt nivå. Disse og flere internasjonale satsinger for samisk kunst- og kultur vil være en del av prioriteringene under den søkerbaserte ordningen Kulturtiltak.

8.2.1 Samletabell - gode rammevilkår for samiske kunstnere

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Samisk kunstneravtale - avtale	8 350	7 900	450	5,7 %
Musikkutgivelser og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd	2 500	2 500	0	0,0 %
15700 Tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitutt - direkte tilskudd	1 747	1 509	238	15,8 %
15600 Tilskudd til Noereh! - direkte tilskudd	209	204	5	2,5 %
Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd	3 550	4 200	-650	-15,5 %
17600 Kunsterkonferanse - konferanse	0	200	-200	-100,0 %
Sum	16 356	16 513	-157	-1,0 %

8.2.2 Samisk kunstneravtale - avtale

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
19000 Samisk kunstneravtale - direkte tilskudd til Samisk kunstnerråd	8 350	7 900	450	5,7 %
Sum	8 350	7 900	450	5,7 %

Målsetning med kunstneravtalen:

- De samiske kunstnerorganisasjonene og de samiske kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet.

Samarbeidsavtalen mellom Samisk kunstnerråd og Sametinget inneholder målsettinger for samisk kunstpolitikk og retningslinjer for hvordan forhandlinger om en samisk kunstneravtale skal foregå mellom partene. Denne kunstneravtalen omfatter økonomisk ramme for ordninger partene er enige om. Den økonomiske rammen utbetales årlig som et direkte tilskudd til Samisk kunstnerråd. For 2019 er rammen på kr 8 350 000.

8.2.2.1 Samisk kunstneravtale - fordeling

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Kunsthond	800	800	0	0,0 %
Stipend til samiske kunstnere	3 330	3 180	150	4,7 %
Driftsstøtte til kunstnerorg. og Samisk kunstnerråd	4 170	3 870	300	7,8 %
Visningsvederlag	50	50	0	0,0 %
Sum	8 350	7 900	450	5,7 %

8.2.3 Musikkutvikling - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17012 Musikkutgifter og musikkutvikling - søkerbasert tilskudd	2 500	2 500	0	0,0 %
Sum	2 500	2 500	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Musikkutvikling:

- Økt salg og spredning av joik og samisk musikk innenlands og utenlands, herunder samisk musikk både i tradisjonell og nyskapende form.

Prioriteringer 2019 - Musikkutvikling søkerbasert tilskudd:

- Promotering av samiske musikere og artister, herunder turnestøtte, musikkvideo, internasjonalisering og management.
- Joik og samisk musikkproduksjon for ulike plattformer.

8.2.4 Internasjonalt Samisk Filminstitutt - Direkte tilskudd

Internasjonalt Samisk Filminstitutt(ISFI) ble etablert i 2007 og i 2014 ble instituttet anerkjent som et internasjonalt samisk filminstitutt. Instituttet skal styrke samisk filmproduksjon og løfte både kompetansen og de økonomiske mulighetene for samisk film produksjon. I tillegg skal ISFI utvikle og styrke samarbeidet mellom urfolks filmselskaper internasjonalt. Det settes av kr 1 747 000 til det Internasjonalt Samisk Filminstitutt i direktetilskudd i 2019.

8.2.5 Noereh - Direkte tilskudd

Noereh er en samisk ungdomsorganisasjon på norsk side av Sápmi som ble stiftet i 2009. Noereh skal jobbe for all samisk ungdom, og med saker samiske ungdommer brenner for. Noereh skal legge til rette for at all samisk ungdom har en møteplass som bidrar til å styrke den samiske identitetsfølelsen på tvers av geografi og grenser. Noereh er en partipolitisk og livssynsmessig nøytral organisasjon. Det settes av kr 209 000 i direktetilskudd til Noereh i 2019.

8.2.6 Tilskudd til kulturtiltak - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17100 Kulturtiltak a)	3 550	4 200	-650	-15,5 %
Sum	3 550	4 200	-650	-15,5 %
a) Tilskudd til Bamsebladet er flyttet til direkte tilskudd Samiske medier.				

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til kulturtiltak:

- Levende og allsidig samisk kulturliv.

Prioriteringer 2019 - Tilskudd til kulturtiltak:

- Kulturarrangement med fokus på samisk kunst, kultur og samfunnsdebatt.
- Prosjekter som styrker og bevarer kulturuttrykket i tradisjonell kunst og samtidskunst.
- Kunstneriske produksjoner.
- Tiltak som bidrar til overlevering av tradisjonell kunnskap og immateriell kulturarv.
- Prosjekter som bidrar til internasjonalisering av samisk kunst og kultur og som bidrar til å synliggjøre samisk kunst og kultur på sentrale internasjonale arena.

8.3 Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

Mål for innsatsområdet:

- Sterke samiske institusjoner som forvalter, formidler og utvikler samisk kunst, kultur og historie.

Samiske kulturinstitusjoner må være likestilt med sammenlignbare norske institusjoner, herunder at de har økonomiske rammer og bygg/lokaler til å kunne forvalte, formidle, forske og utvikle. Slik er det ikke i dag. Samiske kultur- og kulturformidlingsinstitusjoner er viktige arenaer når samisk kunst, kultur og kulturarv ivaretas, utvikles og presenteres for allmennheten på ulike måter. De samiske kulturinstitusjonene og festivalene er sentrale i utviklingen av det samiske samfunn. Institusjonene er en del av pilarene i samfunnsorganiseringen. Det er viktig at ressursene utnyttes effektivt og at arbeidet som utføres er av høy kvalitet. Sametinget vil også i 2019 arbeide for at prioriterte byggeprosjekter blir realisert.

8.3.1 Samletabell - samiske kulturinstitusjoner

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Festivaler	5 854	5 557	297	5,3 %
Teatre	24 388	23 793	595	2,5 %
Museer	41 560	38 288	3 272	8,5 %
Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner	19 219	18 262	957	5,2 %
Institusjonsutvikling	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	92 021	86 900	5 121	5,9 %

8.3.2 Festivaler - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
15100 Riddu Riddu	1 213	1 183	30	2,5 %
15101 Samisk musikkfestival i Kautokeino	1 521	1 484	37	2,5 %
15102 Markomeannu	966	942	24	2,5 %
15103 Festivaler Kárášjohka	838	818	20	2,4 %
15104 Raasten Rastah	103	490	-387	-79,0 %
15105 Julevsáme vahkko/Lulesamisk uke - Doajmmasiebrre Julevsábme (DSJ)	231	225	6	2,7 %
15106 Samisk uke i Tromsø - Stiftelsen Midnight Sun Marathon	197	192	5	2,6 %
41003 Samisk musikkfestuke i Alta - Audioland AS a)	157	0	157	-
15109 Beaskan Luossarock	126	123	3	2,4 %
15110 Tjaktjen Tjåanghcoe - Saemien Sijte	502	100	402	402,0 %
Sum	5 854	5 557	297	5,3 %

a) Samisk musikkfestuke i Alta var i 2018 under næringskapittelet.

Mål for tilskuddsordningen - Festivaler:

- Festivaler som synliggjør, formidler og utvikler samisk kultur.

Samiske festivaler er mangfoldige og viser en stor bredde i presentasjon og formidling av kunst og kultur. De er samtidig viktige arena for utvikling, nyskaping og profilering spesielt av samisk musikk og joik, men også samisk kunst og kultur for øvrig. Raasten Rastah og Tjaktjen Tjåanghcoe arrangeres annet hvert år og rullerer i Sametingets budsjett etter en innarbeidet fordelingsnøkkel.

8.3.3 Teatre - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
15300 Beaivváš Sámi Našunálateáhter	21 631	21 103	528	2,5 %
15301 Áarjelhsaemien Teatere	2 260	2 205	55	2,5 %
15302 Sámi mánáidteáhter - Tana kommune	497	485	12	2,5 %
Sum	24 388	23 793	595	2,5 %

Mål for tilskuddsordningen - Teater:

- De etablerte samiske teatrene kan utvikle seg kunstnerisk, produsere samisk scenekunst på høyt nivå og kan turnere med scenekunst som gir kulturopplevelser og synliggjør samiske språk

For Sametinget er det viktig at samiske teatre har rammer til å fremføre og formidle samisk kunst på et høyt nivå og til et stort publikum. Beaivváš Sámi Našunálateáhter har i dag ikke lokaler som gjør de i stand til å utføre sitt oppdrag eller sitt mandat som nasjonalteater for det samiske folk. Sametinget vil i 2019 følge opp planleggingen av et nytt bygg til teateret.

Sámi mánáidteáhter i Tana har siden 2014 mottatt direkte tilskudd fra Sametinget. Teateret er en viktig arena for å utvikle nye talenter og har gjort mye for å synliggjøre det samiske språket som et scenespråk for barn og unge. Tana kommune finansierer sammen med Sametinget driften av teateret. Forutsetningen for Sametingets bevilgning er at Tana kommune opprettholder sin andel av bevilgningen til teateret.

8.3.4 Museer

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
15500 Árran Julesáme guovdásj - direkte tilskudd	6 856	6 464	392	6,1 %
15501 Saemien Sijte - direkte tilskudd	5 721	5 094	627	12,3 %
15503 RiddoDuottarMuseat a) - direkte tilskudd	12 073	11 291	782	6,9 %
15504 Tana og Varanger museumssiida b) - direkte tilskudd	9 459	9 033	426	4,7 %
15505 Várdobáiki c) - direkte tilskudd	3 442	2 870	572	19,9 %
15506 Senter for nordlige folk - direkte tilskudd	2 559	2 497	62	2,5 %
15507 Samisk museums- og kulturprosjekt - direkte tilskudd	443	432	11	2,5 %
15508 Bååstede - Norsk Folkemuseum - direkte tilskudd	507	607	-100	-16,5 %
15530 Dokumentasjonssenter for Kautokeino/Alta-saken - prosjekt	500	0	500	-
Sum	41 560	38 288	3 272	8,5 %
a) kr 500 000 øremerkes som en ettårig økning til oppgradering av oppvarmingsløsning				
b) Kr 200 000 øremerkes til forvaltning av Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen.				
c) kr 500 000 øremerkes oppbygging av basisutstilling.				

Mål for tilskuddsordningen - Museer:

- Faglig sterke samiske museer som formidler, forvalter, forsker på og fornyer den samiske kulturarven.

Árran Julevsame lulesamisk senter har gjort en avtale med Hans Ragnar Mathisen om å overta kunstsamlingen hans og forvalte, ta vare på (magasinere) og dels stille den ut ved Árran. Det er nødvendig å gjøre ombygginger og investeringer tilsvarende om lag 2,3 millioner kroner. Denne investeringen fordeles med privat finansiering over 10 år og tilsvarer et behov for økt direkte tilskudd på kr 230 000 pr. år til Árran.

Saemien Sijte har i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 fått en oppstartsbevilgning. Det nye bygget er forventet å stå ferdig i 2021. Sametinget fortsetter derfor opptrappingen av støtte til aktiviteten ved Saemien Sijte som vi startet i 2015, med fokus på samlingsforvaltning og formidling. I 2019 budsjetteres det derfor kr 500 000 til det arbeidet.

De Samiske Samlinger i Karasjok er en del av RiddoDuottarMuseat (RDM). Bygget til De Samiske samlinger er preget av mange års manglende vedlikehold og står nå overfor kritiske og ekstraordinære vedlikeholdsbehov. Hittil har museumsbygget blitt oppvarmet med oljefyring, men oljefyren er svært nedslitt og risikoen er stor for at den stopper helt opp. Det må derfor investeres i ny oppvarmingsløsning. Det øremerkes en ettårig økning på kr 500 000 til oppgradering av oppvarmingsløsningen.

For Tana og Varanger museumssiida øremerkes kr 200 000 til forvaltning av Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen.

Várdobáiki vil i 2018 flytte inn i nye lokaler på Evenskjer som de har kjøpt og lånefinansiert. Det gir Várdobáiki helt nye muligheter for å utvikle seg som museum. Sametinget følger opp det initiativet som Várdobáiki har tatt med hensyn til nye lokaler og gir de i stand til å betjene forpliktelsene med nytt bygg. Várdobáiki har i 2018 startet planleggingen av ny utstilling ved museet, noe som ikke var medregnet i kjøp og ombygging av nye lokaler/nytt bygg. Ny basisutstilling ved museet er foreløpig estimert til kr 6 mill. som er basert på erfaringstall fra andre museum. For at Várdobáiki skal kunne påbegynne arbeidet med ny basisutstilling i 2019 budsjetteres det derfor en startbevilgning på kr 500 000 til det arbeidet.

Samisk historie og vår kulturarv skal bli presentert og formidlet på en god og interessant måte med oppdaterte og moderne utstillinger og relevante gjenstander. Tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum til de samiske museene gjennom prosjektet Bååstede er en særdeles viktig handling. I 2019 vil de første gjenstandene overføres til noen av de samiske museene. Sametinget vil i 2019 vil følge opp dette overføringsarbeidet og legge til rette for at Norsk Folkemuseum kan fortsette arbeidet med klargjøring for overføring til de samiske museene. En konferanse om tilbakeføring, med internasjonale erfaringer, planlegges avholdt i 2019. Det settes i 2019 av kr 507 000 i direkte tilskudd til Norsk folkemuseum. Sametinget har samtidig økt støtten til opprusting av de samiske museene for at de skal være forberedt til å ta imot gjenstander i forbindelse med Bååstede.

8.3.4.1 Dokumentasjonssenter for Kautokeino/Alta-saken - prosjekt

En svært sentral del av samisk historie har behov for et permanent institusjonelt hjem. Sametinget reorganiserer arbeidet med etablering av Dokumentasjonssenteret for Kautokeino – Alta saken i Máze i forbindelse med at det i oktober 2019 vil være 40 år siden sultestreikene tok til fremfor Stortinget. En del av prosjektet blir å se på en samarbeidsmulighet med initiativet for nyetablering av huset til den legendariske samiske kunstnergruppa. Kunstnernes hus ble etablert i 1978 i Máze. Det avsettes 500.000 til prosjektet.

8.3.5 Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
15000 Árran lulesamisk senter	2 269	2 214	55	2,5 %
15001 Samisk senter for samtidskunst	4 948	4 827	121	2,5 %
15002 Senter for nordlige folk	1 661	1 620	41	2,5 %
15003 Sjøsamisk kompetansesenter	816	796	20	2,5 %
15004 Sijti Jarngje	1 627	1 587	40	2,5 %
15005 Várdobáiki	2 356	2 103	253	12,0 %
15006 Pitesamisk hus	874	853	21	2,5 %
15007 Samisk hus Oslo	1 451	1 416	35	2,5 %
15008 Lásságámmi	318	310	8	2,6 %
15009 Villmarkscampen i Tollådal - Knut Sivetsen	72	70	2	2,9 %
15011 Saemien Sijte	1 227	1 197	30	2,5 %
15012 Áltta Siida	463	452	11	2,4 %
15013 Sjeltie - Samisk kulturpark	177	173	4	2,3 %
15016 Tana og Varanger museumssiida	488	476	12	2,5 %
15017 Sjøsamisk tun	172	168	4	2,4 %
15018 Samisk kultursenter på Røros, Ajege - Trøndelag fylkeskommune	300	0	300	-
Sum	19 219	18 262	957	5,2 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner:

- Samiske institusjoner er viktige ressurser for samiske kunstnere og kulturutøvere.

Samiske kulturhus og -institusjoner er mange og varierte, samt viktige formidlere av store kunst- og kulturopplevelser. Sametinget har over mange år bidratt til å sikre lokaler for institusjonene slik at de kan utvikle sin virksomhet.

Aajege samisk språk og kompetansesenter har de siste årene hatt en stor aktivitet knyttet til samiske kulturtiltak. Det også initiert til en rekke nye kulturtiltak som en del av framtidige kultursenterfunksjoner. Et samisk kultursenter vil imøtegå det rørossamiske samfunnets behov for mer omfattende og permanente samiske kulturtiltak både med tanke på formidling, videreføring og bevaring av den rørossamiske kulturarven. Status, funksjon og innhold som samisk kultursenter skal være gjeldene når de nye fasilitetene til Aajege åpnes i 2019/2020. Det settes i 2019 av kr 300 000 i direkte tilskudd til Aajege - Samisk språk- og kompetansesenter til opprettelse og drift av et samisk kultursenter på Røros.

Várdobáiki har fått en økning på 12 % i 2019 på grunn av at de har overtatt det økonomiske forvaltningsansvaret for Vilgesvárri, som tidligere var på egen budsjettpost. Overføringen ble gjort i forbindelse med revidert budsjett 2018, og videreføres for 2019.

8.3.6 Institusjonsutvikling - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17300 Institusjonsutvikling	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	1 000	1 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Institusjonsutvikling:

- Samiske kulturinstitusjoner som har faglig og institusjonell utvikling.

Prioriteringer i 2019 - Institusjonsutvikling:

- Prosjekter som har som mål utvikle institusjonen faglig.
- Prosjekter som bidrar til formidling av kunst og kultur på nye måter.
- Samarbeidsprosjekter mellom institusjoner som kan åpne nye markeder for samisk kunst og kultur.
- Samarbeid med andre urfolksinstitusjoner som bidrar til en faglig utvikling og markedsføring på større og flere arena.
- Utviklingsprosjekter for samiske institusjoner i byene.

8.4 Samisk litteratur og medier

Mål for innsatsområdet:

- Kvalitativ samisk litteratur utgis og gjøres kjent og tilgjengelig.

Sametinget har i 2018 gjennom en litteraturredegjørelse og en sak om formidling av samisk litteratur satt fokus på en helhetlig gjennomgang av samisk litteratur, herunder se på hva som skal til innenfor de ulike elementene i litteraturfeltet for å skape en positiv utvikling.

8.4.1 Samletabell - samisk litteratur og medier

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17050 Čális fal - prosjekt	900	700	200	28,6 %
Tilskudd til utvikling og fremming av litteratur - direkte tilskudd	6 610	8 260	-1 650	-20,0 %
Tilskudd til prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd	1 650	0	1 650	-
Samiske medier - direkte tilskudd	4 819	4 360	459	10,5 %
Tilskudd til samiske bokbusser - direkte tilskudd	9 825	9 586	239	2,5 %
17500 Konferanse om samisk litteratur og kultur - konferanse	100	100	0	0,0 %
Sum	23 904	23 006	898	3,9 %

8.4.2 Čális fal - prosjekt

Som en del av satsingen på litteratur har Sametinget strategier rettet mot å få flere til å bli forfattere, få utgitt flere samiske bøker og få flere til å lese samiske bøker. Sametinget startet i 2015 et forfatterskapsprosjekt i samarbeid med Samisk kunstnerråd (SDR) og Samisk forfatterforening (SGS). Dette har så langt vært en suksess og Sametinget viderefører og videreutvikler prosjektet i 2019. Det settes av kr 900 000 i 2019 til prosjektet.

8.4.3 Tilskudd til utvikling og fremming av samisk litteratur - direkte tilskudd.

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17040 Dawi Girji AS	2 725	0	2 725	-
17040 Čállidlagádus AS	2 065	0	2 065	-
17040 Idut AS	1 076	0	1 076	-
17040 ABC-Company E-skuvla AS	372	0	372	-
17040 DAT AS	372	0	372	-
17010 Tilskudd til utvikling og fremming av samisk litteratur - søkerbasert tilskudd	0	8 260	-8 260	-100,0 %
Sum	6 610	8 260	-1 650	-20,0 %

I Sametingsrådets redegjørelse om samisk litteratur, som ble behandlet av plenum i 2018, ble det i strategiene foreslått å styrke tilskuddsordninger som har til formål å fremme og synliggjøre samiske forfattere og samisk litteratur. Som en oppfølging av dette ble den søkerbaserte ordningen for produksjonsstøtte til litteratur og forlagsstøtte lagt om til en direkte tilskuddsordning. De samiske forlagene som de siste fem årene har mottatt forlagsstøtte, vil nå motta direkte tilskudd.

8.4.4 Tilskudd til prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17010 Tilskudd til prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd	1 650	0	1 650	-
Sum	1 650	0	1 650	-

Sametinget har de siste årene valgt å prioritere og sette fokus på samisk skjønnlitteratur og blant annet gjort om ordningen med forlagsstøtte og produksjonsstøtte. Som en oppfølging av det er det

viktig å stimulere til et mangfold av samiske utgivelser i en søkerbasert ordning for samisk litteratur til de forlag som ikke omfattes av direktetilskuddsordningen.

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd:

- Kvalitativ litteratur som er tilgjengelig på samisk.

Prioriteringer i 2019 - Tilskudd til prosjektstøtte til samisk litteratur - søkerbasert tilskudd:

- Skjønnlitteratur med originalmanus på samisk.
- Faglitteratur med originalmanus på samisk.
- Oversettelser av litteratur for barn og ungdom til samisk.
- Digitale utgivelser på samisk innenfor skjønnlitteratur.

8.4.5 Samiske medier - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
17001 Nuorttanaste	1 182	1 153	29	2,5 %
17002 Ungdomsmagasinet Š - lđut AS	1 621	1 581	40	2,5 %
17003 Sámis - Čállidlagádus AS	383	374	9	2,4 %
17004 Daerpies Dierie/sørsamisk kirkeblad - Den norske kirke	247	241	6	2,5 %
17005 Bårjås - Árran julesáme guovdásj	130	127	3	2,4 %
17007 Guovdageainnu Lagasradio (GLR)	335	327	8	2,4 %
17008 NuorajTV	571	557	14	2,5 %
17009 Bamsebladet - ABC-Company E-skuvla AS	350	0	350	-
Sum	4 819	4 360	459	10,5 %

Mål for tilskuddsordningen - samiske medier:

- Samiske medier som skaper samfunnsengasjement.

Medier er en viktig del av samfunnet og samfunnsdebatten. For Sametinget er det viktig at samisk språk, kunst og kultur er tilgjengelig på ulike medier, på ulike plattformer og at det produseres og formidles med høy kvalitet.

Sametingsrådet fremmet i desember 2018 en redegjørelse om samisk media for å få en oversikt over det samiske medietilbudet og beskrive sentrale utfordringer innen samisk mediepolitikk, og er i gang med en melding som skal ferdigstilles i 2019.

8.4.6 Tilskudd til Samiske bokbusser - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
15400 Karasjok - Karasjok kommune	708	691	17	2,5 %
15401 Porsanger - Porsanger kommune	708	691	17	2,5 %
15402 Kautokeino - Kautokeino kommune	330	322	8	2,5 %
15403 Tana/Nesseby - Nesseby kommune	1 924	1 877	47	2,5 %
15404 Kåfjord - Kåfjord kommune	905	883	22	2,5 %
15405 Lulesamisk - Tysfjord kommune	1 684	1 643	41	2,5 %
15406 Sørsamisk - Nordland fylkeskommune	1 972	1 924	48	2,5 %
15407 Sør-Troms - Troms fylkeskommune	662	646	16	2,5 %
15408 Sør-Trøndelag - Trøndelag fylkeskommune	932	909	23	2,5 %
Sum	9 825	9 586	239	2,5 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske bokbusser:

- Lett tilgjengelige bibliotekstjenester til hele den samiske befolkningen.

I dag bevilger Sametinget direkte tilskudd til åtte samiske bokbusser. Sametinget har vedtatt å avvikle tilskuddsordningen til de samiske bokbussene fra 01.01.2020.

Sametinget ønsker en større effekt av midlene med hensyn på produksjon og formidling av samisk litteratur. Økte ressurser til formidling vil bety at man kan jobbe mer målrettet for å øke kompetansen og interessen for samisk litteratur i de samiske områdene. I tillegg er det nødvendig å øke støtten til produksjon av samisk litteratur for å få flere utgivelser.

Sametinget vil i 2019 gjennomføre dialog med bokbusseierne for å avklare muligheten for regionale eller lokale avtaler om videreføring av tilbudet. En forutsetning for å kunne inngå slike avtaler at Sametinget ikke skal ta ansvar for fremtidige investeringer i bussparken.

8.4.7 Konferanse om samisk litteratur - konferanse

Sametinget arrangerer årlig en konferanse om samisk litteratur. Konferansen har som mål å samle forfattere, forlag, bibliotek, fagfolk og andre litteraturinteresserte for å snakke om og diskutere samisk litteratur og kultur. Konferansen er en viktig arena hvor samiske forfattere kan få oppmerksomhet og leserne får treffe forfattere. Det settes av kr 100 000 i 2019 til konferansen.

8.5 Samisk idrett

Mål for innsatsområdet:

- Et mangfold av idrettsaktiviteter.

Idrett er en viktig identitetsfaktor. Et godt tilrettelagt idrettstilbud for den samiske befolkningen er viktig også i et folkehelseperspektiv. For å oppnå et mangfold av idrettsaktiviteter må samiske idrettsorganisasjoner være med å ha en aktiv rolle i organiseringen av samisk idrett, i fordeling av de økonomiske ressursene som stilles til rådighet for samisk idrett, samt arbeide med idrettsfaglige spørsmål. Sametinget har derfor gjennomført en prosess med idrettsorganisasjonene i 2017 med sikte på ny organisering av samisk idrett. Partene er enige om å opprette en paraplyorganisasjon for samisk idrett med tre underliggende særforbund, særforbund for ski, friidrett- og lasso, særforbund for reinkappkjøring og særforbund for fotball. Målet er at en ny organisasjonsmodell skal tre i kraft fra 01.01.2019.

8.5.1 Samletabell - samisk idrett

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Samisk idrett - direkte tilskudd	3 100	2 825	275	9,7 %
85004 Kultur- og idrettsstipend	100	100	0	0,0 %
Sum	3 200	2 925	275	9,4 %

8.5.2 Samisk idrett - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
15200 Sámiid Válašallan Lihttu - Norga (SVL-N)	3 100	1 214	1 886	155,4 %
15202 Sámiid Válašallan Lihttu (SVL-N)-AWG	0	1 048	-1 048	-100,0 %
15203 Sámi Heargevuoddjinlihttu	0	243	-243	-100,0 %
15204 FA Sápmi	0	320	-320	-100,0 %
Sum	3 100	2 825	275	9,7 %

8.5.3 Kultur- og idrettsstipend - stipend

Sametingets kultur- og idrettsstipend skal motivere samisk ungdom til å engasjere seg innenfor kunst, kultur og idrett. Sametinget deler ut fire stipend årlig til ungdom som engasjerer seg innenfor musikk, kunst, kultur og idrett. Det settes av kr 100 000 til stipendene i 2019.

9 Kulturminnevern

Samfunns mål:

- Samisk kulturarv legger premisser for all planlegging og inngrep.

Samiske kulturminner er synlige spor etter våre forfedres bruk og tilstedeværelse i landskapet. De formidler kunnskap om livsvilkår, overlevelsesstrategier, ressursbruk, trosforestillinger og tilpassinger til landskapet. Dette landskapet formidler også kunnskap om rike ressurser og langvarig bosetting. Deler av den tradisjonelle kunnskapen er fortsatt i aktiv bruk i samiske samfunn, parallelt med nye kunnskaper. Sikring av kulturminner og formidling av kunnskapen de inneholder er viktig for å sikre og videreføre samisk kultur framover. Kunnskap om landskaps- og ressurstilpassing, som er nedfelt i samiske kulturmiljø, har verdi langt utenfor samiske samfunn. Slik kunnskap er for eksempel aktuell å bruke i debatten om klimaendringer.

Sametinget, som samenes øverste politiske myndighet, har forvaltningsansvar for samiske kulturminner og legger hovedpremissene for dette arbeidet. Det følger også av folkeretten, og er i tråd med at Sametinget skal gis økt innflytelse når det gjelder avgjørelsesmyndighet i saker som er av særlig betydning for den samiske befolkningen.

Sametinget har ansvar for å bevare den samiske bygningsarven. Gjennom prosjektet "Identifisering og registrering av automatisk fredet samiske bygninger" er det registrert opp mot 900 freda bygninger. Overordnede prinsipper for framtidig skjøtsel og forvaltning av bygningene er utarbeidet. Disse må konkretiseres og følges opp med forvaltningsplaner.

Kulturminneloven § 4 andre ledd, er endret etter vedtak om lovendring i Stortinget. Loven fastslår at alle samiske kulturminner eldre enn 1917 er automatisk fredet. Denne lovendringen er i tråd med tidligere vedtak i Sametingets plenum.

1. Urfolk har

rett til å praktisere og gjenopplive sine kulturelle skikker og tradisjoner. Dette omfatter retten til å bevare, verne og videreutvikle tidligere, nåværende og fremtidige kulturuttrykk, som arkeologiske og historiske steder, artefakter, mønstre, seremonier, teknologier, bildende og utøvende kunst samt litteratur.

2. Statene skal gjennom effektive ordninger, for eksempel i form av gjenoppretting, utformet i samarbeid med vedkommende urfolk, sørge for avhjelping for eiendom av kulturell, intellektuell, religiøs eller åndelig art som urfolk er fratatt uten deres frie og informerte forhåndssamtykke, eller som er fratatt dem i strid med deres lover, sedvaner og tradisjoner.

(Artikkel 11 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor kulturminnevern:

- Forvaltning av kulturminner.
- Rammebetingelser for samisk kulturminnevern.
- Synliggjøring av den samiske kulturarven.
- Bygningsvern.

Administrative ressurser - kulturminnevern

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for bygningsverk og kulturlandskap og seksjon for kulturminner inngår i kapittel 14 administrativt nivå.

Seksjon for kulturminner og seksjon for bygningsverk og kulturlandskap er en del av avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB). Avdelingen har 18,2 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for kulturminner.
- Seksjon for areal og miljø.
- Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap.

Sametinget har myndighet gjennom kulturminneloven til forvaltning av samiske kulturminner. Hovedoppgaven til seksjonen for kulturminner er registrering av samiske kulturminner her under samiske bygg, registrering av immateriell kulturarv, muntlige tradisjoner og samiske kulturmiljøer. Dette inkluderer befaringer, intervjuer, befaringsrapporter, billedadministrering og registrering i den nasjonale databasen Askeladden. I tillegg utarbeides det skjøtelsesplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer.

Seksjonen administrerer også de søkerbaserte tilskuddsordningene til kulturminner og bygningsvern. Inkludert i dette er veiledning av søkere. Seksjonen gir også høringsuttalelser til kommunal og regionale planer. Sametinget har kontakt med 134 kommuner, 8 fylkeskommuner, 3 arkeologiske landsdelsmuseer, de samiske museene og andre museer i området.

Seksjonen har ansvar for skjøtsel og forvaltning av Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde og kulturmiljøet Skoltebyen.

9.1 Virkemidler til kulturminnevern

9.1.1 Innsatsområder - kulturminnevern

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Forvaltning av kulturminner	3 087	3 187	-100	-3,1 %
Bygningsvern	6 000	4 300	1 700	39,5 %
Sum	9 087	7 487	1 600	21,4 %

9.2 Forvaltning av kulturminner

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kulturminner forvaltes på grunnlag av egen historie og egne verdier.

Sametingets arbeid skal føre til at flere samiske kulturminner registreres og istandsettes. Gjennom dette arbeidet styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie, samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner.

Til forvaltningen hører tilskudd, oppfølging av Sametingets eiendom, Skoltebyen kulturmiljø og ulike prosjekter som omhandler registrering, skjøtsel, sikring og tilrettelegging av samiske kulturminner, herunder også samiske bygninger. Sametinget har en funksjonell, kunnskapsbasert og forutsigbar forvaltning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Sametinget har utarbeidet en plan for skjøtsel og tilrettelegging av arkeologiske kulturminner fram til 2020. Et bredt utvalg av kulturmiljø i det samiske bosettingsområdet skal vedlikeholdes og formidles. Prosjektene delfinansieres av Riksantikvaren. For å muliggjøre finansieringen kreves det at Sametinget har egenandel i prosjektene.

9.2.1 Samletabell - forvaltning av kulturminner

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
35000 Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd	2 400	2 400	0	0,0 %
36400 Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt	487	487	0	0,0 %
36500 BARK - skjøtsel og formidling av kulturminner - prosjekt	200	200	0	0,0 %
36000 Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen - prosjekt a)	0	100	-100	-100,0 %
Sum	3 087	3 187	-100	-3,1 %

a) Kr 100 000 er overført til Tana og Varanger Museumssida, øremerkes til forvaltning av Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen.

9.2.2 Tilskudd til samisk kulturminnevern - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
35000 Tilskudd til samisk kulturminnevern	2 400	2 400	0	0,0 %
Sum	2 400	2 400	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Samiske kulturminnevern:

- Samiske kulturminner synliggjøres, istandsettes og formidles som en ressurs for de samiske samfunnene og for allmennheten for øvrig.

Prioriteringer 2019 for søkerbasert tilskudd til samisk kulturminnevern:

For bygningsvernprosjekter:

- Utarbeide antikvariske restaureringsplaner for automatisk fredete og verneverdige samiske bygg.
- Restaurering av automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger, bygninger som har særskilt betydning for det samiske lokalsamfunnet prioriteres.
- Formidling knyttet til automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger.

For registrering og dokumentasjon:

- Registrering av automatisk fredete samiske kulturminner og kulturmiljøer. Områder som er lite undersøkt i forhold til samiske kulturminner prioriteres.
- Innsamling og dokumentasjon av samiske immaterielle kulturminner i landskapet.
- Innsamling av muntlige historier og minner knyttet til andre verdenskrig og brenning, evakuering og gjenoppbygging i Nord-Troms og Finnmark.

For skjøtsel og tilrettelegging:

- Utarbeidelse av skjøtselsplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer.
- Skjøtselstiltak og tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø med særlig prioritet på prosjekter innen Riksantikvarens BARK program.

9.2.3 Skjøtsel- og formidlingsarbeid Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde - prosjekt

Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde ble fredet i 1988 og forvaltes av Sametinget. Sametinget vil i 2019 arbeide videre med oppgradering av parkeringsplassen ved Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde. I tillegg vil vedlikehold av kulturstier og servicebygninger samt videreføring av kartlegging og dokumentasjon, videreutvikling av fysisk og digital formidling, bli prioritert i 2019. Várjjat siida/Mortensnes fremmes som samisk verdensarvområde. Det settes av kr 487 000 til prosjektet i 2019.

9.2.4 BARK - skjøtsels og formidling av kulturminner - prosjekt

Bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner (BARK) er et program som har mål om gjennom skjøtsel å sikre at et representativt utvalg av arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer skal bli gjort tilgjengelige for publikum. Sametinget har over flere år hatt prosjekter innen dette programmet og vil også i 2019 følge dette opp. Det settes av kr 200 000 i 2019 til egenandel til prosjekter innenfor BARK.

9.3 Rammebetingelser for samisk kulturminnevern

Mål for innsatsområdet:

- Sametinget har formell forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner etter kulturminneloven.

Forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner etter kulturminneloven ble lagt til Sametinget som en prøveordning i 2001. Denne prøveordningen gjelder fortsatt. Sametinget skal imidlertid være den viktigste premissleverandøren for det samiske kulturminnevernet. Dette krever en endring av kulturminneloven. En slik forvaltningsordning vil også være i tråd med folkeretten når det gjelder Sametinget som et urfolksparlament.

Videre er gode økonomiske rammebetingelser avgjørende for forvaltningen av samiske kulturminner. For å oppnå dette må Sametinget gis mulighet til reelle konsultasjoner med regjeringen om bevilgningene til samisk kulturminnevern.

Kunnskapsmengden om samiske bosettingsområder og antall kulturminner er økende, særlig med hensyn til automatisk freda samiske bygg. Gode rammebetingelser oppnås også gjennom samarbeid med aktuelle partnere innen kulturminnevernet. Sametinget samarbeider i dag nært med enkelte fylkeskommuner, et samarbeid som gir gevinst for alle parter.

9.4 Synliggjøring av den samiske kulturarven

Mål for innsatsområdet:

- Samiske kulturminner er grunnlag for kunnskapsproduksjon og verdiskaping.

Synliggjøring av samiske kulturminner medfører økt kunnskap om samisk historie og levesett. Sametinget arbeider for at formidling av samiske kulturminner og kulturmiljøer skal skje gjennom muntlige og skriftlige framstillinger og ved tilrettelegging og bruk av kulturminnene. Samiske kulturminner skal brukes for å dokumentere bruk av ressurser og landskap og Sametinget må være en premissleverandør ved formidlingen av den samiske kulturarven.

Samiske kulturminner skal brukes for å dokumentere bruk av ressurser og landskap. Sametinget vil i 2019 jobbe med å ta i bruk og utvikle naturvitenskapelig metodikk innenfor samisk kulturminnevern, herunder blant annet ¹⁴C-dateringer, dendrokronologi og LIDAR-skanning - jf. plan.

9.5 Bygningsvern

Mål for innsatsområdet:

- God kvalitet på samiske antikvariske bygninger

I 2017 ble bygningsvernprosjektet, som Sametinget gjennomfører på vegne av Riksantikvaren, ferdigstilt. Antall registrerte, automatisk freda samiske bygg har økt fra 60 til rundt 900. Sametingets ansvar er å forvalte disse byggene og formidle historien de representerer. Registreringsprosjektet har skapt forventninger i de samiske lokalsamfunnene og det forplikter alle ansvarlige deltakere til å

imøtekomme disse forventningene, og til å følge opp det klare ansvaret som er nedfelt i kulturminneloven. Riksantikvaren har bevilget øremerkede midler til Sametinget for å styrke oppfølgingen av arbeidet med bevaring av automatisk fredede samiske bygninger. Sametinget vil følge dette opp med styring av tilskudd til fredede kulturminner i privat eie og oppfølging av Plan for forvaltning av automatisk fredede samiske bygninger som er vedtatt av Sametingets plenum.

Antall identifiserte og registrerte samiske kulturminner øker fra år til år, og bidrar til å synliggjøre samisk historie og tilstedeværelse i stadig nye områder. Mye gjenstår, men det voksende antallet kulturminner er et godt bidrag til å framstille den sammensatte historien i nordområdene.

9.5.1 Samletabell - bygningsvern

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
35001 Bygningsvernprosjekter - søkerbasert tilskudd a)	6 000	4 300	1 700	39,5 %
Sum	6 000	4 300	1 700	39,5 %
a) Kr 1 700 000 er tilbakeført fra administrativt nivå				

Mål for tilskuddsordningen - Bygningsvernprosjekter:

- Sikring, vedlikehold og istandsetting av automatisk freda bygninger og anlegg.

Prioriteringer 2019 for søkerbasert tilskudd til bygningsvernprosjekter:

- Prioriteringene for tilskudd er gitt i Riksantikvarens tilsagnsbrev og forvaltningsplanen for freda samiske kulturminner.

10 Helse og sosial

Samfunns mål:

- God helse og likeverdige helse- og sosialtjenester tilrettelagt det samiske folks språklige og kulturelle bakgrunn.

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på at det samiske folk har rett til et godt og likeverdige helse- og sosialtjeneste på lik linje med befolkningen for øvrig. Dette følger av norsk lov og internasjonale konvensjoner. Der fremgår det at utforming og gjennomføring av helsetjenester for urfolk skal skje under urfolks egen ansvar og kontroll, slik at urfolk kan nyte godt av så høy fysisk og mental helsekontroll som mulig.

Utvikling av god helse for det samisk folk må bygge på dokumentert kunnskap om det samiske folks helse og levekår, og hvilke faktorer som påvirker helsetilstanden. Videre må tjenestetilbudet tilrettelegges pasientens språklige og kulturelle bakgrunn. Dette forutsetter at det er kunnskap og kompetanse om samisk språk og kultur på alle nivåer innenfor helse- og sosialtjenesten. Et viktig del av dette er opprettelsen av en samisk sykepleierutdanning.

Sametinget erfarer at dersom samiske pasienters behov skal ivaretas, må dette komme klart til uttrykk i nasjonale føringer og lovtekster. Det er svært viktig å løfte ansvaret for kvalitetssikring av samiske helse- og sosialtjenester fra enkeltpersoner til et overordnet nivå. Sametinget forutsetter at samiske pasienters rett til god helse og tilrettelagte tjenester etterspørres og synliggjøres i planlegging, utredninger og når beslutninger tas.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, språk og religion. Kunnskap om samisk språk og kultur er en viktig forutsetning for at barnevernstjenesten skal kunne gi de samiske barna og deres familier det tilbud de har krav på.

*2. Individu tilhørende urfolk har samme individuelle rett som andre til å ha den høyest oppnåelige **helsestandard** både fysisk som psykisk. Statene skal treffe nødvendige tiltak for gradvis å sikre full gjennomføring av denne rettigheten.*

(Artikkel 24 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

*2. Statene skal, sammen med vedkommende urfolk, treffe tiltak for å sikre at kvinner og barn tilhørende urfolk er fullt ut beskyttet og sikret mot enhver form for **vold og diskriminering**.*

(Artikkel 22 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

***Samiske barn** har rett til et fullverdig helse- og sosialtilbud som er tilrettelagt i deres språk og kultur, og der det tas tilbørlig hensyn til deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn ved utvikling av hjelpetiltak. Dette er barns selvstendige rett, som også gjelder for samiske barn under barnevernets omsorg.*

(Artiklene 2, 20 og 30 i FNs barnekonvensjon)

Sametinget ønsker å nå hovedmålet for helse og sosial ved å fokusere på følgende innsatsområder:

- En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester.
- En likeverdig barneverntjeneste.
- Etske retningslinjer for samisk helseforskning.

Administrative ressurser - seksjon for helse og sosial

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for helse inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Seksjon for helse er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har 20,8 årsverk fordelt på tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjon for helse har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det helse- og sosialpolitiske feltet. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

10.1 Virkemidler til helse og sosial

10.1.1 Innsatsområder - helse og sosial

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester	3 000	2 981	19	0,6 %
Etske retningslinjer for samisk helseforskning a)	0	150	-150	-100,0 %
Sum	3 000	3 131	-131	-4,2 %

a) Prosjektet ble avsluttet i 2018

10.2 En god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester

Mål for innsatsområdet:

- Samiske pasienter mottar en språklig og kulturelt tilrettelagt helse og sosialtjeneste.

Samiske pasienter bosatt over hele landet har rett til en språklig og kulturelt tilrettelagt helsetjeneste. Samiske pasienter møter ofte en helsetjeneste med liten kunnskap om samisk språk og kultur, der muligheten til å bruke eget språk er liten. Dette gir dårlig kvalitet på tjenesten og øker faren for feilbehandling. Det reduserer pasientsikkerheten og begrenser pasientenes innvirkning og medvirkning på egen behandling. Det reduserer også samiske pasienters tilgjengelighet og valgmulighet til behandlingstilbud.

Sametinget vil jobbe for at det skal foretas en helhetlig og systematisk satsing på primærhelsetjeneste til den samiske befolkningen. Kunnskapen om samisk språk og kultur må være tilgjengelig i kommunale helse og omsorgstjenester. Denne kompetansen må være integrert i kommunale helse- og omsorgsplaner, og i tjenesteutførelsen.

Et språklig og kulturelt tilrettelagt spesialisthelsetjenestetilbud er viktig for en likeverdig helsetjeneste. Sametinget vil gjennom konsultasjoner, dialog og samarbeid med relevante aktører sikre en god spesialisthelsetjenester til det samiske folk. Særlig viktig er det at Sametinget sikres innflytelse gjennom konsultasjoner på oppdragsdokumenter til regionale helseforetak. Det er også behov for å tenke helhetlig og overordnet om organisering av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkning. Videre må oppbygging av samisk helsepark med et tilbud innen somatikk og psykisk helsevern og rus til samiske pasienter realiseres. I 2019 vil oppfølgingen av disse planene være sentral.

10.2.1 Samletabell - en god helse og likeverdige helse- og sosialtjenester

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
25000 Brukerrettede tilbud for eldre samer - Várdobáiki - direkte tilskudd	606	591	15	2,5 %
25100 Samisk legeforening - direkte tilskudd	164	160	4	2,5 %
Helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd	2 230	2 230	0	0,0 %
Sum	3 000	2 981	19	0,6 %

10.2.2 Brukerrettede tilbud for eldre samer - direkte tilskudd til Várdobáiki

Gjennom denne ordningen gir Várdobáiki veiledning og råd til personer og organisasjoner som ønsker å gjennomføre frivillige tiltak for samiske eldre. Det settes av kr 606 000 i direkte tilskudd til Várdobáiki i forbindelse med dette arbeidet i 2019.

10.2.3 Samisk legeforening - direkte tilskudd

Sámi Doaktáriid Searvi /Samisk Legeforening er en frivillig, uavhengig, ideell organisasjon som arbeider for å bedre helsetilbudet til den samisk befolkningen samt fremme helseopplysning på samisk.

Det settes av kr 164 000 i direkte tilskudd til Samisk legeforening i 2019.

10.2.4 Tilskudd til helse- og sosialprosjekter - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
26000 Helse- og sosialprosjekter	2 230	2 230	0	0,0 %
Sum	2 230	2 230	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Helse- og sosialprosjekter:

- God helse og likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk på lik linje med befolkningen forøvrig.

Prioriteringer i 2019 - tilskudd til helse- og sosialprosjekter:

- Prosjekter som legger til rette for en språklig og kulturelt tilpasset helse- og omsorgstjeneste.
- Metodeutviklingsprosjekter.
- Prosjekter som øker samiske pasienters medvirkning og brukerstyring.
- Prosjekter som sikrer samiske barns rettigheter og behov når de er under barnevernets omsorg.
- Prosjekter som fremmer kunnskap om samisk språk og kultur innenfor samisk helse.
- Prosjekter som styrker psykisk helse hos samiske barn og unge.
- Prosjekter for møteplasser for samiske eldre.

10.3 En likeverdig barneverntjeneste

Mål for innsatsområdet:

- Samiske barns rettigheter og behov er sikret i møte med barnevernet.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, språk og religion. Kunnskap om samiske barns rettigheter, språk og kultur er en viktig forutsetning for at barnevernstjenesten skal kunne gi de samiske barna og deres familier det tilbud de har krav på.

Sametinget vil gjennom konsultasjoner med regjeringen og i samarbeid med andre aktører arbeide for å ivareta og synliggjøre samiske barns rettigheter og behov i overordnede beslutnings- og styringsverktøy.

For å sikre at samiske barns rettigheter blir tatt hensyn til innenfor barnevernstjenesten er det behov for kunnskap innen barneverntjenesten. Sametinget bidrar med kunnskapsoverføring blant annet gjennom samarbeid med Norsk Fosterhjemsforening og andre aktører. Sametinget arbeide også for at oppfølging av samiske barns behov og perspektiv implementeres i bachelor- og masterutdanningen innen barnevern.

11 Urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling

Samfunnsmål:

- Rettigheter som er anerkjent i FNs erklæring om urfolksrettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Sametinget er pådrivere i internasjonale organer for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Som urfolk i et av verdens rikeste land har vi en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal rett avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane. Vårt internasjonale arbeid og engasjement får direkte og konkret betydning i vårt samfunn, helt ned på lokalt nivå.

Urfolks rettigheter handler om grunnleggende menneskerettigheter, om rettferdighet, demokrati, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro. Vi skal kunne delta i beslutningsprosesser, og statene skal konsultere med oss for å oppnå vårt frie og informerte forhåndssamtykke før lover og tiltak som påvirker oss vedtas. Vi har rett til fritt å fremme vår økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Det grenseoverskridende arbeidet retter seg mot innsatsområder som samisk samarbeid, nordområdene, urfolks- og menneskerettigheter, solidaritetsarbeid og globale utfordringer. Sametinget deltar aktivt i nasjonale og internasjonale fora og arenaer som Samisk parlamentarisk råd, Nordisk samarbeid, Barentssamarbeidet, Arktisk råd, EU og FN.

Sametinget konstaterer at i en rekke saker krenkes de samiske rettigheter og mulighetene for politiske løsninger er ikke tilstede lenger. Videre ser vi at enkeltpersoner og grupperinger må stå alene i rettsaker mot staten der politiske prosesser ikke har ført fram.

Alle de rettigheter og friheter som anerkjennes i denne erklæring gjelder likt for kvinner og menn tilhørende urfolk.

(Artikkel 44 i FNs erklæring om urfolks rettigheter)

Sametingets innsatsområder innenfor urfolksrettigheter, internasjonalt samarbeid og likestilling:

- Samisk samarbeid.
- Nordområdene.
- Urfolksrettigheter.
- Likeverd og solidaritet.
- Likestilling.

Administrative ressurser - Avdeling for rettigheter og internasjonale saker

Lønn, reise og kompetanseheving for avdeling for rettigheter og internasjonale saker inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Avdeling for rettigheter og internasjonale saker har 10 årsverk.

Avdelingen har ansvar for å følge opp politiske prosesser som tilhører det internasjonale arbeidet. Seksjonen har også ansvar for å forvalte Sametingets tilskuddsmidler etter Sametingets prioriteringer, Sametingsrådets vedtatte regelverk og delegasjon.

Alle fagområder som presenteres gjennom sametingsbudsjettet vil kunne knyttes opp mot internasjonalt arbeid og ha et rettslig utgangspunkt fra folkeretten. Grunnsynet i FNs erklæring om urfolks rettigheter bygger på prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro.

11.1 Virkemidler til urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling

11.1.1 Innsatsområder - urfolks rettigheter, internasjonalt arbeid og likestilling

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Urfolksrettigheter	1 403	1 576	-173	-11,0 %
Likestilling	662	454	208	45,8 %
Sum	2 065	2 030	35	1,7 %

11.2 Samisk samarbeid

Mål for innsatsområdet:

- Samisk språk, kultur og samfunnsliv bevares og utvikles både innenfor den enkelte nasjonalstat og på tvers av statsgrensene.

Samene er både et folk og et urfolk med tradisjonelle områder innenfor statsgrensene til Finland, Norge, Sverige og Russland. Vi er forent gjennom felles historie, kultur og samiske språk, og gjennom bruken av våre tradisjonelle land-, fjord- og kystområder med tilhørende ressurser. Kontakten mellom samer på tvers av landegrenser har avgjørende betydning for bevaring av tradisjoner og for utvikling av samisk fellesskap og mangfold. Dette arbeidet gjøres blant annet gjennom Samisk Parlamentarisk råd (SPR) som er den parlamentariske samiske stemmen internasjonalt og som skal ivareta samenes

interesser på tvers av landegrensene. Det er et mål at Samisk parlamentarisk råd skal ha et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk. Sametinget i Norge har 7 delegater i rådet.

Gjennom Samisk Parlamentarisk Råd og i samråd med Samerådet, vil Sametinget ta initiativ til å sette ned et utvalg for å utrede samisk grensenedbygging, med kortsiktige og langsiktige tiltak. Det langsiktige målet er et fremtidig felles samisk folkevalgt organ. I et mer kortsiktig perspektiv vil vi prioritere tiltak som harmoniserer valgordningene, slik som for eksempel en felles valgdag.

11.3 Nordområdene

Mål for innsatsområdet:

- En bærekraftig utvikling for folkene som bor i nord.

For å sikre en bærekraftig utvikling i nordområdene er det viktig med samarbeidet både mellom urfolksinstitusjoner, interesseorganisasjoner, næringsliv og offisielle myndigheter. Derfor er Sametinget aktiv på arenaer som omhandler nordområdepolitikk, både nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom deltagelse i Nordområde forumet og på internasjonale konferanser der nordområdepolitikken er tema.

11.4 Urfolksrettigheter

Mål for innsatsområdet:

- FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk.

Urfolk har rett til selvbestemmelse. I kraft av denne retten bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Selvbestemmelse omfatter også rettigheter knyttet til urfolks helse, utdanning, opplæring på eget språk og i egen kultur, medier, åndelige og religiøse tradisjoner, rett til bevaring og utvikling av egen kulturarv, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk. Samt rettigheter til land og vann, territorier og ressurser som danner naturgrunnlaget for urfolks kultur. Sametinget jobber blant annet med å få til at urfolks representative selvstyreorganer har selvstendig deltakerstatus i FN-møter som berører urfolksspørsmål samt oppfølgingen av sluttdokumentet fra FNs verdenskonferansen for urfolk (WCIP) i 2014.

11.4.1 Samletabell - urfolksrettigheter

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Tilskudd til internasjonalt arbeid - direkte tilskudd	1 103	1 076	27	2,5 %
51100 Internasjonalt urfolksarbeid - prosjekt a)	300	500	-200	-40,0 %
Sum	1 403	1 576	-173	-11,0 %

a) Posten var i 2018 omtalt som Oppfølging av WCIP - prosjekt

11.4.2 Tilskudd til internasjonalt arbeid - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
50000 Barentssekretariatet IKS	391	381	10	2,6 %
50100 Samerådet - norsk seksjon	427	417	10	2,4 %
50200 Mama Sara Education Foundation	173	169	4	2,4 %
50300 Docip	112	109	3	2,8 %
Sum	1 103	1 076	27	2,5 %

11.4.3 Barentssekretariatet IKS - direkte tilskudd

Sametinget gir tilskudd til Barentssekretariatet. Tilskuddet går til drift av Barents Indigenous Peoples' Office i Murmansk (BIPO) som Barentssekretariatet har det administrative ansvaret for. BIPO er et arbeidsredskap og en service institusjon for samarbeid mellom urfolk i Barents Euro-Arctic region. BIPO har også delansvar for sekretariatet knyttet til the Working Group of Indigenous Peoples in the Barents Euro-Arctic Region (WGIP). BIPO sitt hovedmål er å ha kontakt med og utvikle relasjoner mellom urfolk fra Murmansk regionen, den Karelske Republik og Nenets autonome Okrug i Barents og Norge. Det settes av kr 391 000 i 2019 til direkte tilskudd til Barentssekretariatet IKS.

11.4.4 Samerådet - norsk seksjon - direkte tilskudd

Samerådet er en samarbeidsorganisasjon for samiske organisasjoner i Norge, Sverige, Russland og Finland. Samerådets hovedmål er å fremme samiske interesser og rettigheter, og at samene blir akseptert som ett folk med politiske, økonomiske og sosiale rettigheter som er sikret i de respektive landenes lovverk. Samerådet arbeider også for å styrke samenes samhörighet som et folk over landegrensene. Samerådet deltar i tillegg i internasjonale prosessen knyttet til urfolk, menneskerettigheter og miljøet i Arctics. Samerådet er organisert slik at hvert land har en seksjon. Sametinget bidrar med driftstilskudd til Samerådet - norsk seksjon. Det settes av kr 427 000 i 2019 i direkte tilskudd til Samerådet - norsk seksjon.

11.4.5 Mama Sara Education Foundation - direkte tilskudd

Mama Sara Education Foundation er Norges minste frivillige hjelpeorganisasjon med base i Kautokeino. Organisasjonen jobber aktivt med å hjelpe masaibarn i Tanzania med skolegang gjennom en fadderordning, samt å samle inn penger til skolebygg for maasaibarna. I 2017 ble skolebygget i Loliondo ferdig og overlevert skolemyndighetene i Loliondo. Organisasjonen vil fortsette samarbeidet med Loliondo og har under planlegging et nytt prosjekt i Engaruka. Solidaritetsarbeidet organisasjonen gjør og Sametinget bidrar derfor med direkte tilskudd for å styrke dette arbeidet. Det settes av kr 173 000 i 2019 i direkte tilskudd til Mama Sara Education Foundation.

11.4.6 Docip - Direkte tilskudd

Indigenous peoples' centre for documentation, research and information (Docip) er en internasjonal urfolksorganisasjon med sete i Genève. Docip er et informasjons- og dokumentasjonssenter som også arbeider med forskning knyttet til urfolk.

Formålet med tilskuddsordningen er å styrke den bistanden institusjonen gir til urfolk i forbindelse med ulike møter i FN-systemet. Det settes av kr 112 000 i 2019 i direkte tilskudd til Docip.

11.4.7 Internasjonalt urfolksarbeid - prosjekt

Prosjektet er knyttet opp mot sluttforhandlingene om urfolks status og representasjon i FN-systemet, samt bidra med støttefunksjoner knyttet til etableringen av det internasjonale fondet for urfolks rettigheter; Ája Indigenous Peoples' Rights Foundation. Rettferdighet, urfolks styringssystemer og selvbestemmelse i lys av FNs bærekraftsmål. Det settes av kr 300 000 i 2019 til dette arbeidet.

11.4.8 Sannhets- og forsoningskommisjonen

Stortinget nedsatte i juni 2018 en Sannhets- og forsoningskommisjon for å granske urett og fornorskningsspolitikk overfor samer, kvener og norskfinner. Kommisjonen skal levere sitt arbeid til Stortinget i 2022. Sametinget vil følge dette arbeidet nøye, også de tilsvarende prosesser som er på gang i Sverige og Finland.

11.5 Likeverd og solidaritet

Mål for innsatsområdet:

- Det vises solidaritet med andre urfolk.

Sametinget er pådrivere i internasjonale organer for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Som urfolk i et av verdens rikeste land har vi en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal rett avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane.

11.6 Likestilling

Mål for innsatsområdet:

- Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter og muligheter for alle.

Utgangspunktet for å nå dette målet, er at likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av vårt arbeid, uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, etnisitet og seksuell legning. Likestilling er derfor et aspekt ved alle politikkområdene i Sametinget, og likestilling skal derfor være en integrert del av hvert fagområde. Arbeid med revidering av Sametingets handlingsplan for likestilling vil være et prioritert tema.

Urfolkskvinner er sjelden med i beslutningsprosessene. Spørsmål som gjelder urfolkskvinner blir ofte usynliggjort i internasjonale rettighetsprosesser. I tillegg blir spørsmål som gjelder urfolkskvinner ofte usynliggjort på arenaer der urfolksspørsmål tas opp eksplisitt. Det kommer stadig sterkere krav fra urfolkskvinner om at de må bli inkludert i beslutningsprosesser og på arenaer som gjelder urfolk.

11.6.1 Samletabell - likestilling

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
27100 Vold i nære relasjoner i samiske samfunn	350	150	200	133,3 %
Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner - direkte tilskudd	312	304	8	2,6 %
Sum	662	454	208	45,8 %

11.6.2 Vold i nære relasjoner i samiske samfunn

Vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem også i Sápmi, og krever økt bevissthet om temaet og målrettede tiltak innenfor forebygging, tjenestetilbudet for berørte og kompetanseheving blant fagfolk. Sametinget ønsker å bidra i denne prosessen, og vil arbeide for å sette fokus på temaet nasjonalt og internasjonalt. Vi ønsker å være premissleverandør for utforming av statlige tiltak på området. Det er viktig å få mer forskning på feltet, økt kompetanse og kapasitet i alle ledd og bidra til holdningsendring. Prosjektet «vold i nære relasjoner i samiske samfunn», som har undersøkt hjelpeapparatets kompetanse til å møte samiske voldsutsatte skal følges opp i 2019. Det vil arrangeres fagdager og seminar og se på muligheten for å bidra til at det arrangeres en internasjonal kvinnekongress i Sápmi. Det settes av kr 350 000 i 2019 til dette arbeidet.

11.6.3 Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
56400 Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum	189	184	5	2,7 %
56300 Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon	123	120	3	2,5 %
Sum	312	304	8	2,6 %

11.6.4 Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum - direkte tilskudd

Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum er et ressurscenter for samiske kvinner og kjønnslikestilling i et samisk perspektiv. SNF jobber for å øke samekvinnens innflytelse i samfunnet, motivere samiske kvinner til engasjement og utvikling på egne vilkår og arbeider for å etablere et samisk ressurscenter der kjønns- og likestillingsspørsmål er i fokus. I tillegg arbeider de for at samekvinnens liv og arbeid, både historisk og i dag, blir dokumentert og synliggjort. Det settes av kr 189 000 i 2019 i direkte tilskudd til Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum.

11.6.5 Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon - direkte tilskudd

Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon er et samarbeidsorgan for samiske kvinnespørsmål i Sápmi. Organisasjonen fremmer og utvikler samiske kvinners innflytelse i samfunnet gjennom å bevisstgjøre samiske kvinner og menn til likestilling, påvirke beslutningstakere, bedre samiske barn og ungdoms oppvekstvilkår, synliggjøre kvinnekulturen og bedre de eldres livskvalitet. Organisasjonen samarbeider også med andre urfolks-kvinneorganisasjoner samt nasjonale og internasjonale kvinneorganisasjoner. Det settes av kr 123 000 i 2019 i direkte tilskudd til Norgga Sáráhkka Samisk kvinneorganisasjon.

12 Samarbeidsavtaler

Samfunnsmål:

- Et styrket samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kommunene er en av de viktigste samarbeidspartnere for Sametinget. Kommunene er de som først og fremst legger til rette tjenester til den samiske befolkningen hva gjelder språk, oppvekst og opplæring, helse og sosial, kultur, næring og arealbruk.

Sametinget arbeider for å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, på egne premisser, skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene. Sametinget ønsker å styrke samarbeidet med regionale og lokale myndigheter. Gjennom etableringen av partnerskapsavtaler og samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner, samt andre sentrale institusjoner hvis virksomhet berører samiske interesser.

Sametinget vil i 2019 jobbe spesielt for å opprette og styrke eksisterende partnerskap med lokale og regionale myndigheter der målet er et felles løft for de samiske institusjonene.

12.1 Virkemidler til samarbeid

12.1.1 Innsatsområder - samarbeidsavtaler

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2019 - 2018	Avvik i %
Regionalt samarbeid	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum	2 000	2 000	0	0,0 %

12.2 Regionalt samarbeid

Mål for innsatsområdet:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Sametinget er avhengig av samarbeid med andre parter for å oppnå resultater i vårt arbeid. Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med Finnmarks fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune og fylkeskommunene i sørsameområdet (Nordland og Trøndelag).

Sametinget har undertegnet samarbeidsavtaler med bykommunene Oslo, Bodø og Tromsø. Samarbeidsavtalene har som intensjon å ivareta samisk språk og kultur for den samiske befolkningen i disse kommunene. Videre legger samarbeidsavtalene forholdene til rette for en mer åpen og tillitsfull dialog om forhold som gjelder samer. Oppfølgingen av avtalene skjer gjennom tiltak innenfor de ulike fagkapitlene i budsjettet.

12.2.1 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2018	Budsjett 2016	Avvik 2018 - 2016	Avvik i %
45000 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter	2 000	2 000	0	0,0 %
Sum	2 000	2 000	0	0,0 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Prioriteringer i 2019 for tilskuddsordningen - Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter:

- Samarbeidsprosjekter med fylkeskommunene som Sametinget har samarbeidsavtale med.
- Samarbeidsprosjekter med bykommuner som Sametinget har samarbeidsavtale med.

13 Politisk nivå

13.1.1 Samletabell - politisk nivå

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Driftsutgifter politisk nivå	29 303	28 642	661	2,3 %
Virkemidler politisk nivå	9 801	9 590	211	2,2 %
Sum	39 104	38 232	872	2,3 %

13.2 Driftsutgifter politisk nivå

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
1010 Sametingets plenum	12 884	11 684	1 200	10,3 %
1110 Sametingets plenumsledelse	1 967	1 634	333	20,4 %
1111 Sametingets fagkomiteer	781	762	19	2,5 %
1120 Sametingets kontrollutvalg	950	927	23	2,5 %
1310 Samisk parlamentarisk råd	705	912	-207	-22,7 %
1510 Sametingsrådet	10 876	10 611	265	2,5 %
1910 Sametingets ungdomspolitisk utvalg (SUPU)	410	400	10	2,5 %
1920 Sametingets eldreråd	454	443	11	2,5 %
1930 Sametingets klagenemnd	276	269	7	2,6 %
1010 Investering oppgradering av plenumssalen	0	1 000	-1 000	-100,0 %
Sum	29 303	28 642	661	2,3 %

13.2.1 Administrative ressurser - plenumsstaben

Lønn, reise og kompetanseheving for plenumsstaben inngår i kapittel 14 Administrativt nivå.

Staben har 5 årsverk. Plenumsstabens ansvar og oppgaver er å ivareta den parlamentariske virksomheten på Sametinget her under saksbehandle for møtelederskapet og planlegging av komitémøter. I tillegg har staben ansvar for forvaltning av Sametingets valgmanntall, ansvaret for planleggingen og gjennomføringen av sametingsvalg og åpningen av nytt Sameting, saksbehandlingen av klagesaker som sametingsrådet oversender til Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker samt sekretæroppgaver for Sametingets kontrollutvalg.

Sametinget skal være et forbilde i bruk av samiske språk og har i plenumssak 20/16 vedtatt at representanter skal gis anledning til å få bruke samisk både i forbindelse med komitémøter og når representantene samles i plenum. Sametingets plenum har vedtatt at dokumenter skal oversettes til samisk (både nord-, lule- og sørsamisk), komite- og plenumsmøter skal tolkes til samisk og representantene skal få sine innlegg oversatt til samisk.

13.2.2 Sametingets plenum

I denne posten ligger midler til Sametingets plenum, fagkomiteene og gruppene. Det settes av kr 12 884 000 i 2019 til Sametingets plenum.

13.2.3 Sametingets plenumsledelse

På plenumsledelsens budsjett settes det av midler til dekking av lønn til plenumslederen, godtgjørelser og reiseutgifter til plenumsledelsen for møtevirksomhet utenom plenumsmøtene og til plenumslederens reisevirksomhet i forbindelse med andre oppdrag for Sametinget. Plenumslederens godtgjørelse utgjør 80 % av presidentens godtgjørelse.

Med bakgrunn i Sametingets vedtak i sak 17/06 Retningslinjer for bruk av midler fra Sametinget til de politiske gruppene, som forvaltes av plenumsledelsen, beregnes kr 50 000 til revisorgodkjenning av gruppemidlene og midlene til opposisjonens arbeidsvilkår.

Med bakgrunn i Sametingets vedtak i sak 20/16 og i sak 25/18 settes det av kr. 292.000 til samiskkurs for Sametingets representanter. Midlene forvaltes av plenumsledelsen.

I midlene avsatt til plenumsledelsen inkluderes godtgjørelse til medlem og varamedlem oppnevnt av Sametinget til Finnmarkseiendommens kontrollkomité på kr 45 000. Det settes av kr 1 967 000 i 2019 til Sametingets plenumsledelse.

13.2.4 Sametingets fagkomiteer

I kjørereglene for fagkomiteene fremkommer det at komiteene kan foreta reiser eller befaringer for å oppdatere seg i saker som komiteene behandler. Videre står det at komiteene kan delta på møter / seminarer / konferanser for å oppdatere seg i saker komiteen arbeider med. Det settes av kr 781 000 i 2019 til Sametingets fagkomiteer.

13.2.5 Sametingets kontrollutvalg

Kontrollutvalget skal utøve parlamentarisk kontroll og styringskontroll over virksomheten som finansieres over Sametingets budsjett. I dette ligger også å kontrollere Sametingets årsregnskap og eventuelle merknader til regnskapet fra Riksrevisjonen. Utvalget kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon som den anser som nødvendig.

Kontrollutvalget avgir innstilling til Sametingets plenum i saker utvalget tar opp til behandling, enten som en egen sak eller gjennom komiteens årsmelding.

Sametinget har inngått en rammeavtale med advokatfirmaet Søstrene Åsjord AS om kjøp av tjenester til Sametingets kontrollutvalg. Tjenestene omfatter blant annet bistand i å utarbeide handlingsplaner for kontrollutvalgets arbeid i henhold til kontrollutvalgets retningslinjer, utredning og saksforberedelse av kontrollutvalgets saker og bistand i informasjons- og kommunikasjonsspørsmål. Det settes av kr 950 000 i 2019 til Sametingets kontrollutvalg.

13.2.6 Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan for sametingene i Finland, Norge og Sverige, med samene fra russisk side som permanente deltagere. Delegasjonens utgifter til deltakelse på SPR-møter og øvrig representasjon dekkes av de ulike sametingene. Det settes av kr 705 000 i 2019 til Samisk parlamentarisk råd.

13.2.7 Sametingsrådet

Posten dekker godtgjørelse til presidenten, fire rådsmedlemmer og to politiske rådgivere samt til sametingsrådets reisevirksomhet i forbindelse med rådsmøter og andre oppdrag for Sametinget.

Sametingspresidentens godtgjørelse følger regjeringsmedlemmenes godtgjørelser og settes til 80 % av denne.

Sametingsrådets øvrige medlemmer har en godtgjørelse pr. år, som utgjør 75 % av presidentens godtgjørelse. Det settes av kr 10 876 000 i 2019 til Sametingsrådet.

13.2.8 Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

SUPU ble opprettet som permanent organ i 2003. Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) er opprettet for å styrke samisk ungdoms innflytelse på Sametingets politikk. SUPU er også engasjert internasjonalt i samisk og urfolks ungdomspolitikk. SUPU består av fem faste medlemmer og er oppnevnt av Sametingsrådet. SUPU har fått fastsatt mandat og organisering av Sametingets plenum. Det settes av kr 410 000 i 2019 til SUPU.

13.2.9 Sametingets eldreråd

Eldrerådet er et rådgivende organ for sametingsrådet og skal bistå sametingsrådet i utformingen av Sametingets eldrepolitikk. Eldrerådet har bred geografisk representasjon. Det settes av kr 454 000 i 2019 til Sametingets eldreråd.

13.2.10 Sametingets klagenemnd

Sametinget har i 2011 opprettet Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker. Formålet med opprettelsen er å sikre at Sametingets tilskuddsforvaltning oppfyller forvaltningslovens regler om klagebehandling. Det settes av kr 276 000 i 2019 til Sametingets klagenemnd.

13.3 Virkemidler politisk nivå

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
62000 Politiske grupper i Sametinget	3 799	3 706	93	2,5 %
62100 Opposisjonens arbeidsvilkår	1 485	1 449	36	2,5 %
55000 Samiske hovedorganisasjoner - direkte tilskudd	2 819	2 750	69	2,5 %
56000 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget - søkerbasert tilskudd	523	510	13	2,5 %
80100 Samiskrelatert statistikk i Norge - avtale	375	375	0	0,0 %
86000 Forskning på sametingsvalget - avtale	800	800	0	0,0 %
Sum	9 801	9 590	211	2,2 %

13.3.1 Tilskudd til politiske grupper i Sametinget

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen:

Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold til Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.02.94, med endringer av 28.11.07.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til.

Tilskudd til opposisjonens arbeidsvilkår:

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen: Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold til Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.2.1994, med endringer av 28.11.2007, og som har definert seg som en del av opposisjonen.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til. Det settes av kr 3 799 000 til den søkerbaserte ordningen.

13.3.2 Opposisjonens arbeidsvilkår

For å sikre opposisjonen gode arbeidsvilkår i Sametinget settes det årlig av midler til drift av de politiske opposisjonsgruppene. Det settes av kr 1 485 000 i 2019.

13.3.3 Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner - direkte tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
55000 Samiske hovedorganisasjoner	2 819	2 750	69	2,5 %
Sum	2 819	2 750	69	2,5 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner:

- Opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Tilskuddsmottakere:

- Norske Samers Riksforbund
- Samenes folkeforbund

13.3.4 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget - søkerbasert tilskudd

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
56000 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget	523	510	13	2,5 %
Sum	523	510	13	2,5 %

Mål for tilskuddsordningen - Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget:

- Sikre det finansielle grunnlaget til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget.

13.3.5 Samiskrelatert statistikk i Norge - avtale

Sametinget har inngått avtale med Statistisk sentralbyrå (SSB) om produksjon av samiskrelatert statistikk. Midlene dekker produksjon av publikasjonen, Samisk statistikk, som utkommer annethvert

år. Sametingets grunnsyn er at produksjon av samiskrelatert statistikk skal dekkes over statsoppdraget til SSB. Sametingsrådet vil i løpet av 2019 fremme en sak for plenum, om utvikling av samiskrelatert statistikk. Det settes av kr 375 000 i 2019 til avtalen.

13.3.6 Forsking på Sametingsvalget - avtale

Sametinget har inngått avtale med Institutt for Samfunnsforskning om forskning på Sametingsvalget. Formålet med forskningsprosjektet om sametingsvalget er å få bedre kunnskap om og bygge opp samisk valgforskningskompetanse der det legges vekt på samiske kulturelle og språklige forhold. Det settes av kr 800 000 i 2019 til avtalen.

14 Administrativt nivå

	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Avvik 2018 - 2019	Avvik i %
Lønn og sosiale kostnader a) b) c)	94 072	89 680	4 392	4,9 %
Andre driftskostnader	39 893	39 070	823	2,1 %
Sum	133 965	128 750	5 215	4,1 %
a) Kr 3 000 000 er flyttet fra 12000 Sámi Giellagáldu. Dette gjelder 4 stillingsressurser.				
b) Kr 850 000 er overført fra 41000 Kompetansebaserte kreative næringer. Dette gjelder 1 stillingsressurs.				
c) Kr 1 700 000 er tilbakeført til 35001 Bygningsvernprosjekter.				

Posten inneholder:

- Lønn, reise og kompetanseheving for hele Sametingets administrasjon. Dette gjelder for Sametingets 7 fagavdelinger og plenumsstaben. Hovedtyngden av utgiftene går til lønns- og personalutgifter. Totalt hadde Sametinget i 2018 143 årsverk.
- Felles driftsutgifter for administrasjonen og politisk ledelse. Dette inkluderer varer og tjenester, husleie, strøm, generelle investeringer og investeringer til rullering av IKT-utstyr.
- Avsetning for vedlikeholds- og reparasjonskostnader til sametingsbygningen.

Posten inneholder også utgifter knyttet til meldingsarbeid i 2019.

Følgende meldingsarbeid skal gjennomføres i 2019:

- Sametingsmelding om samisk barnehagetilbud.
- Sametingsmelding om samiske næringer.
- Sametingsmelding om samiske medier.
- Sametingets likestillingspolitiske melding.

14.1 Sametingets administrasjon

14.1.1 Organisasjonskart

I tillegg til fagavdelingene som er presentert i fagkapitlene har Sametinget følgende administrative enheter:

- Direktørens stab.
- Avdeling for administrasjon (HÁL).
- Avdeling for kommunikasjon (GUL).

14.1.2 Direktørens stab

Staben har 2 årsverk.

14.1.3 Avdeling for administrasjon (HÁL)

Avdelingen har 35 årsverk fordelt på fem seksjoner:

- Seksjon for IT og drift.
- Seksjon for arkiv.
- Seksjon for personal.
- Seksjon for økonomi.
- Seksjon for budsjett og samordning.

Avdeling for administrasjon har blant annet det overordnede ansvar for innkjøp og drift av maskinvare og programvare for administrasjonen og politikere, forvaltning av arkiv, personalpolitikk og

personaloppfølging, administrering av lønnssystem, regnskapssystem og innkjøp, drift av Sametingsbygget, internkontroll og sikkerhet. Avdelingen har også det overordnede ansvaret for Sametingets budsjett, årsmelding, meldingsarbeid, regelverk for tilskudd samt digitalisering i Sametinget.

14.1.4 Avdeling for kommunikasjon (GUL)

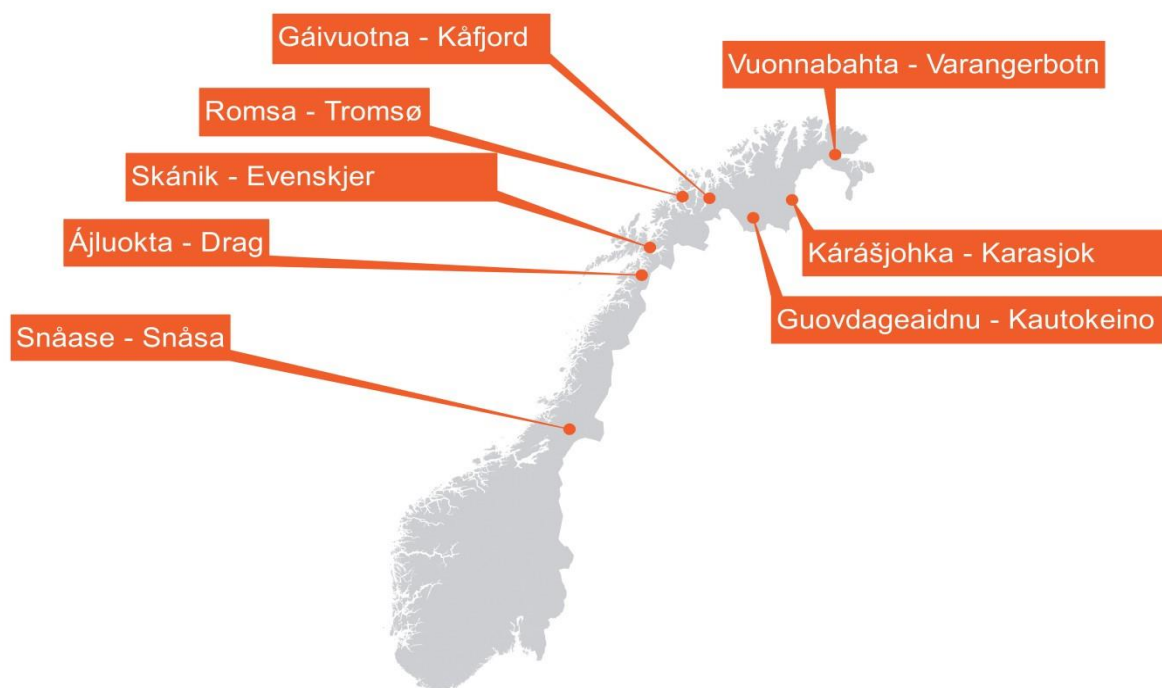
Avdelingen har 12 årsverk fordelt på to seksjoner:

- Seksjon for kommunikasjon.
- Seksjon for bibliotek.

Avdeling for kommunikasjon har ansvaret for informasjons- og kommunikasjonsvirksomheten i Sametinget, den praktiske møtetilretteleggingen i sametingsrådet og drift av Sametingets bibliotek.

14.1.5 Sametingets kontorstruktur

Sametingets kontorstruktur er geografisk spredt på 8 forskjellige steder, og disse er som følger:

Sametinget har siden etableringen hatt en desentralisert administrasjon, med Karasjok som hovedadministrasjon. De ulike kontorene er lokalisert i viktige samiske områder. Dette bidrar både til gode fagmiljø og til viktige kompetansearbeidsplasser i forholdsvis små arbeidsmarkeder. Sametinget har lyktes med å bygge opp en desentralisert kontorstruktur med stedsuavhengige kompetansearbeidsplasser.

14.2 Verdier, visjon og mål for administrasjonen

Verdiene våre beskriver hvordan vi skal møte og behandle hverandre både internt og eksternt. De skal være fundamentet for vår måte å forholde oss til omgivelsene på. Videre skal verdiene forstås som helt grunnleggende forventninger til hvordan vi skal løse våre oppgaver. De skal prege hele organisasjonen ved å være lett gjenkjennbare i organisasjonskulturen, synlige for andre og gjelde i gode og dårlige tider.

Våre verdier er:

Samisk identitet:

- Vi representerer med stolthet det samiske folket.
- Mangfoldige Sápmi.

Åpenhet:

- Vi lever med innsyn fra og utsikt til samfunnet.
- Ledere kommuniserer målene tydelig.
- Vi har inkluderende prosesser.
- Vi har arenaer for levende debatt, ros og kritikk, samt system for varsling.

Verddevuohtta - Gjensidig samarbeid og respekt:

- Vi hører sammen, hjelper hverandre og gjør hverandre gode.
- Vi er inkluderende.
- Vi har respekt for alle.

Brukerorientert fokus:

- Vi har fokus på brukernes behov. Vi er effektive i ressursbruken.
- Vi er profesjonelle og leverer kvalitet.
- Vi tar miljøhensyn.

14.2.1 Administrasjonens overordnede mål

Sametinget arbeider for å være åpen, brukervennlig og inkluderende - et Sameting for folket. Kontakten med det samiske folk skal alltid være grunnlaget for utviklingen av Sametingets politikk. Sametinget skal også i sitt arbeid ha god dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter.

Sametinget skal bidra til gode rammer for utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Gjennom aktiv dialog med samfunnet leverer vi nyttige og relevante tjenester med høy kvalitet.

Ávkkálaš bálvalusat sámi servvodagas
Nyttige tjenester i det samiske samfunnet

Gulahallan ja buorre beaggin
Kommunikasjon og godt omdømme

Duddjon
Utføre, produsere, utvikle

14.2.2 Kompetanseløft i samisk

Sametingets administrasjon arbeider med en satsning på å løfte språkkompetansen blant våre ansatte. Målsettingen er å øke antallet arenaer internt der samisk benyttes som arbeidsspråk uten bruk av tolke og oversettingstjenester.

14.2.3 Arbeidsmiljø

Målsettingen med vår arbeidsmiljøpolitikk er å skape en arbeidsplass som oppleves som trivelig, utviklende, stimulerende og trygg for alle medarbeidere. Dette oppnås ved å integrere helse, miljø og sikkerhet i alt vi gjør på arbeidsplassen og videre oppmuntre ledere og medarbeidere til å være med å fremme et godt arbeidsmiljø. Et godt arbeidsmiljø har både verdi for den enkelte og bidrar til god måloppnåelse.

15 Merknader i behandlingen av sak 065/18

Plan- og finanskomiteen

Merknad fremmet av Arbeiderpartiet (AP) Ronny Wilhelmsen. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet (AP) Tom Christer Sottinen og Synnøve Søndergaard stiller seg bak:

Merknad 1

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett 2019 prioriterer vi en økning av bevilgningen til Sametinget og samiske formål, til sammen en økning på 88 millioner.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett er det lagt opp til en oppstarts bevilgning til Beavvas nasjonalteater på 10 millioner.

For neste år vil vi prioritere en styrking og en økt satsing på læremidler på samisk. Herunder økt tilgang på digitalisering av språklige læremidler.

Det er også et stort behov for midler til barnevern, og psykisk helsetjeneste og dette behovet må løftes inn i neste års budsjett.

Dette ville Arbeiderpartiets alternative budsjett betydd for Sapmi i 2019.

Basert på Arbeiderpartiets forslag til Statsbudsjett 2019		
Midler til Sametingets disp		
Barnvern	1 000 000	Øremerket
Sametinget lønns og prisvekst	12 000 000	1. Se under
Etterslep lønns og prisvekst Sametinget	9 000 000	2. Se under
Digitale læremidler	13 000 000	
Bååstede	7 000 000	
Samiske barnehager	5 000 000	3.Se under
Investering nye bokbusser	4 000 000	4.Se under
Sum midler til sametingets disp.	51 000 000	
Midler til øvrige samiske formål		
Beavvas nasjonal teater oppstart	10 000 000	
Tilskuddssatser samisk oppl. grunnskole	17 000 000	
Samisk filmfond	5 000 000	
Samiske aviser	5 000 000	
Økning samiske formål Arbeiderpartiet	88 000 000	

1. Her vil vi prioritere inn arbeid mot vold i nære relasjoner, Tysfjordsaken ol. fra Sametingets side.

2. Vi er bekymret for den samiske, samlede kulturskatt. Vi har museer med alt for dårlig magasin, som ikke er tilpasset dagens krav til oppbevaring og konservering. Vi har alt for liten plass til å sette opp utstillinger, og vise frem det som er vårt folks kulturarv og identitet. Dette vil vi styrke gjennom en satsing på museer, arkiv, magasin og forskning samt formidling.

3. I områder hvor samisk står svakt og det samiske er i et mindretall i samfunnet (se Vaibmogiella/Hjertespråket).

4. Investering i nye bokbusser. En satsing for et desentralisert tilbud som ikke bare når barn og unge, men også den voksne og eldre delen av befolkningen. Et riktigere navn på «bokbussen» er kultur og bokbussen. Når vi så sterkt ønsker å løfte den samiske litteratur og videreutvikles denne, så krever det finansiering. Det det må i tillegg sikres midler til god litteraturutvikling i framtiden.

Sametingets plenum

Merknad 2 - NSR v/representant Runar Myrnes Balto, Senterpartiet, JSL og ÅaSG

Sametinget vil følge nøye med på finansieringen og planprosessen i saken om kunstmuseum i Karasjok, som har vært planlagt i 40 år av kunstnerne. Sametinget forventer at dette prosjektet fullføres nå når Beaivváš Teater og Samisk videregående skole i Kautokeino er på lista over statens byggeprosjekter.